

Gheorghe Păun-Ialomițeanu

KAI JEAS, RRROMALE?

Iubiri triste, cu parfum de șatră

**Centrul Național de Cultură a Romilor
2016**

Această lucrare a fost publicată cu sprijinul Centrului Național de Cultură a Romilor

Director: Mihai Neacșu

E-mail: secretariat@cncr.gov.ro

Telefon: 021-313 52 11,

Fax: 021-313 52 10

Website: www.cncr.gov.ro

Coperta 1: „Faurul Pământului”, tablou realizat de Denis Nanciu
Liceul de Artă „Dimitrie Paciurea”.

Coordonator: Nora Costache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂUN-IALOMIȚEANU, GHEORGHE

Kai jeas, rromale?: iubiri triste, cu parfum de șatră / Gheorghe Păun-Ialomiteanu. – București: Editura Centrului Național de Cultură a Romilor, 2016

ISBN 978-606-93895-8-4

821.135.1-32=214.58=135.1

NUVELE

Cuprins

Atunci i-am condamnat pe toți la... viață.....	7
Șatră, cu parfum de de iubire	99

**ATUNCI I-AM CONDAMNAT
PE TOȚI LA... VIAȚĂ**

Capitolul I

Când eram pe Ialomița,
O iubeam pe doamna Mițza
Și-of, of, of și daoleo,
Nu mai pot de dorul tău,
Joia, când, mi-e tare greu!

Gura țiganului era ca o prelungire a viorii. Era vioara-vorbitoare din care răsunau versuri îndrăzneț-meșteșugite! Erau cântate, acolo, la petreceri unde, după ce cunoscătorii pianului erau lăsați să „doarmă” pe partiturile lor, boiernașii lăsau papioanele și își aduceau aminte de muzica locurilor, a lăutarilor ce le cântase la botez sau la nunți. Revenind la ceea ce erau, încercau să cânte, alături de lăutarii...chemați în puterea nopții...

Ce cânta acum, „La casa cu nuci-Denissa end Flamaropol Popess-cu”, cântase la o comandă a unuia căruia, prin saloane, i se zicea „Poetul”.

El i-a scris versurile în românește!

Tot, el, românul cu suflet mare, l-a învățat să mănânce ciorbă, fără să pleoscăie. Mare caz făcea din asta! Mânca ciorbă, ori de câte ori avea bani și prilejul de a comanda. Făcuse un adevărat ritual...

„Poetul” îl învățase să-și radă părul de la subsoară și să aibă culoarea șosetelor precum, cămașa, că așa trebuie să fie un muzicant care se respectă!

Alături de dantura albă, întreținută prin frecat cu sare, de purtări alese învățate de pe la sindrofiile la care era chemat, ținuta lui de „țigan pârât” oprise ochii multor femei pentru ...măcar...o experiență cu-un brunet!

Compunea versuri, la comanda oricui era dispus să asculte un cafe-concert, „muzică de stomac”, cum numea țiganul muzica ce întorcea, sufletul și buzunarele, pe dos...

Țiganul ce umbla spilcuit, care-și menținea albeața dinților frecându-i cu sare, era coproprietar, parte-parte, cu „Poetul”, asupra unui banc „deștept care știe două limbi străine și calcă pantalonii militari”.

Bancul fusese catalogat, așa, de muzicant!!

Pentru performanța mucalitudinii țigan, românul, nebun de plăcerea unor astfel de remarci, îi spusese:

– Măi, praleo! Am să-ți spun o chestie deșteaptă. S-o înveți bine, că de înțeles o vei înțelege, mai târziu! Tu sau ai tăi...

Iată, cum să faci pe fraierul, întrebându-i pe melomanii, plus de inventar:

„Cum se spune, corect? Schuman, Schubert sau Chopin?” Țiganul era bulversat, de-abinelea!

Spusele acestea erau pentru el ca o legitimație de trecere, într-o lume la care era acceptat pe părți, dar niciodată pe de-antregul...

Prețul, exprimat în versuri, era, de fiecare dată, același: un cântec cu versuri țigănești și în țiganește!

Nu-i cerea să le traducă!

În cârciumile selecte erau, de multe ori, nații, de tot felul, și această situație era pentru „Poetul”, la fel ca bancul cu cei trei muzicieni, pentru țigan...

Erau zile când, poetul, după ce sorbea secărică și molan, în exces, făcea versuri doar pentru ei, doi! Versurile făcute de român, meloman adevărat, lăutarul, dorit de lumea bună, le-a tradus în țigănește. Rima era forțată, dar liberă în creierul și-n limba sa. Suna bine!

De fiecare dată când se întâlneau, totul era ca ieri, ca mâine! Ca poimâine, n-a mai existat...

Lipsa ciorbii, a întrebării de dimineață „La cât termini astăzi”, făcuseră ca Poetul să-l lase singur pe „pralea” cu povara renumelui de „Gură-Dulce”, și cu versurile pe care nu avea cui să le traducă...

La „Dunărea” nu s-a mai dus. Îi era teamă de o comandă cu versuri a la Poetul...

Versurile rămăseseră scrise pe o notă de plată!

„Șeaie, ande ciang kiri/ Benga kălos barbuti/ Mașcari pa șa chio/
Hai beșăl un alt bengo Ande ke iaca mura/ Iuda la șarelos pes bala!
Șeaie kiri ciang te/ Me ma te kălas les me/ Sân pe chio rrom geloso/
Hai i pe o Bengalo...”

Gheorghe-Lăieșul se-alesese, atunci, cu un ban de aur și cu porecla – ce-i adusesse faima – Gheorghe Gură-Dulce!

Erau oamenii darnici, chiar nepăsători în fața notelor de plată. Mirosea a praf de pușcă, a tămâie, a durere și, foarte mulți oameni deveniseră clienți la „Dunărea”, local, unde consumatorii nu se mai consumau ci, doar consumau oferta de sezon...

Curgea sânge pe frontul kapa, molan în paharul zet, se auzeau râsete la bordelul ics și plânsete în spitalul igrec; era teama generală provocată de un nou război, război ce se învârtea în jurul cifrelor unu, nouă, patru, doi...

Gură-Dulce era șpilcuit, dar mai puțin școlit! Lumea lui se reducea la vioară, care era: „Veața mea care nu mă face de răs, cât ar fi!” Cu afirmația asta începea orice discuție, cu ea termina, ori de câte ori era iscodit cu d-ale politichiei, de către indivizi curioși să afle opiniile politice ale „țiganului pârât”

El, ca o recunoaștere a valorii viorii, ce-l însoțea, îi spunea „Fata tatii”, vioara lui, bucată de înger în nopțile când era singur, apă rece când era bolnav, blazonul lui în lumea țiganilor.

La sindrofia avocatului Popescu, unde era acum, avea alături o altă „vioară” căreia-i spunea „rumânca mea” – Coana Margareta.

Versurile cu: „Joa când mi-e tare greu” erau mărturisiri, numai de ei știute...

Văduva notarului, Jean-Poker, cum i se spunea bărbatului ei, când trăia, era „victimă” a ceea ce îl învățase românul cu suflet mare, „Poetul”, pe lăutar, intelectual rasat, care era plătit de patronii localului să fie prezent, seară de seară, astfel încât, coniacul obișnuit era super, iar scaunele dărăpănate erau fotolii.

El vindea carte, noutăți, „chesti dăștepte”, era șeful spiritual al crâșmii! Mulți consumatori care, înainte să intre în cârcimă, fuseseră la bordelul din zonă...”lungeau paharul”, numai și numai să-l asculte pe Poetul. La el, bancul cu: „N-ai văzut o vioară cu-un țigan la subsuoară?” era valabil și cu semnul întrebării și fără...

*

Țiganul mișca arcușul viorii pe corzile bătrâne, șirete, ca el, cu niște mișcări, când repezi, când domoale, șerpuitoare, cu unduiri

din încheietura mâinii, precum mișcările unei femei de noapte care a întâlnit un bărbat cu casă și vrea să rămână și-n nopțile următoare și să se numească – pur și simplu – nevastă.

Coana Margareta simțea cum îi tremură pieptul și gura, locuri unde mâna și gura țiganului-viorist poposiseră de mult, atunci când, femeia a devenit victimă sigură, vulnerabilă, neglijată de un soț care iubea mai mult damele din pachetul de cărți, de la poker și mai puțin pe nevasta sa, damă ce era dorită de mulți invitați ce-și uitaseră privirile, uneori și noaptea, în casa lui Jean, notar cu acte...

Vorbele și sunetele viorii se împreunau dumnezeiește în satul – cu nume de general uitat– și, parcă făceau în ciudă altor sunete; cele scoase de sculele războiului!

Se bombarda la Ploiești.

Geometriile ciudate alcătuite din fumul gros de la țigăi ars, de la rafinării, spuneau acest lucru pe cerul unde soarele privea nepăsător, fără să clipească măcar. Fumul și orice efect de război păreau să nu-l deranjeze pe stăpânul căldurii de tot felul!

Era petrecere la „casa cu nuci” – cum era cunoscută proprietatea avocatului Popescu.

Domnul avocat Popescu, băiat al satului se visa șef de plasă, de regiune. Ori de câte ori i se scria numele, avea grijă să spună: „Popescu cu doi s!”

Zgomotele scoase de meseni, lume venită de la capitală, aminteau că nici războiul nu poate să omoare veselia.

Gură-Dulce, țigan-viorist, fusese chemat să cânte la petrecerea dată în cinstea unui ofițer neamț. Ofițerul venise să facă niște măsurători pentru niște hărți tactice, iar „dom’Doidesî” și, mai ales, coana Denissa Popescu îi ofereau priviri șagalnice, de femeie tânără, neglijată din cauza proceselor interminabile ale soțului, soț care, la rândul-i, îi arunca priviri slugarnice ofițerului, mânat fiind de gândul că, oricând, putea veni guvernul visat...

Alcoolul începu să-și facă simțită prezența. – Țigana, la mine!

Gură-Dulce lipi călcăiele, băgă vioara sub braț și ca o ordonanță adevărată, se propti sub nasul neamțului ce avea Crucea de Fier la gât și vorbea o românească, știută cândva.

– Cântă la mine, Paganini!

Mesenii înmărmuriră. Coana vulnerabilă Margareta, prezentă la petrecere, se apropie de neamț șoptindu-i ceva.

Pe stăpânul viorii, și-n același timp, stăpânul formelor coanei Margareta, îl apucară pandaliile. Orgoliul de țigan se trezi ca un planton conștiincios, dornic de-o permisie.

Niciunul, din cei prezenți, nu știau că Gură-Dulce cântase la localuri mari, în orchestre cu lăutari vestiți. Unii spuneau că se trage din neamul celor care au cântat, pe întuneric, la o petrecere unde a participat, chiar, Frantz Liszt, petrecere unde un mucalit făcuse o glumă obosită aducând întuneric în sală.

Țiganii au continuat să cânte – la comandă fiind starostele și cobzarul – Barbu Lăutaru.

Întunericul a trezit, parcă, mai multe simțuri și dorințe în mințile și degetele lăutarilor, atunci, la sfârșitul veacului XIX.

Degetele țiganului-notist se-mpreună pe arcuș ca femeia și bărbatul și, în aerul îmbibat cu război cu alcool, cu fripturi și amăgiri, Paganini Nicollo cu-ale sale Capricii, era viu...

Ca să bage boala-n neamț, să-l facă să se uite doar la „deștele” sale, și nicio clipă la „rumânca mea” – cum o alinta pe Coana Margareta – țiganul rupse o coardă și continuă să cânte.

Ceea ce făcea era rezultatul multor vizite la casa amicului său, „Poetul”, unde era provocat să cânte ce aude, timp în care, intelectualul ce simțea nevoia să învețe pe cei ce-i cădeau cu tronc, îi spunea câte ceva despre muzicianul pe care, lăutarul îl învia din morți cu vioara; al treilea ochi, a treia mână...

Neamțul rămase perplex. Duse mâna la Crucea de Fier, de la gât, și-o puse pe masă.

Lăutarul mai rupse o coardă!

Neamțul se ridică. Roșu la față, cu ochii cât gutuile, strigă: – Muller, la mine! Adu tocul. Gură-Dulce simți umezeală la ochi și-ndreptul pantalonilor ...

Toți mesenii fură cuprinși de groază. Neamțul chemase ordonanța. Se așteptau ca ordonanța să aducă tocul unde neamțul avea pistolul.

Margareta-vulnerabila, căzu pe scaun. Nu fu observată. Slăbiciunea, față de Gură-Dulce, o trădase.

Gestul țiganului, cu ruptul corzilor viorii fusese interpretat de meseni, în frunte cu gazda, ca un afront adus la adresa ofițerului. Unii vedeau sânge, creier pe jos, lângă mese. Câțiva vomitau.

Neamțul, ofițer din greșeală, de fapt, el fiind un fin cunoscător și executant al muzicii, începu să râdă băgând spaimă în cei șapte meseni, trei bărbați și patru femei ...

Ordonanța veni.

Tocul adus era mult prea mare ca să adăpostească un pistol! Gură-Dulce continuă să cânte. Sunetele ieșeau corect, mai frumos, dovadă că maestrul italian Paganini, făcuse cu două corzi, ceea ce făcea Florică, vărul lui Gură-Dulce, cu frunza.

Dacă este comparația deplasată? Nu este, când este vorba de virtuozitate!

Frica luase locul plăcerii. Gelozia pentru Margareta fusese înlocuită de dorința de a ajunge viu la țigancă, la Marghioala și la Lina, fata lor!

Neamțul luă tocul adus, un toc de culoare verzuie.

Avocatul Popescu înmărmuri. Deodată, începu să râdă alături de ofițer, gândind că, eventuala carabină ce putea să o adăpostească asemenea toc, să nu fie îndreptată și, spre el.

Țiganul-viorist, umed, cânta. În locul unde sta era un firioșor de lichid ce se adunase în adâncitura făcută de tocurile ordonanței ofițerului.

Începu să miroasă a carne trecută prin stomac... și a gogoși, gogoși făcute de văduva Margareta „rumânca mea”, bucate pe care le gustase, înainte să vină la cântare.

– Țigane! Tu suie la pom.

Pomul era un nuc înalt, bătrân ca stăpânul curții. Mesenii fugiră în casă.

Neamțul lovea în masă cu un arătător militar, o bucată de lemn de abanos, darul lui de la Helga mama celor trei copii ai săi și un al patrulea de împrumut.

Himmler și Borman dăduseră indicații ca unii ofițeri să ia în familie copii, dintre cei care-și pierduseră tații pe front.

Hans purta Crucea de Fier și cascheta cu cap de mort, fiindcă știa că Muller, ordonanța sa, făcea parte din slugile lui Hitler cel care urmărea

toți ofițerii de carieră, militari-militari, precum Rommell, și nu SS-iști obtuți și cinici!

Prin geamurile de la sufragerie ce aveau la vedere nukul, toți mesenii priveau cum țiganul fu dezbrăcat de hainele ce miroseau a carne și a gogoși trecute prin burtă ...

Hans-ofițerul îi dădu vestonul său.

Țiganul, puțin la trup, trăgea de vestonul dăruit, ca de un pardesiu. Era ca un loden ce-i ascunde goliciunea.

Se apropie de nuc. Puse piciorul pe un ciot ce ieșea din tulpina nukului. Neamțul se apropie cu tocul verzui, în mâna stângă.

Toți observară că-i lipsește mâna dreaptă de sub cot.

Vestonul care, acum, acoperea goliciunea țiganului, îi ascunsese infirmitatea tatălui de copii care, ca mulți intelectuali germani, nu erau de acord cu monstruozițiile SS-ului!

Hans pierduse o mână în luptă, dar câștigase Crucea de Fier și, mai ales, un loc de ofițer în spatele frontului, la biroul de topografie militară. Hohotele de răs ale ofițerului acopereau totul. Țiganul se urcă în pom cât la înălțimea neamțului. Ofițerul deschise tocul. Gură-Dulce închise ochii. Se văzu mort, cu Lina și Marghioala care-l măscăreau, chiar și-așa:

– Oarba după tine! Ți-a trebuit carne albă? Bine ți-a făcut Dumnezeu Așa-l măscărea, ori de câte îl simțea că vine din vecini...

*

Neamțul îl împinse cu ceva, ce nu era metal.

Gură-Dulce începu un răs, ca în saloanele de la Bălăceanca unde răsul ținea loc de obișnuit pentru mulți pacienți.

Cu mișcări îngreunate de lipsa mâinii drepte, ofițerul cu păr bălai și obraji bucălați, întinse spre țigan – pe care toți cei de după geamurile sufrageriei îl văzuseră ca o cioară în pom ce urma să fie luată la țintă – întinse o vioară maronie ce trona ca o regină în tocul ce văzuse multe saloane unde Hans fusese chemat, rugat sau obligat, să cânte.

Îi ceru vioara pe care Gură-Dulce, o punea la numărul membrilor din familie, așa cum nomazii pun caii la numărul celor din familie.

Călcă vioara lăutarului cu tocul cizmei și strigă: – Avocat Popescu, afară, la masă!

Tu, țigana, ia! Cântă, dacă știi Balada Porumbescu.

Gură-Dulce găsi printre crengile groase ale nukului un loc ce-i permitea să se așeze pentru a cânta.

Cu o creangă groasă între picioare și o medalie de preț ce i se proptise între bărbăție și-o fesă, ascunsă de frunze, Balada era în aer și-n degetele cu unghii curate ale țiganului-notist ce ajunsese la șatră, în cortul Marghioalei, datorită unor datorii vechi, neonorate și, mai ales, în ultima vreme, datorită „cărnii albe” pe care o cunoscuse la o nuntă din satul unde era și șatra Marghioalei.

*

Cea care îi făcea țigăncii în ciudă, era nevasta notarului. Despre ea aducea vorba țiganca cu fuste lungi, multe și colorate ca și pasiunea ce-o făcuse pentru acest țigan lăieș, pripas cum îi spuneau nomazii-căldărari. Îl văzuse și-l auzise la multe sindrofii de baștani, unde Margareta-Notăreasa era prezentă!

Ea, Marghioala, isteța, rebela, frumoasa și bârfita șatrei, își propusese ca Gheorghe să fie al ei, cu toate că știa că va încălca o lege a șatrei: țigan lăieș nu are voie să ia femeie din neamul nomad al căldărarilor!

*

Hans făcu un semn poruncitor cu ciotul dreptei. Veniră șase dintre meseni. Simțea nevoia să comande, defectul căpătat pe front. Era exces de zel, deoarece nu comanda pentru a umili, ci pentru a proteja subordonații, așa cum făcuse pe front.

Uitase să-și comande lui, iar asta îl costase brațul...

*

Coana Margareta fusese luată de slujnice și dusă acasă. Nu rezistase. Pe drum auzea, din când în când, printre leșin și trezire:

– Ai văzut, Stanco, că s-a dat de gol? Ce i-o fi făcut, Agripino, al dracu' țigan?

– S-a dat de gol, Stanco! Când ți-e drag dă cineva, ți-e drag și gata! Nu mai ți-ntrebi capul; nu-l mai ai! Așa eram și eu cu dom'Jean...

– Știu, știu! Știu că stăpânul te-a chemat, de mai multe ori, la el la birou, decât pe Coana Margareta.

– Agripino! Să știi fată, că nu e cu arzoi, arzoaice, sau alte scârbe d'astea. Cel mai mult contează să-l simți.

– Cum dracu, fă? Normal că-l simți!

– Ce știi tu, soro!... Nici io nu știu! D'aia am rămas fete bătrâne. O să prindem, dracu', păianjeni la bujaverci!

Slujnicele se opriseră din dialogul original, semn că Margareta ajunsese acasă.

*

În curtea avocatului cu dorințe de șef de regiune, Muller veni cu o ladă, din care au fost așezate pe masă sticle de coniac ce miroseau ca Denisse, nevasta avocatului ce începuse a-l ajuta din nou pe Hans, la anumite măsurători!

Salută cu mâna ridicată, salut SS-ist strigând „Heil Hitler”! Hans bea din sticlă. Ceilalți trei bărbați încercau să-l copieze. – Tu, prietene, la mine!

Țiganul coborî, cu atenție, din nuc, având grijă să dezlipească medalia de fesă. În ochi avea lacrimi. „Fata tatii” – vioara lui de local zăcea la poalele nucului, spartă.

Ordonanța, care nu știa românește, văzând că lăutarul coboară, se aștepta la un tablou cu sânge de țigan. Era obsedat de tablouri. Ce nu putea să fure, își imagina.

Lui Gură-Dulce nu-i pierise teama că nu va fi împușcat.

„Poate n-a tras în mine că eram îmbrăcat cu vestonul de la uniforma lui?!” gândea țiganul în timp ce se apropia de ofițerul roșu la față de alcool și de căldură.

Îl apucă ocrotitor pe Gură-Dulce de după umeri, cu ciotul, și scoase pistolul cu stânga de la șold și-l puse la ... propria-i tâmplă!

Lăutarul se scapă pe el, lângă masă. Mesenii fugiră, din nou, îngroziți, în casă.

Hans începu să plângă ca un preot căruia i s-a luat parohia sau un obiect vechi. Plângea îndesat, ordonând, parcă, lacrimilor să se ascundă sub pleoape.

Luă pistolul de la tâmplă și-l îndreptă spre... propria-i ordonanță – Câine! Ia ce meriți tu, și alții ca tine!

Făcu cu arătătorul de abanos semn, să cânte muzica.

Muller zăcea într-o baltă de coniac amestecat cu sânge. Căzuse peste lada cu coniac, înainte ca șeful său să apese trăgaciul.

Hans începu ceva cu Wermarcht, armată disciplinată, arieni.

Țiganul nu prea înțelegea, dar în timp ce ataca un cântec ardelenesc, gândul său se opri la scena când, într-un salon din București, niște d-ăia cu cap de mort la caschetă și haine de piele, atunci când s-a apropiat să facă cheta, i-au băgat niște resturi de cârnați în vioară...

Neamțul îl întrerupse din gândurile sale:

– Eu, sas, de la Sibiu. Plecat părinții la Frankfurt când venit Carol la România.

Cântă, măi, Dulce-Gura, pe limba ta. La mine, ofițer, Wermarcht! Io nu criminal! Io nu avut, nu purtat pantaloni cu fermoar la spate...

Țiganul abia putu să îngîne:

– Știu, știu, dom general...

– Taci, mă! La mine maior. Acum ascultă la mine muzică cu piranda! Lăutarul se execută imediat, bucuros că „muzica înmoaie și fierul, dar pe mine, mă, Gheorghiuță, că cu ăsta m-ai dus” – asta fiind vorba Marghioalei când era femeie-femeie...

Începu un cântec în limba Marelui Neam al Romilor din Străvechiul Popor Indian:

So somilai dă baro, / Naima pral, naima neamo / Ai me sâma corcoro / Ducalma măro ilo

Cântecul spunea că n-are frate, soră, este singur, îl doare inima. – Nu înțelege la mine. Spune românește!

Țiganul meșteri ceva la corzile viorii date de ofițer și dregându-și vocea, începu un cântec „fără perdea”...

„Cine stă cu tine-n casă, /Iarna pe vreme geroasă/ Nu-i trebuie pătură groasă, of,of daoleo, măi, măi” Mesenii se amuzau copios.

Hans râdea doar pentru a se face plăcut. Ieșirile cazone nu-l caracterizau. Conștient că adusese spaima la petrecerea dată de avocatul „Doidesi”, avocat care îl făcea să se simtă folosit, enervat de mâinile Denisei Popescu care, după destinațiile date degetelor..., îl ajutaseră mult pe soțiorul-avocat în ascensiunea sa, ofițerul alese atac... de pahar. Se îmbătă! Mai târziu, Hans fu dus de meseni în sufragerie.

*

Ordonanța nici nu fusese vreodată pe-acolo! Îi duseseră stârvul în closetul, adânc, din curte.

*

Gură-Dulce păzea ciotul mâinii Omului Hans, căruia îi lipsea, acum, Crucea de Fier, decorație ce i-o dăduse lăutarului, lăutar care începuse să-o prăduiască în gând: „Mi-au vreo 2-3 miare pe ea?”

Hans adormi. Gură-Dulce plecă. Se îmbătase pentru prima dată. Era lege, ca la cântare, să nu te îmbeți. Încălcase datina. Nu-i mai păsa.

Plecă la Coana Margareta, vioara lui cu gură, cu limbă ce ținea loc de sacăz, „vioară” pe care nu o așeza sub bărbie, ci în inima lui! Era, alături de prietenia cu Doru, scutul împotriva jignirilor șătrarilor...

În timp ce gusta din bucatele și din sânii ei, țiganul zise:

– Rumânca mea! cum am să-mi lipesc eu vioara, că dacă se răzgân-dește Hans, și-mi cere vioara și tocul?!

– Măi, Gheorghită, am înțeles de la tine, că se trage din părțile Sibiului, și n-arată om rău...

– Așa e, conită, reveni țiganul la tonul serios și respectuos ca într-un roman rusesc când, Natașa, cu urme de bărbăție pe poalele rochiei, zice:

– Dumneata, Alexei Romanovici, se mai poate o dată!

– Bineînțeles, dumneata, Natașa Prokovieva!

*

După „Gheorghită” și „rumânca mea”, lăutarul reveni cu picioarele pe pământ ca și Coana Margareta ... și vorbea ca de la stăpân la slugă!

– A venit Doru, de la București, măi, țigane? îl întrebă Coana Notăreasă roșie de frământările din pat ale celui care era, acum, „țigan”.

Abia stăpânindu-și râsul, lăutarul răspunse cu glas tare ca să audă cele două servitoare, Agripina și Stanca, servitoare bătrâne și versate care, la rândul-le încercau să nu râdă văzând ridicolul situației.

– Vine, mâine, Coană Margareta! Poate-mi spune și mie cum să-mi lipesc vioara.

*

Doru, băiatul lui Dan Vică, învățătorul satului, era student la istorie, iubit de Patricia, fiica Coanei Margareta, văduva ce ofta în plăceri, și prieten cu Gură-Dulce.

Țiganul era singurul om din sat care nu-i zicea lui Doru – Dileia (Nebunul).

Lumea satului zicea că-i dus, că n-are toate țiglele pe casă...

Și vara, și iarna, preferatul lui Gură-Dulce, Doru a lu' Dan Vică, umbla cu un pantof în piciorul stâng, iar pe talpa piciorului drept avea o bucată de piele de cal sub care înfășura carne.

Răspundea, serios, celor interesați:

– Mă încălț așa, fiindcă vreau să știu cum au trăit hunii lui Attila, care mâncau carnea ce o purtau sub șaua calului, când plecau la luptă!

Avea pe piciorul drept o astfel de încălțăminte, interesant meșteșugită cu bucăți din piele și sfoară, de unde scotea bucățile de carne ...

Printre studenții studioși, la București, era admirat.

Teza pe care și-o alesese pentru licență era: „Influența alimentelor consumate în urma conservării prin metode tradiționale ale popoarelor migratoare – asupra psihicului uman – de-a lungul istoriei”.

El și Gură-Dulce veneau în sat doar atunci când Patricia avea nevoie de mângâieri materiale și spirituale, ca o fată crescută la pension, iar mama sa, vulnerabila Margareta, avea nevoie de vorbe dulci scoase din gura cu dantură ca de sidef a țiganului.

Făceau parte din lumea satului doar ca număr. Gură-Dulce cânta la restaurante selecte.

Nomazii-căldărari îi ziceau lui Gură-Dulce lăieș (țigan nevorbitor de limba romani) iar lui Doru Dileia (Nebunul).

Gura satului îi zicea „Țiitorul cucoanei”, iar lui Doru – „Țiitorul franțuzoaicei”, de la faptul că Patricia fusese crescută la pension cu profesoară de franceză și pian.

Când nu erau la cele două femei sau la ocupațiile ce le aduceau bani, cei doi bărbați umblau cu vioara sub braț sau cu cărți.

Gură-Dulce avea cămașă cu manșete și guler detașabil! Avea șapte gulere și șapte manșete, ca zilele săptămânii, să fie curat. Mai puțin buzunarele de la sacoul cu cotiere – dăruit de notăreasă, „...să-i fie lui Jenică!” mințea văduva și se liniștea, în clipa următoare, gândind la statutul de „țiitor” al posesorului de dantură completă și, mai ales albă, a țiganului care-i stăpâna sufletul și corpul de văduvă tânără – era murdar de la urmele de cârnați care-și găseau...adăpost în buzunare

*

– Să nu uiți să-i spui lui Doru că-l așteptăm, îi reaminti notăreasa Margareta. Țiganul plecă avându-l alături, în gând, pe Omul-Hans care plânsese ca un copil, dar și pe ofițerul pe care îl ura că-i spărsese vioara în două bucăți. Mai târziu, avea să afle că Hans, pe care-l lăsase adormit în casa avocatului Popescu, fusese „adormit pentru totdeauna”!

Un glonț „rătăcit” îi întâlnise gâtul, chemat fiind, la Berlin...

*

Ajuns la cort auzi glasul baritonal al Marghioalei:

– Măăă! Acum vii și matol? Mă! Gheorghică, ți-a mâncat rumânca mințili! Să știi că eu o să plec cu Mihalache. S-aude că ne duce într-un loc cu căși, cu vite. Te las cu vioara ta, cu tot, usca-s-ar mâinile-alea care le pui pă bulu la toate spurcatili!

Gheorghe, Gheorghe! Măă! Să știi și tu mă, ăsta care zici că știi toate alea, că astea rele de muscă, ce face cu tine, face cu toți! Ce crezi tu, mă, cașuchiule, bocciule, că să uită rumânca la tine?

Lautarul o întrerupse, astupându-i gura, și răsără amândoi, împăcându-se pe dună, saltea umplută cu puf de găscă.

Împăcat de femeia cu fuste multe și dorințe, tot atât de multe, bărbatul care n-avea voie să îmbătrânească, în viziunea femeii din ea, zise:

– Marghioalo! Fă, ia fii atentă. Uite ce m-am gândit io, cu lipitul viorii. S-o lipi, fă, cu lapte de la țâța unei mame și cu niște cocă?

– Întreabă-l pe Doru! Că d-aia umbli tu cu diliul ăla. Vă potriviți. Dacă ai avea tu carte, Gheorghe, ce-ai mai fi craierit. Da' ce? Parcă știu io buzunarul tău...

Gheorghe! Dă ce mă înșeli?

– Ca să te iubesc mai mult, fă, Marghiolițo!

Lina apăru și ea și, râzgâindu-se, zise:

– Ce faci, tatică? Me-ai adus și mie ceva?

– Cată în buzunar. E nește prăjituri. Vezi că am o cruce, dicorație, să n-o iei, Linuță!

Somnul veni, și-odată cu el și noaptea.

Întunericul ascundea bogăția și sărăcia, teama ce era pe fețele tuturor oamenilor din satul de lângă calea ferată. Se auzeau, din ce în ce mai des bubuituri, iar primarul satului făcea ședințe dese.

Soarele, ban de aur în palmă de cămătar, își trimitea săgețile de foc în cerul care avea, în unele locuri, culoarea... toanelor generalilor de artilerie ce desenau pe șervețelul de la masă, situația frontului...

Vântul încerca din răspuțeri să domolească căldura, iar pământul era fată de împărat pe care o disputau feciori cu minți înfierbântate de ...un proprietar de mustăcioră care avea, adevărați prieteni, un șobolan și-o vrăbiuță, pe care i-a cunoscut când a fost la „loc cu temperatură scăzută”, unde ...saluta cu mâinile pe lângă corp...

Înconjurat de oameni cu bani care voiau și mai mulți bani, individul care știa de toate, mai puțin să iubească, umbla la coarda sensibilă a unor ofițeri ce aveau polițe de plătit din primul război mondial.

Deloc prost, individul care și în zilele noastre este copiat, și chiar respectat, de mulți indivizi care au hipofiza zdruncinată.

În România acelor vremuri, politica, prima metresă a lumii care cere în schimbul favorurilor, sânge, era făcută de oameni care, din exces de zel, greșeau. Greșelile trebuie să fie contabilizate în contul cuiva! De regulă ele sunt trecute pe lista de plată a celor slabi, a celor ce erau cu plug de lemn, tras de boii altor boi, în viziunea unora, pe lista celor care reduceau viața la avans și la lichidare, cum erau cunoscute zilele de plată.

Țigani satelor erau într-o căutare continuă!

Capitolul II

– Să nu-l ia și pe Doru la Bug cu țiganii, că este cam tuciuriu! Ha, ha... seamănă cu Gură-Dulce la față! Nu degeaba sunteți prieteni...

Gluma doamnei Margareta i-a făcut să râdă pe cei doi tineri, fiica sa și tânărul fiu de învățător-Doru, atunci, în toamna lui '42, când țiganii se duceau sau erau duși la Bug, Transnistria.

Acum, fiica Margaretei, Patricia se gândea: „Trei ani! trei ani de când aștept. Cât mai rezist oare? Și mama?! Mama, pe care o înțeleg, dar spusele ei parcă au avut în ele ceva diabolic. Gelozia de mamă, alimentată cu faptul că-i sunt singurul copil, a fost întărită de acest Gură-Dulce. Gură-Dulce, țigan ce cântă la vioară și care s-a pripășit pe lângă țiganii căldărari ai lui Mihalache, a făcut ca în această casă să fie două femei care așteaptă ...”.

...Doamna Margareta, coana notăreasă, văduva distinsului domn Jean-Notarul, rămase văduvă tânără. Noaptea pline de poker și suc de prune ale domnului Jean o făcuseră să vadă în țiganul lăutar, Gură-Dulce, un posibil înlocuitor al lui Jean, cu statut de slugă.

Slăbiciunea notarului pentru muzica țiganului cu vioară se transmisese și doamnei. Gheorghe, Gură-Dulce, era frumos și...atât.

Patricia, fiică născută la 16 ani, anii mamei ei, știa toată povestea cu Gură-Dulce, dar educația primită de la pension, nu-i îngăduia să-i ofere mamei sale prilejul de a se confesa, reciproc, în legătură cu Doru, băiat de învățător, iubitul ei, și Gură-Dulce, țigan nedefinit, capriciul mamei...

Mințile și trupul coanei Margareta începuseră s-o ia razna. Femeia din ea, carnea și sângele, își cereau drepturile.

Jean-notarul semna acte, golea sticle și făcuse ochii cât cepele de-atâta privit la cărțile de joc, la mesele din salon unde, fumul de pipă, de țigară, împărțeau vederea în felii.

În ultima perioadă, împătimitul Pokerului se izola în dormitor. Pe pat întindea cărți de joc, mutându-le dintr-un loc în altul.

Într-una din zile, nevasta notarului a auzit prin ușa întredeschisă:

– Pas!

– Dulce glas!

– Cinci ași!

– Cum?

– Cu mine! Eu sunt Jean. Notar, al cincilea as din pachetul de cărți...

Coana Margareta se cruci. Degetele împreunate făceau semnul crucii fără să se oprească. Căzu. Notarul auzi zgomotul provocat de kilogramele femeii, kilograme ce se adunaseră. Și, nu din cauza mâncării...

Notarul o privea cu o dușmănie pe care nu și-o ascundea. Ochii încruntați însoțeau vorbele:

– Curviștină! Crezi că nu știu că-mi falsifici semnătura și că ai dublură la ștampila mea? Știu. Știu tot.

Femeia își revenise, dar își prelungea agonia să audă ce spune notarul care, alături de ochi și vorbele acide își luase ajutor o sticlă de coniac.

Bea, își țuguia buzele și, pironindu-și ochii asupra chipului frumos al femeii, continua:

– Primii bani pe care i-ai luat cu semnătura și ștampila mea au fost de la țăranul acela care se judecase cu fratele său pentru pământ. Ai dat banii la mamoș pentru reclaj. Rămăsesei borțoasă cu ofițerul acela pârlit care mi-era dator solda pe trei luni. Te-am iubit mult, Margareta, fiindcă tu ai fost singurul lucru cu adevărat din viața mea. Meseria aleasă de-ai mei, notar, m-au făcut să nu simt acel sentiment că am și eu ceva al meu. Semnam pentru alții, pentru siguranța altora.

Când am semnat actul de căsătorie, a fost pentru prima dată când am simțit că sunt mândru, că sunt proprietar pe semnătură, pe ceva al meu și numai al meu. Știu că ți-ai revenit.

Rămâi unde ești. Nu cred că voi mai trăi momente de acest fel. Femeia vru să se ridice.

Bărbatul o lovi cu piciorul.

– Ia și o altfel de semnătură! Crezi că nu știu cum e cu lăutarul? Știu! Tu nu știi că, la un moment dat, bărbatul care știe că este trișat își găsește liniștea și coace planuri de răzbunare?

Așa am ales eu! Printre uneltele mele, actorii mei în piesa asta de teatru pe care aş numi-o „Între sula de țigan și ștampila de notar”, l-am ales pe acest om, om sensibil care va suferi mult.

Oamenii neștiutori de carte sau cu școală puțină, pun suflet în tot și în toate. La ei nu există jumătăți de măsură. Când le intră cineva în suflet, sunt capabili de orice.

Tu, bolnavă din familie, mama ta fiind nimfomană, vei trăi aceleași stări. El sufletește, mai mult!

Țiganul când spune „tu și vioara sunteți tot ce am mai scump”, nu minte. Nu o spune doar articulând cuvinte cu ajutorul limbii și al buzelor!

El spune din tot corpul său, corp care, la comandă, are inima...

Poți să te răzbuni, oferindu-i celei care te-a înșelat, palate; palate cu servitori dubioși și pereți reci, în care singurătatea și lipsa măsurii fac legea.

Margareta! Ai nume de floare. Așa am văzut femeia cea de alături de mine. Când am descoperit că nu ai văzut în mine decât zerouri, multe zerouri și paravan de după care să te poți dezbrăca în voie, te-am văzut spin. Anii care mi-au mai rămas de trăit o să mă folosesc de vioara și glasul țiganului Gheorghe și de statutul tău de coană notar și mamă.

Gheorghe nu știe. Este complicat pentru mintea lui, mai ales că un om cu muzică în sânge nu cunoaște răz bunare, planuri și alte alea. Tu ai știință! Eu voi muri din cauza ficatului. Tu vei muri din cauza bărbatului. Numele? Oricum, pentru tine, bărbații sunt linguri, furculițe, cuțițe, ustensile...

Casa, stil vilă, adăpostea în ea două ființe care făcuseră din Așteptare prilej de meditații nocturne și scut împotriva veștilor legate de război, criză, schimbări de tot felul.

Cei aproape trei ani care trecuseră, aduseseră în viața satului câmpenesc cu numele de general, doi morți – tatăl și mama lui Doru – și mai aduseseră subiecte de discuție pentru cei care nu pierduseră nimic pe front. Cele două femei se îmbrăcaseră în negru. Negrul veșmintelor se împânzise peste tot, acoperindu-le și gândurile. Deseori gândeau, separat, în același timp:

„Când aștepti pe cineva drag, despre care toți cei apropiați îți spun că nu are rost să aștepti, te apucă un soi de încăpățănare împotriva tuturor îndoielilor dinafară și dinăuntru. Timpul pe care-l trăiești se împarte în două: un timp pe care îl folosești în relațiile cu cei din jur și un timp pe care îl folosești în așteptarea lui sau a ei. Timpul lui sau al ei ia uneori forma celui așteptat, a celui iubit. Singurul aliat, prieten, este noaptea. Noaptea! Cel mai bun prieten al celor care așteaptă...”

Așa gândea conița Patricia, fată bătrână, care avea un stadion plin de neamuri, dar care se simțea singură precum acea pasăre ce-și ascunde ouăle în cuibul altor păsări pentru clocit.

„Și războiul acesta tâmpit?! O fi avut dreptate călugărul acela, Malthus, când spunea că războiul este un rău necesar, că vezi Doamne, nu ne-ar mai ajunge mâncarea, dacă nu ar fi războaie.

Războiul aduce morți. Da! Dar aduce și vii în același timp. Prostii! Dacă ar fi fost luat în război, nu m-aș fi chinuit așa de mult cu așteptarea aceasta. Dar totul este o tâmpenie. Pentru că are tenul brunet și îi plăcea muzica țiganilor, a plătit.

Ah! Urâsc joia, această zi nenorocită. Aș scoate-o din zilele săptămânii. Și țiganii ăștia care fac nuntă joia!”

Patricia făcea eforturi disperate pentru a înțelege cum a fost în joia aceea de toamnă. Era pentru a mia oară când reconstitua faptele. Își întreba memoria ca un anchetator ce anchetează un caz petrecut cu mulți ani în urmă. Reconstitua în gând, ziua aceea ce o trimisese în tristețe, chiar în disperare.

„Am plecat împreună. Am râs de gluma mamei. Doru iubea muzica, și mai ales vioara. Am ajuns la nuntă. Cânta Gură-Dulce. Nu m-au interesat țiganii decât prin Doru. Prietenia lui Doru cu Gură-Dulce a însemnat și motivul pentru care eram acolo în satul câmpenesc.

Au sosit mașinile acelea negre. S-a auzit clopotul bisericii. Toți au fugit într-acolo. S-a iscat cearta. Țiganii plecau cu căruțele. Pe Doru l-au luat de lângă mine. Era beat. L-au urcat într-o căruță. M-au forțat și pe mine să mă urc, dar am auzit ca prin vis:

– Lăsați-o, mă, că nu e cioară!

– Coniță! Și cu țiganii? Voi ai un arzoi, mi-a zis un jandarm bătrân. M-am trezit într-un târziu. O țigancă bătrână, bătrână ca nucul din fața casei lui Doru, încerca să-mi ia mărgelele de la gât. Era o țigancă

uitată de timp sau lăsată de țigani. Nu o mai luaseră țiganii cu ei. Pantofii nu-i mai aveam. Bătrâna avea niște labe rășchirate, în care nu intraseră pantofii vreodată.

De la primar am aflat că acel grup plecase însoțit de mașini. Urmau să fie imbarcați într-o gară. Numele lui Doru era scris pe lista de la Primărie: Doru Dan Vică. Atât îmi amintesc.”

*

De atunci, Patricia aștepta. Luni în șir bolborosea cuvinte de neînțeles. Doamna Margareta visa ca și Patricia. Se simțea vinovată pentru spusele acelea păguboase și pentru despărțirea rece de Gură-Dulce. În cei aproape trei ani care trecuseră, scena ultimă din dimineața de toamnă îi apărea ca o lumină în privirea încețoșată de lacrimi. Își aminti scena cu plecarea țiganului.

– Ți-am adus datoria, coană. Plecăm și nu vreau să-mi aud vorbe. Plecăm cu Mihalache, vătaful. Este vorba să ne dea și nouă ceva pământ și vite, acolo la Basarabia.

– Mergi sănătos, nea Gheorghe. Ai grijă!

– Apăi, coană Margareta, mânca-ți-aș gura, de ce-mi spui „nea Gheorghe”? Parcă avem aceiași ani...

– Așa este mai bine, Gheorghică.

...Gură-Dulce era tot numai vioară; capul lui, privit de sus, se subția spre mijloc ca și corpul viorii, fața prelungă și osoasă avea chiriaș un nas ca vioara. Corpul țiganului, privit pe de-a-ntregul, semăna cu o vioară. Gură-Dulce era iubit de oamenii satului pentru cinstea sa.

Când trăia domnul Jean era prezent la toate petrecerile notarului. În ultima perioadă cânta un cântec care a presărat în sufletul coanei Margareta mălaiul dragostei.

– Ia zi, măi țigane, cântecul acela!

– Imediat, dom' Jean, da' poate vrea și coana să asculte!

– Bă! Să zici și pă țigănește!

Gură-Dulce își făcea din vioară și gură un singur corp și începea: Te merau cana jeanau,/ Star me tuti acherau!.Că diclem romni șucar/
Cai săli târnori mașcar, Pânro hai muiorî gogle /Al leaca bare cale.

Notarul înțelegea țigănește. Lăutarul traducea pentru – „neini-țiați” – cum îi numea Jenică-Poker, pe unii dintre invitați!

Erau clipele lor de glorie...

Notarul le reamintea statutul lui de „jupân” iar Gură Dulce își împrospăta declarațiile de dragoste față de Margareta, neglijata...

Să mor dacă știi,/ De ce țin la tine!

Am văzut țigănci mai frumoase /Cu mijloc subțire Picioar și guriță dulce / Ochi mari și negri.

Dom'Jean plângea. Coana Margareta suspina. Gură-Dulce pleca, de fiecare dată, cu scovergi făcute de coana notar și cu câte o atingere pe cap sau pe mână, din partea doamnei Margareta.

*

„Așa venise Gură-Dulce în dimineața aceea, gândea Margareta. Venise să-mi aducă restul de la o bancnotă. Era doar un pretext. Voia să mă vadă înainte de a pleca”

... Țiganul plecase trist, că nu i-a atins mâna, dar vesel la gândul că va avea pământ.

Intrase în țigănie. Era forfotă mare. Se încheiau târguri, se făceau planuri. Țuica împăca niște certuri mai vechi.

Cartierul țiganilor nomazi arăta ca o așezare de piei roșii. Balebă de catări și cai, copiii cu mucii la nas, bătaii de ciocan, nelipsite. Strada era largă, prelungindu-se în toate curțile.

Nu existau garduri. Corturi, bordeie de pământ și câte o casă mai răsărită, dar nelocuită de țigani. Caii și catării erau adăpostiți în case. Oamenii dialogau încercând să omoare timpul, foamea și curiozitatea.

– Unde ai fost, moș Gheorghe? (Kai sanas, pureia?).

– Moș e tactu, mă, bălosule! Tu nu vezi că sunt mai drept ca tine? (Puro si chio dad! Tu ci dicăș că me jau mai mișto dă sar tute?).

– Hai, mă, jeneia, că am glumit. Mă pun eu cu tine? (Hai, mă, prala, că pireasa cărdem. Toa ma me tuia?).

*

Gură-Dulce era luat în batjocură de tinerii șatrei. Melodiile cântate nu erau pentru țiganii șatrei. Vioara lui Gură-Dulce cânta acele melodii care „sunt pentru gagii”. Așa era categorisit pripasul lăutar: „Cântă dă gagii. Noroc că și-a făcut Mihalache, bulibașul, pomană și l-a primit între noi!”

*

Coana Margareta, câteva din rudele răposatului, încercaseră să-i recomande Patriciei o nouă prietenie. Astfel, după primul an de așteptare, în casa notarului se discuta politică, și orice alte probleme, pentru a o vindeca pe Patricia de Doru.

Peșitori, cavaleri tomnatici, vânători de zestre, tineri de soi care ar fi meritat s-o conducă la altar, plecau...cu gustul dulceții de nuci preparate de notăreasă, în gură, și cu Chopin, în creier, interpretat la pian de tânara ce risca să rămână fată bătrână ...cu gând mereu tânăr, gândul la Doru!

Părinții lui Doru muriseră în primul an de așteptare; la început doamna Ana și apoi domnul Vică. Pentru mama lui Doru, Patricia avea aversiune. De multe ori zisese: „Cu ea seamănă Doru la față! Este negricioasă ca o țigancă. O urăsc...”

*

Orice încercare de a lega o prietenie se solda cu un eșec. Dacă cel care încerca o apropiere de Patricia făcea vreo afirmație legată de prietenia ei cu Doru Dan-Vică, risca să fie izgonit. Dominanta gândurilor tinerei femei erau:

„Doru și Gură Dulce! Cred că are grijă de el. Se spune că mai bine trăiește un român printre țigani, decât un țigan prin români!”

Nu își putea lua gândul de la Doru...

*

Clipele se facură ore. Orele se făcură zile. Patricia intră într-un tip de automatism, vecin cu resemnarea. Slujba de duminică era singura apropiere de lume. Acolo, la biserică, simțea că are mamă. Gânduri confuze îi inundau mintea. Aștepta slujba de duminică, singurele ore din zi, când simțea o liniște pe care avea s-o înțeleagă, târziu, la mănăstire...

Într-una din zile, crezu c-o luase razna. La poartă ședea Gură-Dulce!!

Fără să se controleze, Patricia întrebă direct:

– A rămas acolo?

– Nu, a venit!

Gură-Dulce știa de cine întreabă...

– Are nevasta grea! S-a luat cu Lina mea, când am trecut în Țară.

– Măi, țigane! Te-am întrebat, că era s-o pățesc din cauza lui. Bine i-a făcut, că este chiar tuciuriu ca voi. Dacă nu i-aș cunoaște familia, aș crede că este țigan de-al vostru. Hai, cară-te să nu-mi iasă vorbe!

Bombardarea cu vorbe acide, fără pic de milă față de un om ce sfidase moartea – despre care știa că este simpatia mamei sale – nu erau în mintea și sufletul fetei. Gelozia o scosese din minți...

– Coniță, am scăpat de-acolo, și-acum vrei să mă omori matale cu gura rea. Eu am venit să vă trezesc cu vioara și 'mneata nici nu mă lași s-o văd pe coana Margareta?!

Discuția celor doi fu întreruptă de coana Margareta. Așteptase de după perdea, în camera ei, dar nu mai rezistase văzând-o și auzind-o pe Patricia cum lovea fără milă în „aurul meu brunet”, cum îl alina pe țigan, în nopțile de poker ale notarului Jean...

– Bună seara, Gheorghită. Când ați sosit? Apropie-te...

– Am venit, coniță. Au mai murit dintre noi, da' am scăpat. A venit un locotinent și ne-a spus că suntem liberi. Cică Regilii știe de asta.

– Mă, Gheorghită, da' de când ești tu cu politica?

– Nu, coniță, că regili nu este cu nimeni, el este cu Țara, nu e cu politica. El vrea să semene cu tasu-mare, Regili Ferdinand, care era pe vremea lu'papu' meu!

– Lasă, Gheorghită! Spune-mi când ați venit?

– Am venit ieri! Da-mi pare rău că s-a supărat conița Patricia pe mine.

– Las-o pe Patricia! Spune-mi, cum a fost?

– Apoi, a tot scris Doru. A scris într-un caiet mare pe care i l-am luat de la un basarabean. Eu nu pot să spun decât că parcă am stat la masă cu dracul.

– Du-te și adu-l și pe Doru. Mi-e dor să vorbesc cu voi. Veniți să bem și un pahar cu vin.

Coana Margareta atinse fața lui Gură-Dulce care porni ca un flăcău, grăbindu-se să ajungă la cort.

*

– Dorule, hai afară! Hai, că te-așteaptă niște prieteni. (Dorule, haide avri! Ajucherau tu che jeneia).

Mințea pe Lina, se mințea pe el. Toate, ca să doară mai puțin! Sluga din el câștigase...

Din cortul zdrențuit, pe care-l făcuse din mai multe corturi ale țiganilor care muriseră, ieși un tânăr cu părul lung și în dezordine. Pe cap avea o pălărie la care strălucea o broșă. Era murdar, dar avea niște mișcări de om crescut într-o familie de soi. În mână ținea un caiet cu coperti groase. Ajunse la notăreasă, salută, și curiozitatea apărui. Coana Margareta privi atentă la Doru și observă că era un altul.

Avea în fața ei un tânăr care fusese cândva ca un ginere, și gândul la reacția Patriciei când îl va vedea pe Doru, îi tulbura toate dorințele vii și moarte pe care i le trezea Gură-Dulce.

Vorbiră despre părinții lui Doru, despre situația din țară. Gură-Dulce, nebăgat în vorbă, nu mai putu să reziste și zise cu obidă în glas:

– Coană Margareta, eu m-aș duce acasă. Văz' că aveți vorbă, și io nu prea înțeleg! Eu știu să cânt și să fac cazane. Atât. Dacă ai avea ceva de-ale gurii pentru Marghioala și pentru Lina mea!

Coana notăreasă aduse un teanc de scovergi învelite în ziar. Îl conduse la poartă, spunându-i:

– Te aștept să mai repari ceva în curtea asta, că nimic nu mai este bun. N-a avut cine.

Vezi, spune-le și tu la ai tăi, că Doru a rămas la niște prieteni. Vezi, nu uita, sa vii, mâine

Noi doi, vom mai aștepta, spuse Margareta, gândindu-se la cel care ținuse loc de bărbat, de confesor; țiganul ei cu dantură de fildeș, cu mâini care împrumutaseră din delicatețea cu care mângâia sau frământa viora – atunci când nu mai era „coana” și nici „Gheorghe”, ci doar „rumunca mea” și „aurul meu brunet”...

*

Țiganul plecase, lăsând în cameră un miros de picioare nespălate. Coana deschise fereastra. Gestul îl jigni profund pe Doru. Mama Patriciei își dădu seama și îi așeză mâna pe cap.

– Dorule, aceste lucruri nu le-a înțeles nici Gură-Dulce, socrul tău și visul meu. Da, da! Țiganul era tânăr și frumos, iar Jean, domnul notar, mă lăsa singură. Pleca la poker. Gheorghe cunoștea mai bine decât el această curte.

Într-una din nopți m-a cunoscut și pe mine... De câte ori nu m-am dus eu la nunți! Numai și numai să-l văd. Îmi era tare drag. A plecat totuși după pământ, la Bug.

*

Jean murise în urmă cu trei ani. Băutura îi mâncase ficatul, iar nopțile de poker îi măcinaseră nervii.

*

– Noroc cu agoniseala mea, altfel nu mai aveam nimic.

Cum îți spuneam! Aproximarea de Gură-Dulce îmi provoca greață. Mirosea a transpirație. N-am să înțeleg niciodată de ce nu se spală țiganii mai des pe picioare!!

La una din nunți ne-am cunoscut cu ai tăi. Acolo, la București, tatăl tău, de multe ori le lua apărarea la țigani. Era un politician renumit. Probabil că atunci v-ați cunoscut, tu cu Patricia!

*

Destăinuirea doamnei Margareta îi făcea bine lui Doru, care încerca să se regăsească, prin ele...

Privi cu atenție. Coana, în ciuda celor peste 50 de ani, avea două cozi mari și groase, „O coadă pentru Patricia, iar cealaltă pentru Gură-Dulce, visul ei cu muzică și cu dinți albi”, gândi Doru. Se gândi la motivul pentru care doamna Margareta se ducea la nunți și făcu legătura cu Patricia: „Oare Patricia nu avea pe cineva? Nu, nu cred. Și Patricia, ca și mama ei, au educație de fete de familie.”

Fu întrerupt din gândurile sale de om plecat...

– Doru! Mi-a zis Gheorghe că ai notat în caiet.

– Da...nu, nu doamnă! Este vorba despre un început de roman. Nu e gata. Sunt niște însemnări. Nu aveam ce să fac acolo. Pe mine, țiganii m-au ferit de muncă și alte greutăți. Gură-Dulce a făcut tot ce a fost posibil ca să mă aducă acasă.

– Dorule, scuză-mă, nici măcar nu ți-am adus să mănânci. Îți fac niște ouă. Am și brânză. Scuză-mă, lipsesc câteva minute.

...Doru rămase singur. Privi odăița. Pe perete atârna un tablou cu domnul și cu doamna notar la cununie. Își înfipse ochii în tablou și încercă să găsească asemănări cu Patricia.

Ușa se deschise. Doamna Margareta ținea într-o mână farfuria, iar în cealaltă ținea mâna Patriciei.

– Bună seara, Patricia! Bine te-am găsit! Arăți foarte bine, zise Doru, încercând să-și ascundă emoțiile, de după paravanul unor fraze șablon, citite în cărțile ce constituiau răsplată în adolescență...

Patricia avea un păr negru ca noaptea, prietena ei. Fața-i albă era luminată de niște ochi albaștri ce aveau priviri rătăcite. Așteptarea și veștile date de Gură-Dulce, îi scoaseră din gură cuvintele:

– Bună, Doru-Dan, să-ți fie de bine! Pe când nunta? O faceți odată cu botezul?

– Patricia, lasă-l să mănânce, mamă!

– Mă iertați, eu trebuie să plec... zise Doru și se ridică.

Patricia se așeză în fața lui. Mama fetei plecă. După vorbele presărate cu sodă caustică și împănate cu subtilități de față bătrână, Patricia și Doru au ales...patul. Vorbiseră prea mult în cei trei ani de absență.

– Doruțule! Eu, de fapt, am vrut să-ți spun că mi-a fost dor de tine și te-am așteptat, cum așteaptă copilul sânul mamei.

Își astupără gurile cu un sărut lung ca o petrecere de Paști. Stinse lumina. Doru o răsturnă în pat. O posedă sălbatic. Făcu dragoste, așa cum făcea cu Lina; îmbrăcat cu pantalonii. Senzațiile ce le simțea Patricia întreceau orice. Doru o frământa, strângând-o și întorcând-o pe toate părțile. Patriciei îi fu rușine, dar era plăcut și se obișnuia de la primele mișcări pricepute ale lui Doru.

Tabloul din perete privea cum Patricia și Doru erau un alt tablou! Viu și complet. În tabloul ce privea, lipsea dom' Jean..

Așezarea femeii jos, pe covor, îl făcea să se simtă bărbat. Simțea cum bărbăția sa a fost dorită... Simțea un soi de jenă, amestecat cu milă.

Patricia nu mai mișca. Cu fiecare împingere a bărbatului scotea gemete stinse, dar plăcute pentru ea și provocatoare pentru Doru.

Târziu, dormiră. Doru se trezi și căută caietul cu privirea. Cineva aprinsese lampa și închisese fereastra.

– Patricia, Patricia! Caietul unde este?

– Taci, Dorule, taci!

*

În bucătărie, coana notar pregătea micul dejun. Ceasul cu pendulă, singurul câștig de la nopțile de poker ale domnului Jean, arăta ora trei.

*

– Patricia, eu vreau să mă spăl și să mă bărbieresc!

– Da, da, cum vrei tu! Știi unde este baia. Apă caldă este. Totul este cum știi.

Doru intră în baie.

Dom'Jean-Notarul le făcuse baie în casă. Descoperi chiar și briciul, pe etajeră, în partea bărbătească. Se spală. Mizeria intrase în porii pielii.

Patricia aștepta în pat. Intră și Doru, spălat și proaspăt bărbierit. În minte îi veni imaginea din urmă cu trei ani. Pentru o clipă îi fu frică.

– Doruțule, acum nu mai este nicio primejdie!

– Nu, nu mai este, Patricia...

Doru se opri, gândindu-se la reacția lui Gură-Dulce. O iubi pe Patricia, delicat, cu mângâieri prelungite, cu răsfirat de păr și sărutat pe tot piciorul.

Încălzită, cu mintea răvășită, emoționată de prezența bărbatului așteptat, Patricia își birui jena și spuse:

– Hai, mai iubește-mă așa cum a fost la început. Mai vreau!

– Anoarde, șe! (Vino încoace, măi!). Hai pă la tute și pă la mande! (Hai pe la spate și prin față!). Patricia se sperie.

– Ce spui, Dorule? Ce vorbești?

– Scuză-mă, Patricia.

– Aaa, înțeleg, credeai că sunt țigancă, vorbeai pe țigănește!

– Țiganca are un nume: Lina! Și dacă sunt aici, acest lucru se datorește ei. Ea m-a scăpat de foamete și de mizerie.

Tăcură amândoi. Afară se auzeau chemări la muncile câmpului. Înăuntru se auzea Așteptarea, Dorința, chemări cu minciuni utile, care lăsau de înțeles, că, mai mereu, sexul dă dimensiune sufletului...

*

În camera alăturată, doamna Margareta căuta în caiet pasaje în care se vorbea de Gură-Dulce. Găsi niște însemnări în legătură cu Lina:

Azi Lina mi-a adus medicamente. Țiganilor le este milă de mine. Am zăcut mult. Nu mai știi numărul zilelor. Îmi este jenă s-o întreb pe Lina. Precis, nu știe în ce zi suntem!

*

Au venit niște fugari de pe front. Erau ruși. Voiau aur și femei. Lina a scăpat. S-a oferit mama sa, în locul ei. Pe Gură-Dulce l-au luat să le cânte pe drum.

*

Lina a mărturisit că s-a culcat cu farmacistul, din localitate, pentru a-mi aduce medicamente.

Mănânc carne!!! Sunt slăbit.

Lina cântă tare frumos. Azi mi-a cântat «Lolea călătoare»: So do Lolea, so kărelas, /Peskițara pheradeas,

Thai le mărcen astardeas, /Thodea pe thai tradeas. Lolea ce s-a hotărât, / Cortul și l-a doborât,

Și catării i-a-nhămat, / S-a urcat și a mânat.

*

Încep să prind țigănește. Țiganii vin cu bilețele ce au căzut din avioanele de război. Scrie în limba engleză. Nu știu decât puțină franceză. Totuși, le traduc, spunând că o să venim acasă.

*

Azi-noapte l-am auzit pe Gură-Dulce zicând:

– Vezi, să tai numai după pulpe. Și fierbe-o bine și pă urmă frige-o, fă, Lino. Vezi că trebuie să-l ducem sănătos acasă. Ți-o plăcea rumânu, da' vezi să nu-l îmbolnăvești! Ai auzit, Lino?

*

Lina! Câteodată mă joc cu numele ei. Anil, Nila, Anli, Ilna, Alin. Da! Ea este alintul meu. Este cea care ține loc de Patricia. Patri! Nu știu de ce mi-a venit în minte?!

Cred că mă vindec. Parcă am fost în amnezie. Țiganii ăștia m-au cucerit cu bunătatea lor.

Și Lina?! Nu, nu cred! Lina și Patricia? Patricia și Lina? Și eu la mijloc. Este ca un gard, pe care se sprijină un om beat și unul treaz.

Patricia! A existat întotdeauna în subconștientul meu ființa ei. Nu cred că am uitat-o vreodată. Cred că apropierea mea față de Lina a fost o continuare a relației cu Patricia.

*

Au trecut luni de zile. Oare, mă mai așteaptă cineva?

Nici nu cred că aş mai merita. Nu mai aparțin neamului meu. Nici nu aş mai avea dreptul să fiu altfel.

Trăiesc, exist, datorită acestor oameni care se deosebesc de ai mei, doar prin culoare și cultură!

Tata era învățător și politician. Gură-Dulce este viorist, om umblat prin multe locuri, cu oameni de tot felul.

Ce știa tata nu știe Gură-Dulce și invers.

Cred că fiecare om este cineva. Nu există prost și deștept. Fiecare cu personalitatea lui.

Stau și mă întreb: eu aş rezista să am grijă de o sută de oi timp de 24 de ore, pe lângă o cale ferată? Nu, nu cred!

Este ciobanul un cineva? Este! Indiferent de pregătirea noastră, fiecare trebuie să se respectăm.

*

În ultima vreme scriu lucruri care să-i fie de învățătură Linei. A învățat să scrie și să citească. Vreau să o vindec de mine și de neștiință. Vreau ca atunci când va veni în Țară, să reziste, să-și ajute neamul.

*

Azi am tras cu pistolul. Ce senzație! Nici în aer n-ar trebui să se tragă. O armă ucide. Ucide chiar și oxigenul din aer. Îl distruge. Aduce moartea prin asfixiere. Nu cred că aş fi putut face armata!

Gură-Dulce mi-a zis:

– Dorule!, cine a pus mâna pe arcușul viorii nu mai poate nici să taie o găină, darămite să ia în mână o armă.

*

A venit primăvara. Miroase a curățenie. Apa din apropierea așezării noastre a dat peste maluri. În tabără a venit apa. S-au făcut noroaie. Câțiva neputincioși și-au găsit sfârșitul.

*

Azi mi-a venit cheful de socoteli. Încep cu ai mei: 3, plus ai lui Ciucurel 5, plus ai lui Aordel 3, plus ai lui Panglică 3, plus ai lui Coșleag 3, plus Moș Matache. Total 18 țigani.

Vreau să șterg această ultimă însemnare: „18 țigani”!

Mi-e rușine. Fac o nedreptate! Oare, eu ce sunt? Acum, știi! Sunt român și nimeni nu poate să-mi ia acest drept.

*

Luarea mea în Transnistria s-a făcut fiindcă eram beat. Jandarmul care m-a aruncat în căruță, mi s-a spus de către Gură-Dulce, că le-a zis:

– Bă! Vedeți că acesta e român. Până se limpezesc apele la gară, să aveți grijă!

Gură-Dulce mi-a dat apă dintr-o sticlă de molan. Întotdeauna are grijă ca din sticla aceea să nu bea Lina sau nevasta lui.

Este așezată lângă vioară într-o legătură din cârpă roșie.

*

Am ajuns într-o zonă numită Oceacov. Grupul din care făcăm parte va lucra în localitatea Coronica Mare.

*

Azi ne-a dat o așa-zisă locuință. Este o cameră fără ușă.

Eu, Gură-Dulce, țața Marghioala, nevasta lui și Lina, pansamentul meu contra nebuliei, stăm aici!

Lina are 14 ani, dar arată ca de 23. Are șolduri mari și sâni puternici.

*

Gură-Dulce muncește la colhoz.

Pe mine nu m-a luat la muncă. Din porția pe care o primesc ei trei, îmi dau și mie.

Nici acum nu m-am dezmeticit.

A trecut peste noi o iarnă. Nu am simțit frigul. Nu știu de unde mi-au adus o pereche de pantaloni groși, cazoni și o căciulă rusească.

*

Azi am ieșit afară. Zăpada este sedefie. Miroase a primăvară.

În nas îmi vine miros de apă și de crud. Lângă o ridicătură de pământ am găsit ghiocei.

I-am dăruit Linei!!

*

Noaptea trecută au intrat peste noi doi ofițeri. Se cunosc după grade. Sunt nemți. Vorbesc rusește și românește.

Gură-Dulce i-a adăpostit, învelindu-i în zdrențele noastre. Au lăsat niște bani și ciocolată. Spuneau că au întârziat din permisie.

*

Azi am lovit-o pe Lina. Ce trist!

În momentul când îți lovești femeia, se spune că nu mai ai cuvinte în fața ei. Dar cum poate fi altfel cu Lina?!

Lina nu s-a supărat. Crede că din gelozie! Sau poate că e chiar așa. Chestia a pornit de la acel Klaus și prietenul său. Au venit iar. Sunt dezertori. Țigani îi ascund. Așteaptă și ei, ca și noi, sfârșitul războiului.

Dacă m-aș fi înrolat? Nu cred că ar fi avut sens. Aș fi trăit aceleași chestii ca soldații care cuceresc și oferă nemților prilejul de a trâmbița la Berlin că ei au reușit, că ei au cucerit.

*

Mareșalul nu este prost! Mare tactician și strateg!

I-a dus pe ruși în goană, dar se pare că s-a împotmolit. Aceleași legi care guvernează în Univers, cu privire la Bine și la Rău acționează și în microuniversul uman. Ele nu permit amestecuri de Bine și de Rău.

Mareșalul face Bine că vrea reîntregirea țării dar face Rău că acceptă Crucea de Fier și atenții de la Berlin.

Și cu țigani ăștia! Este iar un amestec de Bine și Rău. Bine că i-a ferit de lagărele naziste! Rău că i-a trimis ca pe niște excursioniști fără ghid și alimente, aici la Bug, după potcoave de cai morți, spunându-le că vor primi pământ, vite, case.

*

Lina se uită în caietul meu de însemnări. Am căzut de acord să o învăț să scrie și să citească, iar ea să mă învețe și pe mine țigănește.

*

Gură-Dulce zace. Pe piele i-au ieșit niște pete. Marghioala mi-a dat un galben să-i aduc medicamente. Galbenul este rotund și are o gaură, făcută manual, primitiv, cu un cui. Scrie pe el: „Franz Iosef”. Este un ducat.

*

Vreau să cobor în sat. Gură-Dulce mi-a făcut semn să-i dau vioara. Am scos-o din legătura de cârpă roșie. Cârpa a putrezit, dar sticla din care beau apă numai eu, și vioara lui Gură-Dulce, sunt mai noi ca oricând.

I-am cântat o horă pe care am învățat-o de la el când eram în primul an. Mișc degetele cursiv, așa cum le mișcă și el. Cântă fără vioară, cu ochii închiși. Ține gâtul într-un fel anume. Îl simt cum respiră ușurat. Îi este mai bine. Galbenul este salvat. Muzica a ținut loc de medicamente.

Marghioala îi face o fiertură în care a pus niște coji de cartofi și roșii stricate, cu niște ceapă, adunate de prin grădini părăsite sau bombardate.

Când îți este foame și mănânci cu mai mulți la masă, iar unul este bolnav, servitul mesei capătă o formă deosebită.

Toți sunt preocupați de acel bolnav. Stau și mă întreb: de ce numai atunci când cineva este bolnav, toți cei apropiați caută să-i facă toate poftele? Probabil că este ca și în cazul cu Dumnezeu: nu ne aducem aminte de El, decât atunci când ne este greu și suntem la ananghie.

*

Frontul este departe de noi. Am aflat de la cel pe care îl chema Klaus și care i-a mângâiat capul Linei.

Îmi vine în minte permanent scena cu Lina și ofițerul acela. Când i-a așezat mâna pe cap și a început să se joace cu banii din părul ei, am simțit un gol în mine și nu m-am putut uita mai departe.

Nu am rezistat, și-am intrat în vorbă cu Klaus.

Astfel, am aflat că, dezertor fiind, se predase sovieticilor. Nimerise într-un loc unde, comandantul era asiatic.

Acolo se pare că a trăit tortura cu căciula de oaie. Am ascultat o grozăvie. Celui vizat i se rădea părul de pe cap. Pe cap i se îndesa o căciulă din blană de oaie umedă. O dată cu trecerea timpului, părul nu putea crește normal. Începea să apese pielea capului. Cel în cauză simțea dureri groaznice. Klaus mi-a povestit:

– Tu, rumena! La mine începuse să crească părul.

Părul meu tare, ca sârma. Simțeam apăsă pe creier. Nu putea trece prin dos căciula. Eu fugit. Tăiat căciula cu baioneta!

Comandantul acela vrut să facă din noi, dezertorii, roboți! Să executăm ce voia el.

– Dar, voi? Voi care puneți să culce mama cu fiul și tata cu fiica, deoarece făceați experimente pentru a se naște oameni cu ochi albaștri!?

– Nu permit la tine! Tu orbit de gelos. Vorbești prost. Hai să fugim! Așa era Klaus dezertorul; un fugăreț și fugar. Fugea de teama inamicului, fugea de ai lui, fugea de el însuși... Nu l-am mai gelozit!

*

Țigani fac semne între ei că sunt nebun. Aud, mereu: „Denilo, denilo, Doru Lileske!”

Gură-Dulce a început să mă îngrijească mai atent. Mă așează lângă sobă și pe Lina o așează lângă mine.

Azi noapte m-am trezit că Lina se juca cu părul meu. Mi-am lăsat plete și barbă.

Țigani au început să mă privească cu respect.

Vorbesc câteodată de însemnările mele. Am un cărbune pe care l-am ascuțit și care scrie foarte bine. Este din acelea care sunt la aparatele de proiecție. Registrul este de la Gură-Dulce. Mi l-a adus de la Oceacov. Scriu la rînd. Mi-e teamă că nu o să-mi ajungă foile registrului. Dacă m-ar vedea învățătorul din tata!!

*

Nu avem voie să ieșim peste împrejurime. Privesc această adunătură de oameni. Toți sunt triști și singuri.

Sunt sigur că dacă Lina ar fi întrebată dacă mai are pe cineva, ar răspunde că nu are. După cum, tot așa cred, că, și, Gură-Dulce tot așa răspunde. Singurul care nu este singur, sunt eu, în acest grup de trei plus unu....

*

Azi a venit un țigan de pe front. Da, este un țigan ce a fost concentrat! Este de prin Dobrogea. I-a spus lui Gură-Dulce, că la sosirea acasă din permisie a găsit casa goală... Nevasta și cei patru copii ai lui fuseseră trimiși aici, în Transnistria.

I-a găsit aici, într-un grajd. Erau plini de păduchi și ruși de foame. Seara a venit cu pâine de la Oceacov. A împărțit fiecăruia, dintre noi, câte o felie.

Spune că o să se ducă, din nou, la Antonescu la raport.

A fost de șapte ori. De șapte ori Antonescu a trecut pe lângă cei care așteptau audiența, strigând: „Nu țin azi audiență. Nu țin. Nu am timp!”

Până la urmă, soldatul țigan i-a luat pe ai lui acasă, în Dobrogea.

Sunt slăbit. Păduchii nu ne lasă să dormim. Lina, la fel! Așteaptă până aude sforăitul lui Gură-Dulce și mă încolățește cu picioarele. Ea stă pe mine. Este mai puternică. Mai mănâncă pe acolo pe unde se duce. Așa procedează Lina și Marghioala! Umblă, umblă și nu știi ce fac, dar îi aduc lui Gură-Dulce multe bunătăți: pâine albă, halva, zahăr candel și votcă.

*

Azi m-am plimbat cu Lina pe lângă împrejmuirea de sârmă ghimpată. Din pachetul cu cărți a scos ghiocelul.

– Dorule, ia uite cum l-am păstrat! De ce mi l-ai dat mie? Așa se dă la fete, la voi la români?

– Da, Lino, așa se dă!

– La noi nu este așa. Eu știu, dă la astea mai mari, când eram în țară, că băieții le dădea bomboane, broje, bani, să-i puie la păr. Flori nu am pomenit!

– Așa trebuie să faci cu femeile. Florile trebuie să bucure pe orice femeie.

– La noi nu este așa! Da' cu tine o să vreau să primesc flori. O să mă bucureze. O să se bucureze și mama. Ghiocelul asta le-am băgat așa, în cărți, să nu se rupe.

– Da, Lino!

Lina nu știe să vorbească bine, românește, dar este bună și caldă. Își dă toată silința să discute cu mine lucruri care să-mi facă plăcere.

Învăț țigănește! Este o limbă cu o muzicalitate deosebită. Nu toate cuvintele din română pot fi traduse.

Ieri, am discutat cu Lina, câteva fraze.

– Sar bușol? (Cum te cheamă?)

– Lina.

- Kaizean sî tu? (Câți ani ai?).
- Deșu star (14).
- Sî tu pralorăia? (Ai frați?).
- N-aima (N-am).
- Sî tu că boc? (Ți-e foame?).
- Mangă boc (Mi-e foame!).

*

A trecut o escadrilă de avioane. Lina s-a lipit de mine. Am fost doar noi doi în cameră. I-am strâns trupul și am simțit că în dreptul feselor nu ating pielea. Lina, pentru a-mi face pe plac, și-a însăilat, din bucăți din material de parașute – chiloți! Să fie de la discuția avută, odată, cu ea:

- Lino, de ce, voi nu purtați chiloți?
- Da, așa este toate! Ce înseamnă să fii așa? Hai, când este frig- frig, mai da, da' așa? Femeia trebuie să fie femeie.

- Bine, Lina, dar nu e sănătos!
- Te înțeleg. Așa este rumâncile voastre.

Ceea ce am scris ieri a fost o reacție la vorbele lui Moș Matache.

- Măi, Dorule! Parcă ești de-al nostru de când lumea. Ha, ha, țigan, sadea!

Îmi vine chipul mamei în minte. Mama era brunetă. Ce prostie! Nu cred să aibă vreo legătură.

*

Avem aproape o săptămână de când nu mai vorbim. Peste tot se văd surdo-muți. Se fac semne.

Mă uit la aceste 18 epave, la aceste 18 oase și un zâmbet și-mi vine să plâng de ciudă.

- Lina, tu crezi în chestia asta, că dacă nu mai vorbești nu îți mai este foame?

- Dacă țiganii face așa, știe ei ...

*

Cânt la vioară. Cei din tabără mă cred nebun. Cert este că am dureri în ceafă.

Lina asta, care nu mă lasă deloc! Când vine noaptea o apucă toate fierbințelile...

Nu s-a mai culcat cu niciun străin. A avut o discuție cu Gură-Dulce!

*

Nu pot să scriu despre Patricia. Îmi pare rău că Lina știe să citească. Aș vrea să scriu ce simt față de Patricia.

*

Azi, Lina a vrut să rupă caietul. Am reușit să salvez o parte din el. Păcat! Tot copilă a rămas. Nu știi dacă se poate schimba.

*

Gură-Dulce a devenit mai rece cu mine. După boala aceea când i-au ieșit pete roșii pe piele, se pare că este absent la tot ce-l înconjoară.

*

Azi, a venit amețit de băutură. Se pare că a băut de la vreun localnic Oamenii mai fac pe aici câte o sindrofie. Vioara lui Gură-Dulce îi dă un statut aparte.

Mi-a povestit o parte din viața lui, făcându-mă atent să am grijă de locul unde pun caietul.

– Ai grijă să-l așezi acolo unde pun eu vioara și sticla ta. Mă, prietene, să știi că eu nu sunt țigan nomad. Eu sunt din neam de lăutari. De ce sunt aici? Așa mi-a fost soarta. Soarta asta de care nu poți să scapi nici în gaură de șarpe.

De la șase ani am învățat să cânt. Eram la Bolintin, lângă București. Țiganiii dă valoare. Familii dă valoare. Mă purta mama numai la o sută și un pol. Tata era lăutar, notist. Cânta la a I-a, „Local la dom’Ionescu”.

Seara, mă lua și făceam câte o bucată, de arunca românii cu sute-n vânt! Am crescut, m-am făcut mare. A început să-mi placă muierile. S-a ales paradachiu de mine. A murit tata și mama sprijinul meu. Frați n-am avut. Când am luat-o pe Marghioala aveam 35 de ani. Copii n-am avut. Sau dracu știe, că eu am fost ca ofițerii: descălecă și fă-i felul, încălecă și du-te!

Hăăă...Da cu Marghioala a fost tamjă lungă. Ca să vezi cum am, am hî, hî, hî, aa...

Băutura își făcuse efectul.

Lăutarul adormise. Prietenul meu era din nou în inima mea.

Este o mare nedreptate să faci o afirmație despre un om până nu-i cunoști viața. Oamenii care au suferit nu pot fi decât buni sau foarte aspri. Ei nu cunosc stările de mijloc!

Am să-l rog pe Gură-Dulce să-mi mai povestească, deși nu cred că, treaz, îmi va povesti. De fapt, nici nu este frumos și drept, să intri în sufletul unui om așa, fără să vrea el. Și chiar dacă vrea, tu, cel care ești confesor, trebuie să fii foarte atent.

După ce un om își spune sufletul său, s-ar putea să-l pierzi ca prieten pentru totdeauna. Uneori este bine să nu știi prea multe!

*

A venit toamna. Este cald, încă.

Azi, vestea cea mare! Plecăm în Țară!!

*

Lina și Patricia! Nu știu ce să fac. Numai moartea mă va ajuta să scap de acest chin.

*

Am auzit că primul eșalon de țigani s-a înecat. Li s-au dat bărci din mucava.

*

Aștept și sunt așteptat. Doresc și sunt dorit!

*

Linei i se mărește burta. Mi-e rușine!

.....
Doamna Margareta adormi cu caietul alături. Gură-Dulce abia așteaptă să vină zorile!

Gândul la apropierea de coana Margareta îl făcuse să îndure toate mășcările Marghioalei și ale Linei.

– Hai, mă, dade? L-ai dus pe Doru! Crezi că nu știu unde?! (Gârdeamles Dorule. Pacheas ca janau ci che ai?!) Săgeta-te-ar! Să bage dracii spume în tine. (Te șol al bengăs spume anda tute).

– Ce, mă, orbite-ar focu! Credeai că-ți dă coana Margareta, rumânca, ceva? (So be te o cheag, pacheas ca del tu i raii Margareta își?).

– Ce să facă și ele? Stătute! Numai ele știe ce dă ofițeri nemți și ruși, a băgat daravela în ele. (So te cărem i no? Beșle! Numai ou janel so dă țiflarea nemți și ruși siutino car anda lende).

Voi vorbiți, fă, care nu mai știți numărul, dă ce dă mulți a fost acolo la Bug! Când cu nemții, când cu rușii.

– Da, mă, da' noi am făcut dă nevoie, să trăim! Da' la astea ce le-a lipsit? Că doar lapte de pasăre nu le-a luat dom'Jean. Auzi, Gheorghe! Jură să n-ai parte de nepotu' care o să-ți vină dă la Lina, dacă n-ai trăit cu Margareta, notăreasa?

– Ce, fă? Ia, culcați-vă! Că bag spume-n voi acum! Ia, vedeți! Și, tu, ce, fă? Te-ai învățat cu bărbat lângă tine? Ho, că vine! Lino! Tu ce vrei, Marghioala? Țigări?! O să mă bagi în pământ. Mult mai fumezi!

– Auzi, mă? Nu mai o da la-ntors, uscatule!

– Da' taci, fă, mamă! Crezi că rumânca se uită la bălosu' ăsta de tata?

*

...Trecuseră două zile de la sosirea celor trei familii de țigani. Vătaful Mihalache plecase prin țară, după muncă. Primarul, om cu suflet, le dăduse loc unde să-și așeze corturile. Chiaburii cu suflet trimiseră vorbă să vină la arman, la muncă. Gură-Dulce era așteptat la nuntă cu vioara.

Români din satul cu nume de general uitat își însurau, își măritau copiii, încercând să uite de necazurile care îi pășteau la tot pasul.

Țiganiii pripășiți pe la marginea satelor nu mai găseau dărnicia de odinioară.

Gospodinele cu morți pe front lăsau din puținul lor în palmele țiganilor de vatră, țigani cu care își lucrau pământul, țigani ce îmbătrâneau sau se nășteau sub ochii lor.

Țiganul lăutar fu chemat într-una din zile, să cânte la moartea unui fiu de om înstărit care nu lăsase banii bătrânului să plece pe front în locul său...

Un lunetist inamic, în căutare de chipuri frumoase, îl prinsese în vizor. O apăsare pe trăgaci, și... Gură-Dulce își dregea glasul și vioara. Cele două componente, nelipsite din microuniversul satului românesc, începură:

Omul, de când mă-sa îl naște,/Știe că moartea îl paște!/ Viața
omului-i ca ața/ De tragi de ață mai tare,/ Omul cade jos și moare...

Tatăl mortului își lovea obrazii și, când hohotele de plâns îl lăsau, se
uita spre cer zicând:

– De ce Doamne nu l-ai luat pe tata?!

„Tata” era bunicul băiatului, socrul celui ce plângea, proprietar a
multor pogoane cu vie...

Capitolul III

Se luminează de-a binelea.

Doru se ridică de lângă Patricia. Găsi pe măsuță lapte, ouă fierte și dulceață. Alături găsi o ... foarfecă. Toate acestea îi provocaseră o stare de neliniște cumplită. Gândi:

„Dragoste nu există decât amestecată cu interes material?!

Sunt momente când îți faci iluzii că există iubire pură, dar nu este așa. Gândul meu la Patricia, gândul meu curat, iubirea mea curată, pe care o visez este murdărită de... mâncarea de pe masă, de toate atențiile enervante și umilitoare ale doamnei Margareta; dorm pe fisa și închide geamul, aprinde lampa să nu greșesc ținta, încălzește apa la ora două noaptea și, foarte interesant... aduce foarfecele.

Să nu îi las vreun păduche în așternut!

Și să vreau și nu pot! Eul meu îmi spune că așternutul curat, ouăle, dulceața și laptele m-au făcut să aleg pe Patricia. Nu, nu este așa!

Chiar dacă tata îmi spunea că omul este iubit numai atunci când are, când poate, când știe, nu pot să cred.

Oare, dacă nu aș fi fost înconjurat de atâtea atenții, nu aș fi ales-o pe Patricia? Știu foarte bine că mila față de Lina nu se compară cu iubirea față de Patricia”.

*

Fu întrerupt din gânduri de doamna Margareta.

– Bună dimineața. Cum ați dormit? Bine! Așa, mamă. Patricia! Sper că nu ai uitat să folosești foarfecele. Să-l tunzi pe Doru, frumos, așa cum știi tu.

La poartă se auzi Gură-Dulce.

– Cucoană, cucoană...

– Imediat, Gheorghită!

– Am venit să-l iau pe Doru. Îl aşteaptă fi-mea. N-a dormit toată noaptea... Ha, ha... o mai avea să-i puie vreo mână sau vreun picior la copilul ăla...

– Gheorghe! Cum vorbeşti așa în fața mea?

– Sărut mâna, coană notăreasă, iartă-mă, de ...

– Nici un de... și să nu te mai prind pe aici!

Țiganului îi veniră lacrimi în ochi. Se înfurie. Trânti vioara de pământ.

– Ascultă, fă! Poate îl țineți să vă sature p-amândouă. Huoo, dă cap să vă fie! L-am scăpat de la moarte ca să aveți om în casă! Ale dracului! Și i-am spus eu la proasta mea să-și ia dă teapa ei.

– Vrei să pui jandarmii pă tine, Gheorghe? Măi țț..., vorba aia: eu cu mila după tine, tu cu aia după mine.

– Hai, spune! Că asta mai ai să-mi zici. Pune jandari, coană, că...

Țiganul plecă la cort. Le spuse celor două femei:

– Hai, că o să plecăm după Mihalache. De azi, într-una plecăm. Am auzit că a plecat cu vreo zece familii la niște chiaburi pân'Oltenia.

*

Trecură trei zile. Lina născu un copil mort. Vestea se răspândi prin sat.

– Țigăncile au venit de patru-cinci zile și au început să nască.

– Ce crezi tu, că acolo n-a fost loc de ...

– Ha, ha! Astea și cu pușca la piept și tot dau din fund.

– Coană moașă! Dar de ce a născut copilul mort? Știu că astea sunt rezistente. Nasc și pe zăpadă.

– De unde putere? Trebuia să-și facă muncile. N-a putut. Tânără, ce vrei?! La 16 ani... De, așa este când te măriți cu buricul verde.

Așa discuta „gura satului” singura gură fără carii...

*

Vorbele ajunseră și la Doru.

În dimineața următoare, la capătul bolnavei, ședea Doru. Lina era așezată pe dună (o saltea cu puf de găscă). Gură-Dulce și Marghioala erau ocupați cu îngroparea copilului.

Doru era îmbrăcat într-un costum de-al domnului Jean. Tuns și bărbierit, arăta ca un fotograf de la judiciar venit să fotografieze o crimă.

- Tu ești, Dorule?
- Da, Lina, eu! Ți-e bine? Vrei medicamente? Vrei ceva? Spune-mi.
- Nu, nu vreau decât niște buline, să nu mă infectez la burtă. Altceva nu vreau. Ba da! Să-i dai la tata niște bani că plecăm după Mihalache la boier. Atât.
- Lina, ești supărată pe mine?
- Nu, Dorule, nu! Este mai bine așa. Mama are dreptate când spune că țiganiii să-și ia țigănci, turcul să-și ia turcoaică, fiecare să-și ia nația lui.
- Nu vorbi așa, Lina. Eu nu m-am gândit niciodată la asta. Cu tine, eu...
- Dicles treabatar, Dorule. Lasă-mă-n durerea mea! Vezi, dacă scrii cartea aia, să nu pomenești numili meu, că poate' mi-au și eu un țigan de-al meu și, dacă află, mă omoară ca pă hoții dă cai!

*

Lina se născuse la șapte luni. Pentru cele două luni cu care venise mai devreme pe lume, tatăl său o ura pe Marghioala și o neglija pe fată. Astfel, Marghioala l-a lăsat pe tatăl bun al Linei și l-a luat pe Gură Dulce care era țigan din neam de lăutari.

Lina era slobodă. Peste tot, în capul și-n sufletul ei răsunau cuvintele spuse de o cucoană: „Tu nu arăți a țigancă!”

Asta se întâmpla pe vremea când ședea la oraș. După ce Marghioala se căsătorise cu țiganul de alt neam, căldărarii o făcuseră să plece după Gură-Dulce. Au stat un an la oraș, cu chirie, la o bătrână.

După un timp, când a început războiul, lumea nu mai asculta muzică. Hotărâseră să vină la șatră. L-au găsit pe Mihalache, care i-a primit gândindu-se la viitoarea noră, Lina.

Steluța, fata lui Mihalache, s-a împrietenit cu Lina. De aici au pornit toate lucrurile bune.

Gheorghe a început să învețe a face cazane. Marghioala îl ajuta. Țiganiii bătrâni îl învățau. Țiganiii tineri îl mai luau în bătaie de joc dar muzica viorii îi liniștea pe toți.

Pleca în fiecare sâmbătă la nunți. Aducea de-acolo mâncare. Într-o zi veni în cort.

- Marghioalo, nu mă mai duc la oraș să cânt niciodată. Niște grandomani, m-au pândit când am lăsat vioara și mi-au băgat mititei în ea.

Când am început să cânt din nou, tot localul a început să râză.

– Lasă, Gheorghe, nu te lua după toți proștii. Dă-i dracu, că nu le ajută Dumnezeu! Țștia, precis au fost d-ăia cu costum la doi nasturi.

– De unde știi tu, fă? Chiar așa era unul dintre ei, care m-a bătut și m-a aruncat pe scări. A vrut să tragă cu pistolul în mine dar m-a scăpat un ofițer.

De atunci, Gură-Dulce cânta, numai prin satele din apropiere. Prietenia cu dom' Jean aducea parale, sâmbăta, și mâncare, toată săptămâna. Coana notăreasă îi dădea tot felul de comenzi pentru căzănele, căldări, ibrice.

Cânta, făcea cazane, se măscărea cu Marghioala, bea țuică cu țigani, toate erau bune până a venit vestea cu pământul.

Îi spuse odată coanei Margareta:

– Coană, cred că fac ceva aur acolo. Că nomazii ăștia au. Eu n-am decât trei galbeni care este ai lu' Marghioala și îi păstrează pentru Lina.

– Ce-ți trebuie ție aur, Gheorghită? Tu ești aur brunet!

...Țiganul a răs. Coana a răs. Fiecare a răs de un motiv știut doar de ei.

*

Lina a crescut. La 12 ani, înainte de a pleca la Bug, venise vătaful la Gheorghe.

– Mă, Gheorghe! Vreau să o iau pe Lina ta după Sile al meu. (Mo, Gheorghe! Camau te lau cheo sa la Lina, pala moro șeau Sile).

– Nu mă împotrivesc, vătafule! Da io zic, s-o facem acolo, la Bug, să fie dă pomină. (Pendem mișto, vataș! da me penau, te cărăs o abeau, o tel o Bug).

– Așa e, Gheorghe. Să așteptăm! De-abia mai crește și copiii, Sile al meu și Lina ta. (Cadea si, Gheorghe. Mai ajucăras te bareona șave).

– Tu ce zici, Marghioalo?

– Cum zici tu, Gheorghe.

Marghioala avea fuste multe, mai multe ca de obicei și poftele trupești erau și mai multe. Avea fața albă, iar gurile neacoperite ziceau că a fost făcută cu român sau că a fost furată de la români.

Nu se știe de la cine, dar, țigani din lumea șatrei, înstăriți, luau la cortul lor copii nesupravegheați, abandonați sau rezultatul unor târguri mai mult sau mai puțin curate.

Poetul s-ar fi exprimat pretențios: „O comunitate închisă degenerază...”

De aici, țigani-ursari cu ochi albaștri, popor rezistent în timp și spațiu, frumuseți năucitoare, minți sclipitoare dacă sunt cultivate, talente autentice.

În ceea ce privește căsătoriile cu „buricul verde”, țiganii șatrei le priveau ca o dovadă a rezistenței în timp. Obicei moștenit din lumea din care au plecat, pe la anii 900-1300, căsătoriile dintre copii erau în viziunea părinților siguranța continuității, a iubirii consolidate de obișnuință, obișnuință care, de multe ori ținea loc de înălțime, de frumusețea visată și chiar de avere.

Teoria cu „...funcția crează organul” pare să acționeze în cazul băieților, mai ales!

De multe ori, Maria, măscăricioasă, vulgară, chiar, lucru rar întâlnit la o femeie din neamul nomazilor, aducea vorba în discuțiile cu Mihalache:

– Măi, bărbate! Ce crezi tu că poate să-i facă Sile cu daravela cât un deșt, la malaca aia dă Lina?

– Ce ți-am făcut și eu ție, nebuno!

Făă, să știi și tu că să te lase cineva borțoasă, nu este nevoie să fie cât la catârul nostru.

– Da, mă da noi aveam aproape optîșpe ani și tu erai mai mare...

– Mare, la ce, fă?

– Măă, ia vezi, că ai început să vorbești prost!

Maria nu trecea prin fața lui, atunci când îi puna să mănânce, mergea la 2-3 metri în spatele lui când erau pe ulițele satului, nu se dezbrăca de față cu el.

Cu toate acestea, niciodată, Mihalache nu-și permitea să-i vorbească porcos, chiar dacă în minutul următor o lovea datorită vreunei remarci nelalocul ei.

Acest comportament era încă unul din secretele lumii șatrei, conservantul a tot ce este mai de preț în Marele Neam al Rromilor din Stăvechiul Popor Indian

Sărutul, în lumea lor, era mai de preț decât împreunarea trupurilor.

Capitolul IV

Doru așezat lângă Lina, gândea cu lacrimi.

„Oare, de ce, Lina a vorbit așa? S-a vindecat de mine?

Nu știi cum să procedez?! Știi doar că sunt dator acestor oameni. Datorită lor trăiesc!!

Vreau să scriu despre ei. Să se știe că războiul, deportarea i-au înrăit, i-a făcut bănuitori. În mod sigur, mai târziu, își vor cere dreptul de la viață, de la oameni”.

Veni Gură-Dulce. Cum îl văzu pe Doru, zise:

– Ja dracu, be dileia! N-ai tu că lajau? Me san prosto. Lasă că nu rămâne Lina mea, de căruță. Ia uite! Ți-ai tăiat părul, mări? Păi asta este în contra obiceiului șatrei. Pleacă, să nu fac una mare!

Doru plecă la Patricia. Ceru caietul cu însemnări. Porni spre casa bătrânească. Știa de la doamna Margareta că-i muriseră părinții și că locuința s-a năruit.

Părinții l-au așteptat în prima săptămână, crezând că trebuie să dea ceva declarații în legătură cu prietenia dintre el și Gură-Dulce. Apoi, când au aflat că a fost luat în Transnistria, au făcut criză. Nu au putut să meargă niciunde.

Domnul Vică și doamna Ana ședea în sufragerie, așezați, cu cărțile în față, dând tot felul de pasiențe. Așa a găsit-o moartea pe doamna Ana. La două săptămâni a murit și domnul Vică.

Doru aflase că o bombă, căzută din greșeală acolo, dărâmasese casa. În drum spre casa bătrânească trecu pe lângă cortul lui Gură-Dulce.

Auzea muzica viorii și simțea pe limbă gustul acrișor al pielii Linei, miros de tămâie și raze calde și luminoase.

Ajunse acasă. În fața ochilor îi apărură un morman de pământ peste care crescuseră buruieni.

Undeva, în locul unde fusese sufrageria, găsi un scaun, scăpat de suflul exploziei și de privirile hrăpărețe. Se așeză pe el.

Soarele se așezase într-o rână. Se pregătea să plece. Pe cer se vedeau limbi roșiatice. Aerul mirosea a porumb și a carne arsă.

Pe lângă casa lui dom'Vică, acum distrusă, trecu jandarmul satului.

– Bună ziua. Dumneata ești băiatul lui dom'Vică?

– Da.

– Vezi, că eu știu ce fel de politică a făcut tatăl dumitale. Sper să nu te ocupi cu d-alea. Acum avem alte metode. Jandarmeria populară este hotărâtă să-și facă datoria.

– Da.

– Crez' că acum te-ai săturat de prietenia cu țiganii.

– Da.

– Bine. Te las să-ți faci boala. Vezi să vii la post, să îți iau câteva date.

– Da.

*

Trecătorii puteau vedea în zilele următoare, printre rămășițele casei domnului Vică, pe Doru.

Doru citea și modifica într-un caiet cu coperte soioase.

Molozul începu să ia forma pereților din fosta casă. Privi spre tavan. Nu exista. Prin locul rămas gol, cuvintele citite răsunau până la Lina, și mai ales până la acel imaginar editor, cumpărător de manuscris.

Încerca, din răspuțeri, să scrie fără patimă, ca un observator atent, victima unui eveniment dureros, nedrept dar...justificabil pentru unii... cărora li se furase portofelul, li se strica liniștea căminului prin vizite inopinante...prin poluare fonică provocată de mâini întinse pentru cerșit sau pentru lovit...

Adevărul era într-un buncăr unde se făceau experiențe, se dezbăteau teorii unde, orice, vis era pus în practică deoarece era rodul unei minți de arian, vezi, Doamne!

Doru încerca o explicație legată de trimiterea țiganilor în Transnistria, și își chema memoria în ajutor. Memoria era cel mai bun prieten al tânărului pe care o beție îl costase luarea în Transnistria.

Beția! Singura perioadă de sinceritate dezarmantă din viața omului, singurul moment de abandon în fața destinului, singurul moment de răzvrătire în fața normalului și, câteodată, mare tupeu în confruntarea cu oameni care vor „...să te facă...”

Capitolul V

În anul acela puțini țigani au simțit că venise toamna. Nu au fost struguri pentru mulți dintre copiii țiganilor și multe gravide n-au mai mâncat azime făcute din făină de grâu nou și dăruite de românce cu rude moarte.

Până și nunțile, care făceau parcă în ciuda războiului, nu s-au mai făcut. Unii se gândeau la pământul ce-l vor primi. Alții, cu spirit mai negustoresc, se gândeau la cârciumile ce le vor deschide acolo.

Așa li se spusese: veți primi pământ, vite și case. Luați cu voi strictul necesar.

Când s-au întocmit listele, au văzut că nu erau trecuți toți. Unii au devenit bănuitori dar era prea târziu. Se formaseră convoaiele pe calea ferată. Cei care aveau căruțe erau îndrumați spre locul „...unde a vrut Dumnezeu și cu noi să nu mai fim tot dă Aoleo”. Unii erau mândri nevoie mare. Loveau caii, așa cum lovesc flăcâii caii atunci când trec pe strada iubitei.

Țigani mai umblați prin lume, glumeau serios:

„Ce mă, nu știi cum este cu Aoleo? Da, mă, atunci când a plecat turcu’ și cu țiganu’ la Dumnezeu și pă drum i-a luat somnu’, da primu’ s-a trezit turcu și a plecat singur. Când l-a văzut Dumnezeu i-a zis:

– Tu să ai noroc de bani și de femei multe.

Da’ când s-a trezit țiganu’ și a văzut că este singur, a început să se vaite zicând:

– Aoleo, Aoleo, dade, Aoleo!

Și zicând așa mereu, mereu – Aoleo, Aoleo – a ajuns la Dumnezeu care i-a zis: De „Aoleo” să ai noroc, țigane!

Da acum, gata, jeneia! A căzut bancul cu turcul și țiganul, că Dumnezeu e bun și iertător, are caracter...

*

Țigani nomazi căldărari din satul cu nume de general au plecat cu trenul. Ne-au înghesuit într-un vagon de marfă. Pereții erau făcuți din scânduri, bătute rar, parcă pentru a lăsa aerul curat, de afară, să intre peste mizeria dinăuntrul vagonului. Eram cu Gheorghe, Gură-Dulce și cu un vătaf, Mihalache.

Mihalache visa la titlul de bulibaș, iar Maria, nevasta lui, visa la bulibășie. Acum toți tăceau. Uneori Maria îl mai îmboldea pe vătaf.

– Da' nu mai spui nimic, mă Mihalache? Năzuros ești, daică!

– Lasă-mă, fă, în pace. Îmi trebuia pământ... Mânca-m-ar pământul! M-am luat după tine. Să-ți spuie fi-ta, Steluța, că ce-i mai place prin gări!...

– Da' lasă-l, Mario! Nici aici nu-l lași, spuse Gură-Dulce.

*

Țigani se strângeau prin colțurile vagonului. Îl cunoșteau pe Mihalache de la cârciuma din sat. Gură-Dulce mi-a povestit că pumnii lui Mihalache loviseră multe bărbi tuciurii și bălane. Câteodată pleca la loc cu temperatura scăzută, la pușcărie. Maria îl gelozea. Mihalache pleca, fiind tânăr, pe la vădane care oftau în plăceri.

Într-una din zile, Maria îi făcu cu ochiul lui Mihalache să se apropie. Toți cei din vagon erau atenți la Maria și la Mihalache.

– Mă, a spus Steluța că este de rău cu noi!

A aflat de la un ofițer ale cărui buzunare simțeau că trebuie umplute cu ceva mai mulți bani.

În gara următoare aflu de la ofițer, căruia inima îi dădea ghes spre Steluța, căci vor merge în Transnistria, unde vor pieri cu toții.

*

Steluța fu prețul tăcerii. De la Gură-Dulce am aflat că ofițerul o duse la capătul vagonului, acolo unde ședea santinela.

– Stai mă, încet, că nu m-am dat la bărbat!

– Hmm...

– Aoleu, mamă, ăsta nu mă înțelege!

Cu o mână o aplecă de mijloc. Cu cealaltă mână îi ridică fustele și își potrivea bărbăția. Nu se așezase pe ea cu fața. Îi fusese scârbă. Fata căzu de durere, ofițerul de plăcere.

Zgomotul roților de tren acoperi urletele fetei, reacția unui act sfânt: dezverginarea – conservantul a tot ce este mai de preț în lumea nomad-caldărarilor...

– Fată mare, țiganco!

– Da, mă, nu ți-am spus?

Neamțul privea la tânăra care probabil era de seama ficei sale, fiică rămasă la părinții lui, după ce Marta fusese mutată cu frontul, undeva prin Africa. Era asistentă medicală.

Fata se așezase pe scândura ce ținea loc de scaun. Bucata de pânză cu mult galben și roșu îi ascundea firișoarele de sânge ce păresea corpul virgin până în urmă cu o oră.

Așteptând întunericul, neamțul încercă să lege o discuție cu țigăncușa:

– Cum te cheamă?

– Acum a o să mă cheme Curva!

– Io nu știe ce vorbește la tine. Nu cunosc bine limba română.

– Lasă! Nici io n-o știu prea bine. Noi vorbim țigănește. Zic și eu, zici și tu, mai trece vremea, poate nu mă mai doare.

– Adică?

– Tot n-ai înțeles, măi ăsta, cum te cheamă?

– Io cheamă Paulus!

– Ia uite! Cum e numili, așa e și daravela. Te-a făcut mă-ta mai mult daravelă!

– Ce este? Spune țigano! Împușc la tine.

– Împuști pe dracu. D'abia aștept să mă crăcesc încă o dată. Da acum dai lovele, pârlitule!

Neamțul începu să râdă. La el, acasă, la Frankfurt pe Maine, în civilie, fusese mecanic. Primea bacșișuri pentru reparații întocmai și la timp.

– Dau bani la tine, dacă-mi spui cum este cu virginitatea?

– Bă, ești nebun? Mă cheamă Steluța! O fi chemând-o Virginia pă vro altă proastă. Da io nu sunt proastă. Io am făcut cu tine ca să scap de-ai mei. N-am nici 14 ani!

Paulus începu să realizeze. Se așeză pe automat și cu arma ferită de privirile tinerei, îi fu dat să audă:

– Bă, nemțălăule! Știu că nici tu nu ești dă bine pe-aici. Am auzit și io păștia ai mei că aveți ca bulibașă pă unu, Hicler, unu' mic, cu mustață. Acesta cică, vrea să comande pă toată lumea.

Bă, bărbate, că poci să-ți zic așa, că ai fost primul la corpul meu, acesta n-are și el pă niminea să-i spuie că n-are să răușască! Nici pe tata, bulibaș dâ n-are voie să-l comandă?!

Ofițerul înțelegea ceva dar nu putea să răspundă. Nu înțelegea sensul unor cuvinte.

Femeia de-alături vorbea într-un fel pe care nu-l auzise, chiar dacă vorbise cu mulți oameni. Educația lui nu-l ajuta să înțeleagă ce făcuse tânăra.

La el, virginitatea femeii nu era un capăt de țară. Ba, în unele situații, femeia care era neîncepută, era ridiculizată.

– Tu, Stea! Cum e cu fetele mari, la voi?

Tânăra, asupra căruia șocul provocat de împerecherea cu bărbatul, începu să-și facă efectul. Strigătul vorbelor era acoperit de zgomotul roților de tren neîntreținut și...de patul armeei care-o leșina din când în când.

– Aia cu roșu mai mult. Mai multe încrețituri. Pune-o bine. Știu dade! Îmi dă drumu' în pelea goală cursiv. Termină dracu! Mă doare. Vii și tu la nunta lui Filuța? Mă doare capu'. Doamne! Să ai grijă să nu visez urât! Aduc două căzănele cu apă. Mamă! Io nu mă pricep cu cărțili. Vreau cu ghiocu'!

Io câți galbeni am, dade? Mă, asta care îmi ții calea! Ce să mai faci cu mine? Acum sunt cu capu'. Mi-o trece! Da' cu miju cum rămâne? Că nu știe lumea? Că nu te simți jignit c-a fost din obligație și era și străin? Mă, Andronache! Îți respect familia. Nu vreau, Fug în Germania. Țștia m-au început, ăștia să mă termine.

Mamă, mă doare!

Veni întunericul. Peste întunericul din mințile fetei de nomad, peste întunericul din mințile neamțului care, pe deasupra, cunoștea rosturile. La el era o nebunie acceptată. Îi plăcea. Sentimentul că este util, bucata de metal la care visa, Crucea de Fier, erau pastilele lui pentru dormit și poftă de mâncare.

Începu să se gândească dacă este bine să-i spună Martei, nevasta-asistentă medicală, care se chinuia cu soarele Africii și cu insistențele medicilor militari că s-a dat la trup.

Înlătură gândurile și se pregăti să plăsmuiască o dispariție, cât se poate de credibilă, santinellei care avea sub observație directă vagonul lui Mihalache.

Ofițerul se ținu de cuvânt. Împușcă santinela. Steluța căzuse și de pe pământ și din ceruri... Gândul la ce se va spune despre ea îi lua mințile!

*

Vătaful și Gheorghe, Gură-Dulce, vorbeau des.

– Mă, Mihalache, spune-ne și nouă ce se întâmplă cu noi?

– Gură-Dulce, anunță țigani că e de rău. E chestie politică.

– Da' cum să-i anunț? Să zică țigani că sunt contra? Lua-i-ar focul pe ăia ce ne-a trimis. Mă, pralo, vorbește tu cu ofițeru' acela să ne facă scăpați.

În gara următoare, la adăpostul întunericului, unii țigani reușiră să fugă. Mihalache rămase tot vătaf; Maria geloasă; Steluța cu sânge de ofițer în vine și în burtă dar cu mințile pretutindeni și nicăieri...

Mai târziu am aflat că țigani care reușiseră să fugă, s-au întors la vetrele lor, fiind acoperiți de primari cu suflet: „Nu mai avem țigani de trimis. Toți cei rămași lucrează. Au pământ. Nu mai avem...”

Cei care veneau cu astfel de liste, purtau, de cele mai multe ori, haine de stofă englezească cu cisme „birgher”.

Țigani care nu au putut scăpa, au ajuns la locul „unde a vrut Dumnezeu și cu noi să nu mai fim de Aoleo”.

Aveau acum pământ cât poșteau!

Uneori, Marghioala ca să-și ascundă teama și regretul spunea. – Uite, mă, Gheorghe, ce mai dă pământ?!

– Crez' că aici o să merlim, fă, fir-ar sufletul tău al dracului de nehalită. Om fără minte. Ce-mi trebuia mie să plec? Așa este când asculți femeia!

*

În prima iarnă petrecută acolo, pământul le-a folosit ca adăpost. Mâncau ce au adus cu ei, iar stof se găsea berechet. Mai băgau la foc, mai vindeau basarabenilor rămași în satul din apropiere.

În iarna următoare au fost adăpostiți în case. Satul a fost împărțit în două. În jumătatea care le-a fost dată țiganilor s-au înghesuit ca niște militari ce pleacă în permisie cu un tren de noapte. Se calcă pe picioare, se mai confundă podeaua cu laba piciorului, dar nimeni nu reproșează. Toți doresc să ajungă acasă.

Tot așa erau țiganii. Se înghesuiau. Totul se făcea la înghesuială; mâncare și dragoste... Totul la înghesuială! Păduchii duceau viață de huzur. Moartea începu să facă viața mai ușoară celor rămași; loc mai mult, mămăligă tăiată în mai puține părți. Mulți țigani lăsau pe cei morți în bordeie! Nu-i declarau morți. Astfel, tot ceea ce primeau se împărțea...

*

Cei rămași, din ceata lui Mihalache, locuiau în două case. Gură-Dulce nu reușise să fugă. Un glonț îi julise pielea în zona inimii, iar țiganul se așezase jos, așteptând să moară. A fost aruncat în vagon. Acum cânta un cântec pe care-l folosea ca apă și ca săpun, precum și ca rufe curate. Gură-Dulce era țigan dar instrumentul îl cizelase. Îi plăcea să fie curat îmbrăcat. Acest lucru m-a determinat să mă împrietenesc cu el.

«De la vioară și de la gulerul curat al lui Gură-Dulce mi se trag toate astea»– gândeam uneori cu glas tare.

Când era acasă, Gură-Dulce mergea de două ori pe săptămână la București. Mânca mititei și bea un kil de „molan d-acela care dai bună ziua la găște”,apoi începea:

– Când eram la vremea mea/ Șapte blonde mă iubea/ D-acum am îmbătrânit/ Nu-mi mai arde de iubit/ Fată, când oi fi bătrân/ Să mă duci încet pă drum/ Că pă drum e bolovani/ Și mi-e frică de dușmani.

Așa cânta stând în pragul casei rusești.

Într-un timp începuseră să folosească totul, începând cu balega pentru foc și terminând cu ... vorba.

Nu se știe de la cine, dar așa auziseră că, dacă vorbești mai puțin, nu-ți mai este foame.

Se vorbea mai mult prin semne.

Moartea beată își făcea de cap. Ca un cossaș, tocmit cu ziua, tăia mult și fără milă.

Locul de veci era o groapă unde fuseseră cartofi. Unii morți erau lăsați prin case și începeau să miroasă. Nu erau preoți, moașe sau soț și soție. Totul era ca la horă, unde fiecare cânta pentru sine, dar avea grijă să-l țină strâns pe cel din dreapta sau din stânga.

Dragoste făceau după cum se schimba frontul; în atac nemții, în retragere sovieticii.

Îi una glasul sângelui. Nu se știe de unde auziseră că vor veni în Țară. Groapa pentru cartofi se umpluse cu cadavre. Primiseră ordin să ardă morții. Dacă n-ar fi circulat vestea că vor veni în Țară, ordinul acesta ar fi însemnat pentru mulți dintre ei nebunia.

*

Sufla vânt rece și uscat. Din când în când, peste întinderea nesfârșită de câmp, cădeau bombe. Uneori, cădeau bucăți de hârtie acoperite cu scrisuri fără înțeles. Se auzea întotdeauna:

– Mo, pralo, con janel lil? (Măi, frate, cine știe carte?).

Întrebarea rămânea fără răspuns. Nu știam decât puțină franceză, iar bucățile de hârtie erau scrise în engleză.

Unii, care mai aveau puterea să gândească și să glumească, ziceau celorlalți: „Este bine că ne ia și pă noi în seamă, a spart frontu' americanii!”

Cei care lucrau la colhozul din apropiere mai prindeau câte o vorbă, pe care încercau să o înmulțească, vrând să pară și aici cineva, unul în fața celuilalt.

În ultima vreme nu mai lucrau la colhoz decât câțiva.

Ceea ce le dădea glas și puterea de a se ține pe picioare începu să lipească. Nici măcar coji de cartofi nu găseau. Mai primeau doar tărâțe de la rusoaicele cu morți pe front. Primeau de pomană. Aur nu mai aveau mult! Ceea ce rămăsese îl păstrau pentru acasă.

Așa, cum ocupanții unei corăbii aruncau leștii în mare, uneori – chiar lucruri de preț – pentru a nu naufraga în caz de avarie – tot așa începură și țiganii să dea iama în lucruri dragi și în amintiri. Astfel, morților le lipsea o fesă sau amândouă, sâni, pulpe. Era un canibalism semiconștient. Morții parcă vroiau să spună: „Trăiți, ca să ajungeți în

Țară. Să nu se stingă neamul!”. În primele nopți, după astfel de mâncare, unii aveau vise groaznice, din care n-au mai scăpat niciodată.

Gură-Dulce începu să grupeze pe cei rămași în viață, în satul din câmpie. Se grupau spre apă. În drum găseau cai morți, cărora le luau pielea, carnea și... potcoavele, pe care scuipau ca să le poarte noroc. Se strângeau în jurul celui care ținea potcoava și salivau pe ea. O aruncau și nu se uitau după ea.

Visau să ajungă în Țară, în locurile unde rămăseseră niște neamuri, chiar și imaginare.

Nimeni nu se împăca cu ideea că nu mai are pe nimeni.

Auziseră că pe țiganii, rămași în Țară, nu i-a dus în lagăre. Acest lucru l-am aflat când ne-am întâlnit cu țiganii-ursari.

Nu lipsea niciun urs, în afară de cei care muriseră de moarte bună. De asemenea, pletele nomazilor erau plete.

Așa cum purtau aurul neamului, purtau și acele lucruri vii și moarte ce făceau parte din credința neamului; ghiocul – ursul; cai – căruța; câinele – cortul.

Bulibașă era unul, Stănescu.

Când s-a întâlnit cu Gură-Dulce s-au salutat în țigănește:

- S-avem bahtalo mo, Stănescule!
- Tiaech bahtalo mo, prala! Tu s-ar bușol? (Cum te cheamă?)
- Gheorghe! Da îmi zice Gură-Dulce.
- Katar san? (De unde ești?)

Gură-Dulce îi răspunse, în timp ce eu priveam ținuta lui Stănescu. Acesta avea pantaloni noi și cizme. Pentru asta mulți fugari sau rătăciți dintre ofițeri muriseră...

Începu să-i spună lui Gură-Dulce:

– Noi am dus-o mai bine, că am avut comersanții dă la Odesa. Ei zicea: „Davai zoloto” și noi ziceam: „Na zoloto și dă-ne hamos, hleba”. Multe salbe am dat ca să nu omorâm urșii. Parcă am stat la masă cu dracul.

– Parcă ne-a luat mințili, mo, Stănescule!

– Da, mă! Ne-a mințit că ne dă pământ și case și vite și când acolo ne-a dat pă dracu la masă.

Cei doi vorbeau, în timp ce urșii începură să mângâie spinările țiganilor. Pe cine era mai pipernicit ursul îl călca ușor cu laba la comanda „Mai ușor, mai ușor!” sau „Mai greu, mai greu!”

– Ne-a zăpăcit! Parcă am și uitat să mai fac cazane. Crez' că nicio cainică (găină) nu mai știi să ciordesc dă la cucoane.

Le era dor de un joc pe rămase. Erau acele jocuri în care lăutarii cântau până ce o parte din participanți se dădeau bătuti. Cine pierdea ...plătea băutura! Acum pierduseră cu toții.

Învățaseră în schimb să ... urască! Ei care nu purtau ură nici chiar când se omorau! Ura murea odată cu mortul. Uitau totul. Aceasta era o calitate a lor care, alături de dragostea față de muzică, oferă țiganilor un loc sub soare.

Unii spuneau că a fost mai rău în lagăre. Dar noi nu am trăit ca în lagăr?

Crematoriile au fost inimile noastre, în care am ars fiecare.

Gardienii au fost necunoașterea locurilor care ne-au ținut în loc, iar camerele de gazare au fost casele și bordeiele unde am trăit, și unde aerul pe care-l suflam eu, îl trăgea altul!

Te sufocai dacă stăteai noaptea cu ușa închisă. Probabil că din acest motiv n-au pus uși ...

*

O țigancă spunea un descântec, agitând un cuțițaș mic și bont deasupra capului unui copilăș:

– Fugi junghi din inima lui / Dân bojocii lui/ Să rămâie Ionică curat/ Ca argintul luminat/ Ca Poala Maicii Domnului, curat/ Dac-o fi dăochiat dă femeie/Să-i curgă țâțilii/ Să-i cadă cosițilii.

Descântecul era mai lung, dar, baba nu mai știa.

*

Întâlnirea țiganilor din toate neamurile a adus o speranță. Și-au propus să ia legătura cu cei de la podul de peste apă.

Erau sovietici. Pe mal erau mitraliere. După pâlcurile de arbuști și dracilă erau tancuri. Frunțile sovieticilor erau încruntate, obrații le erau nerași.

Soarele ardea ca un bolnav de dor. Așa erau țiganii, bolnavi de dor. Dorul de Țară îi făcea puternici ca un regiment de blindate sprijinit de aviație.

Aurul începu să sune. Napoleonii, ducații, cocoșeii, erau scoși din inima căruțelor, acolo unde este loc sfânt ca în piramidele egiptene.

O parte din aur umplu un căzânel cu fund dublu meșterit de Gură-Dulce, ca să pară mai voluminos.

Hotărâseră să plătească sovieticilor ca să-i lase să treacă podul. Gură-Dulce își aduse aminte că la podul acela „lătraseră” mitralierele în urmă cu trei ani. Fuseseră asmuțite de niște d-ăia cu cap de mort pe caschetă. Căzuseră mulți țigani în apă. Apa avea o culoare ce împrumutase puțin roșu de sânge. Atunci frunțile nemților erau senine. Obrajii erau rași și unii aruncau cu ciocolată după puradei. Erau amețiți de sucugurii din toamna pe care țiganii nu o simțiseră și erau ghiftuiți cu azime făcute din făina de grâu.

Acum nu le mai era frică. Hotărâseră să treacă cei care aveau căruțe pe mijlocul podului, iar ceilalți să se apuce de căruțe, să stea grupați, pentru a nu risca nimic.

Un general eliberator a venit pe malul unde erau țiganii. Târgul a fost încheiat.

Prima căruță intră cu o ploaie de mâini agățate de ea. Urmară și celelalte. Nu lătra nimeni și nimic. Urșii mormăiau uniform. Norocul și curajul luaseră forma banilor de aur.

Toți priveau la căzânelul de aur așezat pe căruța bulibașului Stănescu. Era ca un general așezat pe afet și căruia îi dădeau onorul și amic și inamic.

Au trecut toți.

Au venit avioanele.

Podul a căzut. A căzut și căzânelul de „aur brunet”. Parcă a fost tras de o mână nevăzută în adâncuri, precum comoara vechilor daci, strămoșii celor pe care țiganii i-au găsit aici, și de la care au învățat să moară și să trăiască.

*

Țiganii s-au împrăștiat prin toate părțile de unde plecaseră.

Prin sate va începe să se audă muzica nunților de odinioară. Satele se vor vindeca de tăcere. Spinările bolnave ale gospodarilor vor fi vindecate de țiganii cu urși.

Se vor săpa viile gospodarilor. Se vor mai amesteca iubirile.

Toată lumea aștepta vindecarea totală. Sufla, încă, vânt rece și uscat.

Capitolul VI

Doru se gândea la spusele tatălui său:

– Dorule, poate reușești tu să faci ceva pentru țigani, oamenii aceia blestemați de soartă. Eu n-am putut, chiar dacă am avut o simpatie, aparte, față de ei.

Antonescu este bolnav de putere. I-a folosit pe militari ca pe proprii copii. I-a băgat în prima linie. Românii mureau și nemții ocupau teren și câștigau grade.

Visa să ajungă mai mare ca Jucov al rușilor.

Niște câini. Putea să moară lumea, important era să câștige ei grade.

– O fi având ceva de gând cu Basarabia și Cadrilaterul, spuneam provocându-l...

– Poate! Oricum, pentru asta, nu trebuia să-i ducă pe oameni acolo. Oare de ce tata vorbea așa cu patimă despre țigani. Mama avea fața negricioasă! Nu cumva...?

Și totul de la război, ambiție și culoare. Războiul lui Hitler, ambiția lui Antonescu și culoarea țiganilor.

*

Scaunul pe care ședea, grămada de moloz de la casa părintească, jandarmul care-l vizita, se făcură roșiatici!

Caietul îi căzu... simți că este așezat pe un pat cu cearșafuri albe. Auzi, ca prin vis, niște vorbe de neînchipuit.

– Este adevărat că este din familie de nebuni?

– Într-adevăr, ai lui au murit nebuni dar nu este ceva ereditar. Părinții lui au murit nebuni de durere!

Vorbele îi umplură ochii de lacrimi. Închise ochii. Văzu, vag, pe Gură-Dulce cu vioara și pe Lina. Deschise ochii. Visa cu ochii deschiși.

„Aștept pe Patricia. Visez la Lina. Când sunt treaz sunt cu Patricia, când adorm sunt cu Lina. Pământul înseamnă Patricia! Cerul înseamnă Lina! Nu mai știu. Nici măcar moartea nu mă poate salva!”

Începu să cânte țigănește și românește: /Te meareau cana jeanau,/ Star me tuti ancherearau! Că diclem gadje șucar,/ Cai sâli târnori mașcar./ Pânro, hai muiorî gogle/ Al leaca bare cale, Moto manghi so paches?/ Me rodaptu, soroghes. Să mor dacă știu, / De ce țin la tine! Am văzut românci frumoase /Picioar și guriță dulce.Ochi mari și negri/ Spune-mi, ce crezi? / Eu te caut în fiecare zi.

*

În timp ce Doru era între vis și realitate, asistenta trecu prin salon să dea bolnavilor medicamente și, auzindu-l pe Doru, începu să strige:

- Dom' doctor! Dom' doctor!
- Ce este, donșoară asistentă?
- Dom' doctor, delirează! Cântă într-o limbă străină.
- Fă-i un somnifer.

Doctorul plecă. Colegii de salon șușoteau.

- Nu ți-am zis eu, că este din familie de nebuni? Doru auzea tot, dar nu putea vorbi.

- Auzi, mă? Țasta nu e băiatul lui dom' Vică învățătorul care s-a însurat cu țiganca aia servitoarea lor?

- Mă, și eu am zis așa!

- Este din satul lui dom' Jean-Notarul. Îl cunosc. S-a prăpădit. A lăsat-o pe coană pe mâna la țiganul ăla care cânta la vioară și făcea cazane.

- Păi n-a plecat, atunci, când cu Transtria?

- Cred că a plecat, că nu l-am mai văzut pe acolo.

Doru se ridică în pat. Unul dintre bolnavi fugi după asistentă. Tânărul văzu și strigă:

- Unde fugi, domnule? Ce, crezi că vă strâng de gât? Bolnavul se întoarse rușinat și spuse cu smerenie:

- Măi băiete, văd că ești un băiat pregătit. Ce este? De ce ești aici?

Eu am pârlitul acesta de „romatism”. M-am ales cu el din Transnistria, cu frontu'.

- Am avut o criză. Știu însă tot ce am făcut

- Știi că ai cântat?... și mi se pare că în țigănește. Ești țigan?

Cei doi, care-i cunoșteau familia, interveniră lăsându-l să înțeleagă pe săteanul cu „romantismul” că ar putea face din nou criză.

- Ce să faci, măi, frate? Așa este viața! Toată dă la Dumnezeu.

Ne-a făcut după chipul și asemănarea Lui, dar ne-a dat atâta minte, că nu știm niciodată ce este cu noi. Strângi o viață-ntreagă și iei cu tine patru scânduri și-un pumn de cuie.

Hai să mâncăm. Haideți la masă. Am ceva bun! Bolnavii discutau, ca să uite de durere, injecții...

– Este bine să trăiești! Cu ce te alegi? Cu ce bagi în gură și...

– Interesantă concepție, domnule! Stăm la masă și unii ponegresc și sfânta masă, zise Doru.

– Măi, Ioane, lasă-l, mă! Nu vezi că e lovit bine în meclă! vorbeau tovarășii de salon.

– Bravo, mă! Ne faci și draci. Ia colea și mănâncă, că nu ne punem noi la mintea ta. Ferească Dumnezeu! Vei fi având tu ceva pe suflet!!

*

În salonul alb intră doctorul îmbrăcat în alb, cu o pastilă albă. I-o întinse lui Doru și-i dădu un pahar cu apă.

– Tinere, ai acte?

– Nu am, domnule doctor, am fost cu țigani la Bug.

– Cine te cunoaște?

– Doamna Margareta, soția domnului Jean, notarul din satul Sanofit.

– Numele?

– Doru Dan Vică.

– Vârsta?

– 25!

– Concentrat?

– Nu.

– Tinere, îți fac externarea. Nu ai nicio problemă. Ai avut o criză pe fondul unor neînțelegeri familiale, concretizate printr-o tentativă de suicid.

– Adică?

– Da, da, ai vrut să mori! Un conflict interior. Înțelegi?

– Dar...

– Nu, nu, ascultă-mă. Ai trăit niște situații deosebite acolo, în mizeria aceea fizică și spirituală din Transnistria, iar la sosirea într-un mediu în care ai fost înconjurat cu atenție și dragoste, ai cedat.

– Domnule doctor, eu nu-mi amintesc să mă fi gândit la așa ceva.

– Dar nu este vina ta. Acest gând al suicidului există în fiecare dintre noi. Numai că el este concretizat, este materializat în momentul în care ești pus să alegi între două lucruri dragi.

– Vă înțeleg. Dar aceste lucruri mai există încă!

– Știu! M-am uitat și eu prin caietul dumatăle. Remediul este următorul: transpunerea în practică a zicalei „Vindecarea de o femeie este o altă femeie”.

– Da, dar cu amintirile acelea?

– Totul se uită. Încearcă să te gândești că unii și-au pierdut frații, copiii, părinții...

– Da, domnule doctor, dar eu, pe lângă părinți mi-am pierdut, în plus, și identitatea.

– Adică?

– Nu mai știu ce sunt. Țigan? Român? Nu știu! Că nu mai sunt de niciun fel.

– Te referi la trăirile tale, la concepțiile tale, la modul cum realizezi anumite fraze.

– Da!

– Nu-ți face probleme. Eu te invidiez. Cânti, vorbești țigănește, și în același timp, ai pregătirea de a purta o discuție la orice nivel.

Să nu-ți pară rău! Pentru dumneata, Bugul a însemnat un câștig. Mai trist, este pentru țigani. Aceștia vor deveni, cu siguranță, niște oameni care nu vor aduce folos celor din jur, decât foarte târziu.

– Vă înșelați, domnule! Eu am trăit alături de ei și-i cunosc mai bine.

– Mi-ar plăcea!

– Mulțumesc pentru înțelegere. Să trăiți! Vă rog să-mi dați caietul.

– Poftim! Și multă sănătate. Ai grijă de dumneata. Vindecarea totală depinde de dumneata. Bolile acestea de suflet nu au decât un remediu! O femeie și o slujbă bună!

*

Vântul bătea tare, ca un țigan-căldărar ce lovește tabla ritmic, și cu aceeași tărie, în fiecare lovitură.

Capitolul VII

În locurile de unde a plecat Gură-Dulce, pământul era negru ca niște călcâie de țigan bătrân și pripas, pe care l-au uitat copiii și timpul.

După ce jandarmul a băgat sperietii în el, Gură-Dulce a plecat cu Lina și Marghioala după Mihalache.

Toamna era tristă, ca o vie pe rod culeasă de niște pocăiți cărora Dumnezeu lor le interzice să guste acreala strugurilor storși.

Treceau prin sate și se opreau numai la marginea lor. Într-una din localități au stat mai multe zile.

Nu mai aveau bani. Gură-Dulce plecă prin sat să tocmească niște căzănele. Marghioala așeză pirostriile. Catârul păștea pe lângă căruță. Nevasta lăutarului-nomad aruncă niște cartofi în oala meșterită de bărbatul ei. Stropi fierbinți de apă îi sări pe piele. Țiganca izbucni:

– Da mai pleacă, fă, Lino, și tu pân' sat! Vezi poate aduci și tu ceva săpun, că ne mănâncă dracu păduchii.

– Plec, fă, plec. Ho! Adu cărțile și ghiocul. Dă-mi și crucea. Lina plecă în sat.

Vremea era frumoasă ca niște glezne de pirandă. Frumoase, dar scumpe... Gândul îi era la Doru. Privea casele și sătenii. Nu avea chef să dea cu ghiocul. O glumă spusă de un bărbat fără un picior îi rupse toată pânza țesută din gânduri.

– Nu v-a omorât pe toți, fă, pirando? Ia uite că a mai rămas. O să vă împuiați una-două.

– Da' ce ai, nene?

– Ia zi fă, ce știi să faci?

– Dau cu ghiocul și cărțile și îți fac de dragoste, leg și dezleg, îți dau pintru sănătate, pintru binili cășii. – Ia intră, fă, în curte...

Lina intră în curtea gospodarului. Bărbatul aduse o bucată de pâine și niște struguri.

– Ia și mănâncă, fă, țiganco, și nu fi supărată. Că și mie mi-a luat Antonescu piciorul. L-am pierdut pe front.

– Da' nu ai muiere, nene?

– Nu, nu am. A plecat. Nu i-a mai plăcut că-mi zicea lumea olog. Lina tăcu. Privi pe furiș la bărbat. Avea fața ca a lui Doru. O clipă crezu că este chiar el. Gândurile o luară deavalma. Se trezi sub bărbat. Românul ridicase preșurile din odaia unde intraseră. O așezase cu fesele pe pământ. Țiganca se mișca drăcește. O sărută apăsat. Îi plăcea. Gura țigăncii nu mirosea.

– Fă, ia găina asta! Și dacă mai stai pe aici să mai vii și mâine. Acum du-te, că vine nevastă-mea.

– Da' ai zis că...

– Lasă, lasă. Hai, du-te.

O mai apucă o dată de fund zicându-i: – Fă! Voi purtați chiloți?

Linei îi veni în minte scena cu chiloții din pânză de parașută făcuți acolo, în lagăr, dar suci gâtul găinii, o băgă în sac și plecă, zicându-i:

– Nene, parcă am stat la masă cu dracu!

– Cum, fă, cum vine asta?

– Păi, da! Mi-ai dat să mănânc. Ai mâncat și matale și pă urmă m-ai bulit. Așa zice și tata că a fost și el acolo, la Bug, că ...

– Hai, hai plecă. Nu mai pot. Știu că voi astea arzoaice nu vă săturați.

– Să-ți fie de cap!

Țiganca plecă. Ajunse la cort. Se înserase. Satul era mare, cu oameni mulți. Războiul nu ajunsese acolo.

Gură-Dulce cânta la vioară. Marghioala cojea niște usturoi. O văzu pe fată tristă și-i zise:

– Cum a fost, Lino?

– Na, să vă săturați!

Aruncă găina jos. Câinele, ce era legat de căruță, începu să latre. De cort se apropiau doi săteni. În mână aveau topoare.

– Bă, țigane, ia ieși afară!

– Cine este? Ce-am făcut, mânca-v-aș?

– Mă, tu ai o fată, sau nevastă, ce ți-o fi? Scoateți găina, că vă omor! Gură-Dulce amuți. Lina începu să plângă. Marghioala scoase un

galben dintr-un buzunar ascuns între fuste și îl întinse unuia dintre bărbați.

– Ia, nene, și nu vă supărați. Este mică. N-are minte.

– Ar trebui să vă duc la jandarm. Da' vă las dracu, că și așa sunteți voi amărâți, țiganilor.

– Nene, nu ne mai țigăni! Așa ne-a dat Dumnezeu. Fiecare cu culoarea lui.

– Măi femeie, da' matale ești albă, zise unul dintre bărbați și plecară. Cei trei rămaseră singuri. Mâncau cartofi fierți, pe care îi înmuiau într-o strachină cu usturoi pisat. Întunericul ce venise ascundea culoarea la zeama din farfurie...

– Fă, să fiți pregătite, că plecăm mâine! Să nu vie jandarmii.

– Bine, Gheorghe, cum zici tu.

Hai, fă, Linuțo? Zi, mânca-ți-aș, cum ai luat cainica gagiilor?

– N-am furat-o, fă, mamă! M-a bulit un rumân fără picior și mi-a dat găina. M-a așezat cu el la masă și pă urmă m-a trântit pă pământ. Ce era să fac?

– Cadea și dee! Parcă beșleam la meseleate ăl bengă.(Așa este, maică! Parcă ai stat la masă cu dracu), zise Marghioala.

– Vă credeți una la alta, Marghioalo! Ce să faceți? Mama și fiica, două prietene. Hai, culcați-vă!

Lina aruncă găina la câine și strivi între dinți un gând de femeie tânără: "Doru doarme cu rumânca..."

Noaptea se așeză peste toată adunătura aceea de lucruri vii și moarte. Toți erau mulțumiți și triști. Câinele avea găina, iar tristețea nu o cunoștea.

Căruța era eliberată și deci mulțumită că nu mai suporta greutatea oamenilor și a bagajelor. Tristețea nu o cunoștea.

Gură-Dulce era mulțumit că nu au venit jandarmii și trist că s-a depărtat de coana Margareta.

Lina era mulțumită că mama ei o ascultase și-i oferise prilejul de a se răcori. Marghioala era mulțumită că fata îi spusese totul.

Triste erau amândouă. Motivul era același: lipsa bărbatului. Gură-Dulce se culca cu vioara! Doru se culca cu Patricia

Dormeau în saltele făcute din fulgi cărora le ziceau dune, saltele care, parcă făceau în ciudă pereților nevăruți. Țigani nomazi aveau rufărie de corp curată, și cea mai mare mândrie a lor era duna.

După sosirea din Transnistria, prima grijă a Marghioalei a fost să-și facă rost de dună. Cu bani de aur cumpărase trei bucăți. Acum se odihneau în ele.

Dimineața adusesse la cortul lui Gură-Dulce doi jandarmi. Îl chemau la post.

Cei doi jandarmi plecară lăsând în urma lor trei lovituri de cravașă și un ghiont în coastele Linei care încercase să explice ceva cu găina.

Toamna aducea miros de vin și de porumb. Cerul avea o culoare ca niște ochi de copil nou- născut.

Gură-Dulce plecă spre postul de jandarmi. Bătu la ușă cu arcușul viorii.

– Intră, țigane și lasă ușa deschisă!

– Am înțeles, să trăiți!

– Ai dracu', nu vă mai spălați și voi.

– Am înțeles, să trăiți!

– Stai jos, ia o foaie de hârtie. Dacă intră cineva vezi că strig și te înjur. Ia, zi, câți ai adus?

– O bucată, să trăiți.

– Puțin, puțin, țigane!

– Puțin... să trăiți!

Țiganul plecă lăsând moneda de aur pe biroul jandarmului. Simțea o bucurie ciudată, că avusese din nou prilejul de a se distra pe seama unui slujbaș necinstit, cu buzunare largi și lungi ca nopțile cu amante și poker...

Gură-Dulce, pe vremea când cânta la nunți, își făcuse o adevărată plăcere de a se distra pe seama la „galonați”.

Multe parale lăsase prin birourile unde fusese chemat dar era una din victoriile cu care se mândrea în fața țiganilor, și în special, în fața Marghioalei.

*

Gură-Dulce l-a căutat pe Mihalache prin toată Oltenia.

A trecut toamna. Primii fulgi de zăpadă l-au găsit în același sat de unde plecase să-și încerce norocul și să scape de amintirea Margaretei.

Se duse la primărie. Primăria era o clădire veche pe care se vedeau urme de gloanțe din primul și-al doilea război mondial.

Primarul era același. Gură-Dulce se bucură în sinea sa și se și văzu cu dorința rezolvată.

– Să trăiți, dom' primariu! Am venit tot la matale. Oriunde ne ducem parcă stăm la masă cu dracu.

– Măi, Gheorghe, tu mă știi pe mine?

– Vă știu, dom' primariu. Dă când m-am luat cu Marghioala. Eu nu sunt nomad. Sunt din neam de lăutari, da' mi-a plăcut țiganca. Eu am plecat dă la localuri dă lux...

– Ia zi, măi, omule, ce vrei? Nu ți-am dat eu loc unde să-ți faci casă? De ce umblați voi așa, brambura?

Nu credeți că a venit vremea să stați și voi într-un loc? Să intrați și voi în rândul lumii!

– Așa e dom' primariu. Da' am avut ...

– Am aflat. Știu. Fii-ta Lina și cu băiatul lui dom' Vică. Știu că a fost cu voi, la Bug. A fost luat din greșeală. Am auzit că vrea să scrie despre voi, că ar vrea să se ducă pe la București, cu filme, d-alea, dracu știe.

Cam țicnit băiatu' acela. Nu mai este la doamna Margareta. Nici fata aia nu mai este p-aici. Auzeam că s-a dus la călugărie.

– Doamna, coana notar, mai este?

– Da. A băgat niște chiriași. Ia, zi, mă, ce vrei tu, de fapt?

– Nu știu cum să spun. Mi-e și oarecum. Aș vrea să mă apuc de făcut casă și să repar cazanele de țuică.

– Tu, mă?

– Da, dom' primariu.

Acest „domn' primariu”, repetat la fiecare frază de către Gură-Dulce, îl făcea să se simtă bine pe dom' Petrișor. Din acest motiv prelungise discuția cu țiganul lăutar.

Se gândea la viitoarele alegeri. Primise instrucțiuni de la București să câștige încrederea fiecărui om.

Capitolul VIII

– La maica stareță, sora Patricia!

Patriciei nu i se dăduse un alt nume. Maica stareță găsisese numele, foarte potrivit pentru o călugăriță.

*

Patricia plecase la mănăstire, la sugestia lui Doru.

Cuvintele bărbatului iubit încheiau orice rugăciune. Discuția ultimă avută cu Doru o avea scrisă pe foi care erau ascunse în paginile Bibliiei:

„Patricia, eu trebuie să plec. Gândul acesta cu acea perioadă petrecută la Bug, trebuie să-l duc la bun sfârșit. Visez o carte, un film, o piesă de teatru, orice, numai să fiu chit față de țigani, de grija lor față de mine.

Vreau să dăruiesc acea zicală a lor care spune „Mai bine trăiește un român printre țigani, decât un țigan printre români!”

Gură-Dulce și vorbele lui m-au adus în pragul nebuniei.

„Ja dracu be dileia. N-ai tu că la jau. Crezi că rămâne Lina mea de căruță. Am avut grijă de tine. Nu știam că parcă stăm la masă cu dracu.

Și fata mea? Ce-ai zis?! Arzoaică. Adică, Arzoaica a stat la masă cu dracu”.

Patricia îi spusese: „Doruțule, tu nu ești vinovat. Nu din cauza ta a plecat! Nu tu ești vinovat de suferințele lor.

Vinovat este el, războiul! Da. Dacă există o vinovăție în prietenia noastră, acea vinovăție nu poate fi decât din partea muzicii.

Vioara lui Gură-Dulce este vinovată. Dacă nu erai la nunta aceea, nu te lua.

Băiatul învățătorului Vică, o întrerupsese, spunându-i cu patimă-n glas: Patricia! Eu te înțeleg. Vreau să știe că:

ARZOAICA O ÎNȚELEG CA FIIND TOATĂ ȚIGĂNIA CARE A FOST LUATĂ ÎN TRANSNISTRIA.

SPUN ARZOAICĂ, NU GÂNDINDU-MĂ LA PIELEA ȘI PICIOARELE LINEI! CI SPUN ARZOAICĂ LA ȚIGĂNIMEA CARE A MURIT, CĂREIA I-AU ARS INIMA ȘI GÂNDURILE, ACOLO LA O MASĂ, CARE S-A NUMIT BUG, LA COMANDA UNOR SS-IȘTI CE ERAU DRACI CU CHIP DE OM.

Fata domnului Jean, cuprinsă de emoția spuselor continuă, lăsând lacrimile să joace hora dragostei pe obraji: Doruțule, te iubesc mai mult ca oricând. Mi-ești drag și sunt mândră că ai omorât acest vierme din inima mea.

Și eu l-am jignit pe Gură-Dulce, gândindu-mă că fiica lui este arzoaică și de aceea mi te-a luat. Era un gând-vierme, pe care tu l-ai distrus.

– Patricia... Am știut ce este în sufletul tău. Știu ce este și în sufletul meu. Și eu am, toți oamenii au gânduri-vierme, de aceea doresc să mergi la maici! Să te călugărești. Nu vreau să te știu liberă. Gândul că ai putea fi atinsă de vreun bărbat m-ar ucide.

– Am să mă duc, Doru. Așteptarea este sora mea vitregă, dar este soră. Am să aștept, așa cum te-am așteptat de când mă știu!!

– Eu vreau să se știe că: DRACUL A FOST MINTEA ÎN BRIZBIZURI A CAPORALULUI RĂU – HITLER.

Lina, Marghioala, Gură-Dulce fac parte din ARZOAICA, această denumire care în mintea unora a însemnat o formă a senzualității.

– Doru!

– Știu! Iartă-mă. Nu m-am gândit la tine. Deci, pleci la mănăstire.

– Doru, nu te supăra. Vreau să te întreb de un lucru, dar...

– Dar ți-e teamă. Vrei să știi de Lina. Da, Lina a plecat cu Gură-Dulce. Au plecat după Mihalache.

În gândul lui Doru încolțise un gând-dorință, un gând egoist: „Și Linei vreau să-i spun un lucru”.

*

– Da, maică stareță. Vă ascult!

– Așează-te! Te-am chemat ca să-mi spui câteva lucruri.

După cum știi, în casa Domnului, nu există gânduri ascunse. Când ai venit la noi nu te-am întrebat nimic altceva, decât vârsta, profesia, dorința, pentru care vrei să devii călugăriță. Nu te-am întrebat motivul.

– Așa este, maică stareță!

– Atunci de ce încerci să murdărești acest loc unde peste o sută de femei așteaptă. Da, așteaptă! Și eu aștept. Aștept clipa când vom merge la Domnul.

– Dar, eu ...am uitat de foile de caiet!

– Taci și ascultă!

Ți-am găsit foile de caiet în Biblie.

Este bine să știi că, aici, în Casa Domnului, orice șiretlic este aflat, chiar dacă fiecare dintre noi avem taina noastră. Cu toate acestea, nimeni nu încercă să pătrundă în inima cu care am venit aici. Singurul confesor este Domnul.

Rugăciunea este singura discuție cu lumea. Dacă vrei să mai rămâi, roagă-te!

Lasă biletul aici! Mâine o să te trecem pentru trei zile, la post negru, așa cum am făcut cu toate surorile ce au greșit.

Și, să mai știi, că omul este apărat când are pe cineva. Noi avem pe Domnul. Țiganul acela din biletul dumitale nu are o credință bine definită!

Țigani, se spune, că vin din India. Dumnezeu lor ar trebui să fie Budha. Dar ei trăiesc aici, pe pământul românesc. Deci, ar trebui să se închine aceluiași Dumnezeu.

Dumnezeu are multă răbdare.

Peste câteva zeci de ani, și acești țigani nomazi vor fi în rândul slujitorilor Domnului.

Orice păgân sfârșește tot în brațele Domnului. Când țigani nomazi vor avea aceleași datini, aceleași sărbători ca românii, vor fi feriți de toate cele rele!

Tăcu și își așază mâna pe capul Patriciei.

– Domnul să te binecuvânteze!

Patricia plecă în chilioara sa.

În camera micuță rămăsese a se ruga un suflet mare, cu toate limitele omenești, urmașă a Evei...

Încerca o explicație în legătură cu acceptul, fără comentarii, la cererea lui Doru de a pleca la călugărie și, de fiecare dată răspunsul era același:

„Mă iubește prea mult. Nu rezistase să mă știe liberă! Dar, unde este încrederea în mine? Cum poate fi un individ care are pe picior o

bucată de piele, în loc de pantof?! Și prietenia aceea cu țiganul lăutar, poate să constituie un răspuns...

Lina a câștigat în fața mea că-i mai pățimașă? Nu, nu cred. Indiferent ce, și cum, femeia este totdeauna perdantă. Curiozitatea ce duce la diversitate, este pricina tuturor sincopelor într/o relație”.

De cele mai multe ori, atingerea crucii când ducea mâna la gât, îi oprea gândurile curat-murdare, într-un alt trup...

Capitolul IX

În primăvară veniră în sat toți ai lui Mihalache.

Primarul le dădu, pe locurile vechi, posibilitatea de a-și construi case. Strada pe care cândva era șatra, începu să adune balegă de cai și catâri. În satul de la câmpie cu nume de general român, la primărie, veneau din nou reclamații cu găini furate și cazane din aramă, care erau în realitate din tablă.

Mihalache veni într-una din zile la Gură-Dulce.

– Mo, Gheorghe. Așunes! Câți ducați ceri pentru Lina?

Știu ce s-a întâmplat cu gadjiul lui dom' Vică-avocatul, băiatul acela Doru, da' Sile al meu o iubește. Eu zic să împreunăm copiii.

Gură-Dulce nu-i răspunse la propunere. Zise ca pentru el:

– Nu, Mihalache! Și eu mâine îmi tunz pletele și-mi fac buletin. Cât despre copii, să mai lăsăm timpul, să vedem, ce zice!

– Be, dileia! Vrei să te omoare țigani?

Eu, ca bulibaș, mă opui. Dacă e cazul, te somăm să-ți muți cortul în altă parte.

– Mă, Mihalache! Aș vrea să aduni toți țigani și să ținem o adunare. Vreau să se spună de fiecare ce are de gând, că așa, nu să mai poate!

*

A doua zi, în soarele de primăvară, sub cerul pe care se mai vedeau norișori din fumul războiului se adunară cele treisprezece familii de țigani nomazi-căldărari.

A început Mihalache, care, de când scăpase din gara aceea, se îmbăta des și o „mardea” pe Maria, chiar de față cu alți oameni.

– Fraților, vreau să vă spui și io două vorbe.

Na mai de duma pă romanese (Nu mai vorbiți pe țigănește), că avem aici și pe dom' primaru și pă dom' șăf dă post.

Vreau să vă spui că așa cum știm cu toți, eu, Mihalache bulibaș al vostru, am avut grijă să nu ne perdem acolo.

Știți cu toți dă Steluța mea că și-a dat veața pentru noi. Eu am ajuns și la ministru. Am dat cu toți aurul din moși-strămoși. Am stat cu toți pitiți, fugiți...

Fu întrerupt de Gură-Dulce care voia să spună ceva. Mihalache izbucni:

– Mario! Uite, fă, pe cine l-ai adus între noi!

– Ai uitat, mă, că nu știai să ții ciocan în mână?

– Huo, dă cap să-ți fie!

– Te avel, te na mai avel, te mulo! (Să dea Dumnezeu să nu te mai am, să mori!).

Interveni șeful de post care-i potoli în stilul arhicunoscut...

– Mă, țiganilor! Eu vă spun una și bună. Dacă nu vă tundeți, dacă nu vă faceți acte, eu vă termin cu totul. Mai bine mai trăia Antonescu, că vedeți voi pă dracul!

– Domn plutonier, deocamdată eu comand satul. Fără amenințări și fără politică aici. Dorim să trăiască toți oamenii în pace și înțelegere. Ce a fost, s-a dus. Vrem să ajutăm toată lumea, zise primarul, care fusese prezent la ședința ad-hoc.

Gură-Dulce, cum îi ziceți voi, are dreptate.

În Țară mai este încă război. Dușmanu dă clasă vrea să lovească-n popor. Nu ne vom lăsa. Vom lupta până la victoria finală!

Regele o să plece. Nu este din neamul nostru. Are sânge de neamț. Nu ne trebuie alți stăpâni. Vrem ca, clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea, să trăiască și conducă ca o unitate de monolit.

– Țăsta, Monolit, cine mai e dom' primar, zise Marghioala care înțeleselese câte ceva.

– Fă, țiganco! Fi-v-ar neamul al dracu'! Aveți impresia că aici ați venit să faceți bășcălie?

– Să moară Lina mea, că țin ca la ochii din cap la ea, dacă n-am crezut că Monolit, ăsta, cum îi zici, este vreunul care ia locul la regili Mihai!

– Bine, fă, te cred. Bine că-l cunosc pe bărbate-tu. Aveți grijă că aici ne-am adunat pentru a lua la cunoștință de lucruri importante pentru viitorul națiunii.

Lina, care era prezentă, își aduse aminte de Doru și de învățăturile lui, din discuțiile avute acolo în lagăr, zise:

- Mie mi-a zis cineva că noi nu suntem națiune.
- Da' ce sunteți?
- Țigani!
- Se vede că ai trăit cu acela lu' dom' Vică care făcea un fel de politică periculoasă.
- Să-i lăsăm, dom' primar, să-și aleagă conducerea și să ne vedem de treburile noastre.
- Aveți grijă că vin alegerile. Secera și ciocanu' sunt ale noastre.
- Nu vă supărați, dom' primar, da' noi avem cazanul, cortul și căruța!
- N-ați înțeles nimic, bă, proștilor.
- Atunci trimiteți-ne din nou la Bug. Și-așa, acolo, unii dintre noi parcă am stat la masă cu dracu.
- Gata, am terminat.

Primarul, șeful de post, fuseseră anunțați că vine preotul cu un grup de săteni.

Îl chemă la ei pe Mihalache. În câteva clipe apărură o ladă mare, peste care Maria așeză pânza roșie ce o cumpăraseră, să-și facă fustă creață. O canapea adusă de la cel mai apropiat gospodar român, întregii decorul unei adunări la care urma să participe preotul.

Țigani se înghesuiau să-i pupe mâna. Printre enoriașii satului era și coana notăreasă. De când cu plecarea Patriciei, se ducea regulat la biserică. Lumea bârfea că mai mereu o spovedește popa, cel nou. Țigani nu știau, cu atât mai puțin Gură-Dulce.

Părintele le vorbi despre Dumnezeu, despre credință, despre biserica pe care urmau să o construiască în sat, cu contribuții din partea sătenilor.

Preotul vorbea. Marghioala se uita, să nu se atingă de pânză vreun țigan cu țigara. Coana notărească avea o față evlavioasă și mândră. Gură-Dulce o dezbrăca din priviri. Preotul, în discuție, adusese vorba despre câțiva dintre sătenii credincioși bisericii, și-i așeză mâna pe cap, coanei Margareta. La tâmplă se văzu un neg, pe care, odinioară, când se considera iubit, Gură-Dulce voise să îl rupă cu un fir de păr de cal.

Mihalache fusese toropit de băutura ce se afla în sticla burducănoasă ca un corp de femeie, pe care o pupa, pe furiș, ferit de priviri.

Preotul termină cu glas mieros:

- Fiii mei, să ajutăm pe toți apropiații noștri!
- Și pe cel cu stea roșie la caschetă de la școală?
- Taci, fiule, taci, zise părintele și-i făcu cu ochiul săteanului care vorbise.

Gură-Dulce își mușcă o buză și o ciupi pe Marghioala.

- Ce-ai, mă? Ți s-a făcut de femeie?
- Ai văzut, fă, cum face popa cu ochiul?
- Am văzut, mă! Am văzut și cum i-a pus mâna pe cap.

Gheorghe, Gheorghe, tot nu te-ai vindecat de rumâncă! Oamenii plecară pe la casele lor.

*

Mihalache, Gură-Dulce, Sile, Marghioala și Maria hotărâseră ca Lina să se mărite cu Sile.

- Mihalache, eu mai am doar trei ducați. Atât dau fetii!
- Lasă, Gheorghe, că eu am pentru Sile al meu. El mi-a mai rămas, spuse bulibașa, în timp ce ochii i se umplură cu apa ce ține loc de maseur la suflet și chemă, doar, muzica în ajutor...

Gură-Dulce nu îndrăznea să-l întrebe de Steluța. Nimeni, din lumea șatrei, nu avea curajul să aducă vorba despre fată.

Mihalache trimise pe Maria să cumpere o sticlă de țuică.

- Vezi, fă, să-i spui lui Spirache să n-o boteze că e pentru mine și cuscrul Gheorghe.

Cei doi țigani pupau sticla, bând unul după altul ca un semn de prețuire.

În casa făcută din chirpici, pe care nu reușiseră să o lipească, erau două camere. Într-una locuiau catârii, în cealaltă locuia Sile. Afară era cortul. În el locuiau Maria și Mihalache.

Steluța fugise cu un spoitor. Mare rușine făcuse în familia lui Mihalache. Spoitorul acela avea trei copii. L-a cunoscut când era Mihalache, la București, ca să arate că ei erau în regulă. De atunci Mihalache bea, mereu, și-o bătea pe Maria.

Lui Sile i-a zis să n-o lase pe Lina. Să facă orice ca să-i fie nevastă.

*

Lina îi dădea arvună lui Sile, adică îl pupa, iar Sile încerca să-i intre-n voie fostei iubite a lui Doru.

– Cine a zis așa, mă, Sile?

– Tata, fă, dragă!

– Mă, prostule, păi tu nu știi să vorbești.

– N-am io, fă, Lino, carte, da' am și eu averea mea și știu meserie mai bine ca oricine. Mă pui și cu tata, la cine face primul cazanul!

– Mă, Sile, eu îți zic un secret. Da' să nu știe ai tăi și nici ai mei.

– Zi, Linuțo. Să moară mama dacă scot o vorbă!

– Mă, băieto. Uite ce zic eu. Ne luăm, da' nu te culci cu mine!

– Cum, fă? Să răză țigani și să mă zgonească tata?

– Nu, mă, prostule! Stăm în același pat, da' nu te atingi de mine.

– Aoleo, fă, neică, da' te-a nebunit rău rumânul ăla. Mai ții la el?

Hai, spune drept!

– Nu știu cum să-ți zic, mă, Sile, da' parcă-l fac din ochi. Cel mai greu îmi vine când citesc.

– Cum adică?

– Da, mă, m-a învățat să citesc și să scriu.

– Tu ești nebună, fă, Lino. Adică tu ești mai ceva ca bulibașa, adică tata? Păi, el nu știe decât să se semneze. L-a învățat un rumân când eram eu mai mic.

– Sile, va trebui să jurăm!

– Păi nu m-am jurat, fă, dragă?

– Nu, nu așa. La noapte ne întâlnim. Aduci o cruce de lemn, o lumânare. Eu aduc un ban și o țigare. Tu să mai aduci niște păcură.

– Bine, fă, Lino. Da' să te pup, am voie?

– Să mai vedem!

*

Mihalache, când auzi că Sile are întâlnire cu Lina îi zise:

– Mă, să ai grijă să o tragi dă limbă, unde are aurul ascuns hoța aia de mă-sa, Marghioala

Veni noaptea.

Cei doi tineri se întâlniră.

– Ai venit, Sile?

– Am venit, mânca-ți-aș inima, Linuțo.

Așezară jos crucea de lemn făcută de băiat. O unseră cu păcură.

– Fă, Lino, m-am făcut dă păcură pă cămașă.
– Lasă că ți-o spăl io. Doar o să-mi fii bărbat.
– De ce, inima mea, râzi de mine? Vrei să fac moarte de om pentru tine?
– Lasă asta acum. Hai să terminăm!
Aprinseră lumânarea și țigara, și așezară un ban din părul Linei pe cruce. – Să începem, Sile. Spune, primul!

*

Luna era trează. Era aproape de miezul nopții. Maria și Mihalache nu dormeau.

– Ce face, fă, Mario? Te-ai uitat?
– M-am uitat, mă, bărbate. Stă așa cu mâinile împreunate. Parcă ar jura.
– Crez că a pus-o fi-miu să se jure că n-o să-l înșele. Și crez că și dă bani să jură. I-am spus lui Sile să o tragă de limbă unde are aurul ascuns hoața aia dă mă-sa.

Gură-Dulce, știu că a fost sărac! Ce să aibă lăutarii? Țigani săraci! Ce este Marghioala? Este ca noi. He, he, cât aur a avut tat-su!

– Îți seamănă Sile, leit! Spumat ca tine. D-aia mi-a plăcut mie dă tine. Hai, Mihalache, stinge lumânarea.

*

Afară era noapte. În cort era întuneric.
În camera lui Sile se auzea o înșiruire de vorbe care creau o atmosferă înfricoșătoare. Lui Sile începu să-i fie frică.

– Fă, Lino, zi, tu, prima și io zic după tine.
– Bine, mă, prostule. hai, zi-i!
„Cine calcă jurământul nostru să să usuce ca lemnul, să se înne-grească ca păcura, să să topească ca lumânarea, să arză ca țigarea și să umble ca banul din mână în mână.”

– Cine calcă jurământu’ să usuce ca crucea, să înne-grească ca păcura, să se topească ca lumânarea, să arză ca țigarea, să umble ca banul dă la unul la altu.

– Mă, ești prost! Nu ții minte nimic. Da’ este bine. Acum gata. Stai să te pup, că ai fost domn!

Se apropie de Sile. Întinse buzele spre el. Băiatul o trânti jos. Așezați pe dună, cei doi tineri făcură dragoste până dimineața.

Experiența Linei și curiozitatea tânărului nomad, aduse în sufletul proaspătului însurat multă fericire.

Spre ziua, Lina zise:

– Sile o să înnebunești. Blestemul o să ne ajungă.

– Fă, nevestică, tu crezi că Sile al tău e prost. Păi tu crezi că eu n-am știut!

– Ce vrei să zici?

– Fă, proasto, păi pă tine te-a învățat tactu un blestem. Da' blestemul nostru e altul!

– Cum mă? Adică tu știai dă la început. Ai vrut să mă ai, să râzi de mine.

– Lino, io fără tine nu mai pot. Fac moarte dă om. Dacă tata nu ne dă nimic, plecăm în lume.

– Bine, mă, Sile, dar, eu, cu școala ce fac?

– Fă, Linuțo, eu nu vreau să-ți stric ție plăcerea, da' țiganu tot țigan este, oricâtă carte ar ști! Tu nu-l știi pă bulibașa acela mare. Tot îl țigănește lumea. Tot l-a luat la Bug! Tot țigan, oricât ar fi.

– Dă ce, Sile, vorbești tu așa?

– Vorbesc așa poate unde nu știu să citesc. Da' cu tine o să fim mari. Când o cere zestre tata, să-i spui și tu lu' tactu că zestrea ta este cartea. El nici nu știe să citească.

– Îți place dă mine, Sile?

– Mor dă tine!

– Atunci spune-mi și mie jurământul vostru.

– Lino, ți-l spui, da', pă sormea Steluța că te omor dacă spui la cineva. Uite: iei o căpățână uscată dă cal, o nicovală și o bucată dă slănină și cine să jură strâmb, să usucă ca căpățâna la cal, îi sună capu' ca fieru și o să se topească ca slăcina. Asta e!

– Și ce-am făcut noi este nimic? Băiatul o trânti din nou pe dună.

Când Maria se uită pe geam, văzu pe Sile cu picioarele fetei pe umeri. „Aoleo, tot focos ca tasu!” zise cu rușine, dar și cu mândrie, în același timp, mama lui Sile.

Merse la Mihalache, și-ncercă să-l descoasă.

– Măi, bărbate, dă ce vrei tu să să ia ăștia doi?

– E vorba de bani, fă, Mario! Mă-sa, Marghioala are icușari, mahmudele, ducați și crez, că asta are și pahar...

Țiganca îl opri, schimbând vorba:

– Băi, ăsta, mort după bani! Da dacă, asta, Lina este făcută cu român, cum zice toți țiganii, ce ne facem?

– Mario, Mario! Da, te-ai întrebat și tu, de ce îmi zice mie, Mihalache?

– Păi, fiindcă te-a botezat jandarul, ăla care avea cazan de țuică...

– Cazan, pe dracu, Mario! O botezase pe mama femeie!

– Mihalache! D-aia, Sile al meu, e cu capu?

– Io credeam că zici de mine, ceva!

– Ce să-ți zic mă, necăjitule! Aveai tu asta pe suflet, că d-aia bei câte doi boi apă, vara! Mihalache! De ce, mă, n-ai vrut să avem mai mulți copii, cum are aldi Coșleag, că doar de, ești bulibaș aveam cu ce să-i creștem!

– Marghioalo, Marghioalo! Fă, tu chiar n-ai înțeles nimic? De ce, să faci opt sau zece copii, ca să rămâie toată viața săraci, să nu poci să le dai cheag cât trebuie?

– Adică?

– Păi, da, fă, că d-aia țiganii nu s-ajunge că face o puzderie de copii. D-aia fură, d-aia să riscă, d-aia când are mălai, n-are sare. Hai, acolo 2-3 copii! Da' în niciun caz zece copii ca aldi Coșleag...

– Mă, bărbate! Ai dreptate tu, într-un fel, da să zice că copiii este singurii neamuri?!

– Să știi și tu, gură proastă care ai minte cât vârful ac, că atunci când le intră șoapta în plapomă s-a zis cu copiii! Uite, Stela mea, care mi-a murdărit obrazul, cu spoitoru' ăla, ce ți-a făcut!

În următoarea clipă, o palmă astupă gura femeii, femeie care, depărtându-se îi strigă râzând:

– Da', ce mă, nu e tot țigan d-al nostru?

– Fă, să știi și tu că nici un neam de neam n-a căutat în gunoaie!

– Da' ei nu zice de noi cu cainici mulo? Zice!!

– Marghiolițo! Vrei funia?

Funia era ștreangul de la cal, pe care, atunci când muierea uita că Mihalache este bulibaș, înmuiat în apă ...poposea pe spatele țigăncii!

Marghioala nu plângea vreodată. Avea în minte vorbele bărbatului ei spuse în nopți când plămădeau copii:

„Să nu uiți că nevasta bulibașului nu plânge decât atunci când moare un cal sau a pierdut un galben de la salbă!”

Mihalache știa că nu este copil de țigan, dar în același timp știa că trebuie să uite acest lucru. O trădare i-ar fi adus un șir întreg, nesfirșit de necazuri, de „...pagube...” cum numeau țiganii ghinioanele.

Trecuse mult timp și începuse să-i placă!

Nu trebuia să facă vreun lucru deosebit pentru a domina acea adunătură de coloratură a mândriei, a galbenilor, a dorinței nebune de a fi liber, liber într-o dictatură șătrărească pe care nici unul dintre componenții ei nu încearcă s-o explice sau să și-o explice.

Capitolul X

Zilele se scurgeau ca un fir de apă prin niște cărări necunoscute de munte. Uneori firul de apă o ia cu repeziciune la vale, alteori este subțire și domol. Tot așa, zilele, din satul de la câmpie cu nume de general, erau obișnuite sau pline de întâmplări neprevăzute sau prevăzute.

*

Trecu luna de la trântitul pe dună, salteaua cu fulgi a Linei. Gură-Dulce și Mihalache făcuseră contract cu oamenii din sat pentru cazane. Aveau acte în regulă. Totul părea că se desfășoară normal.

*

Se născu primul copil al Linei și al lui Sile. Veni foametea din '46-'47 și îl luă. Și mai luă și alți țigani...

*

Patricia era la mânăstire.

Doamna Margareta, cântăreață în corul bisericesc, spunea că fata ei este ajutoarea maicii starețe.

*

Vioara și Gură-Dulce era plecati. Luaseră, din nou, drumul localurilor de lux. Cânta cu vioara, pe rând...

*

Sile, bărbatul Linei, începuse să aibă dureri de cap. Se prăpădi la sfârșitul lui '47.

Aționase blestemul?!

*

Lina plecă la București.

Într-una din zilele lui iulie, în apropierea gării văzu un bărbat târât de niște indivizi cu șăpci. Îl recunosc. Era Doru, băiatul învățătorului și iubirea ei dintotdeauna!

Fugi spre grupul de oameni, și îl apucă de braț pe cel care conducea grupul.

– Dom'majur, vă rog, săru'mâna. Lăsați-l. Avem copii!

– Tu ești piranda lu' ăsta?

– Eu, săru' mâna!

– Lăsați-l dracu, mă! Dacă umblă cu d-astea cu bani în păr îmi dau seama ce este în capul lui.

– Dom' adjutant, dar este a treia oară când face instigație!

– Lăsați-l, mă, am spus!

Auzi, fă, hai cu mine! Ești curată? Hai, că n-am fost la muiere de-o săptămână.

Le spuse celor din grup să plece, că el o ia pe țigancă să dea o declarație. – Stai că merg, da' să-i spui la bărbați-miu unde mă găsește

Se aplecă la bărbatul care răsufla într-o baltă de sânge, și-i șopti:

– Doruțule, eu sunt, Lina! Să mă aștepți aici.

Adjutantul intra cu ea într-un birou din apropierea sălii de așteptare. O puse să se spele și rămase crucit.

– Auzi, fă? Ce fel de țigancă ești tu, de porți chiloți?

– Hai să terminăm, mă, și gata! – zise piranda care își aduse, dureros, în minte scena cu pânza din parașuta găsită lângă împrejmuirea de sârmă ghimpată...

– Fă, vrei să te bat?

Lina își propusese să-l bage-n draci. Se mișca drăcește, scoțând untul din adjutant. După câteva minute, acesta zise gâfâind:

– Hai, pleacă dracu'. M-ai înnebunit. D-aia vă zice vouă arzoaice! Fata plecă, grăbindu-se la locul unde-l lăsase pe Doru. Îl găsi așezat pe o piatră.

Sub braț ținea același registru cu coperte soioase.

Doru avea barbă și plete. Arăta la fel ca în seara când ieșise din cort și plecase la Patricia cu Gură-Dulce.

Ca și când nu trecuse decât o zi și-o noapte o întrebă, cât se poate de firesc:

– Bună, Lina. Ce faci?

- Bună, Dorule. Tu ce faci? Ce este cu tine?
- Prin București. M-am întâlnit cu tatăl tău. Cântă la „Dunărea”. Tu ce faci? Ești cu el?
- Nu, Doru, sunt singură. Sile s-a prăpădit, cu capu’...
- Te-ai măritat?
- Păi, ce, nu mai știi?
- Iartă-mă!
- Patricia, rumânca, ce face?
- La mănăstire. M-a ascultat. Îi explică Linei povestea.

Lina își dădu jos din păr banii din tinichea. Îi aruncă. Cu, puținii, bani care-i avea își cumpără haine și colțar. Arată ca o femeie obișnuită. Zilele ce urmară îi aflară la muncă. Lina spăla rufele la gazda lor, iar Doru spărgea lemne.

Într-una din zile, Lina zise:

- Doruțule! Mergi la rumâncă și fă-ți pace în suflet, că prea te chinui. Din când în când, feriți de privirile gazdei, își topeau dorințele unul în ochii celuilalt.

*

După o săptămână, Doru plecă la mănăstirea care îi adăpostea iubirea nestinsă, încă, de loviturile primite!

La poartă apăru maica Patricia. Arăta îmbătrânită.

Cu privirile agățate de un reazem imaginar, îi spusese lui Doru, cu resemnare.

- Doru! Așteptarea a luat forma ta. Aici, ferită de influențele lumii te aștept în voie. Am un Dumnezeu spiritual și unul material. Dacă aș pleca de aici, nu te-aș mai iubi! Locul pe care mi l-ai ales este tot ce putea fi mai frumos.

Dumnezeu nu-mi interzice să visez.

Așa că, te visez și, uneori, chiar visez ipostaze care, pentru mine sunt semnale, că o femeie ce a cunoscut un bărbat, nu este în totalitate, nici măcar aici, lăsată în liniștea pe care o poți realiza în mănăstire!

Du-te, Doru! Să nu uiți că ești aici cu mine. Dumnezeu și cu tine sunteți ființele cele mai dragi mie! Doru plecă. Nu putu să spună nimic.

Pe drum se gândi că uneori viața de schit înseamnă reducerea lumii la câteva elemente: apă, pâine, aer și rugă, pâine, apă, aer...

Se simțea vinovat pentru viața de schit a Patriciei. Străbătu cei aproape 15 kilometri, pe jos.

Când ajunse în poarta de pe strada Toamnei, nr. 7, simți că-i este dor, mai mult ca oricând, de Lina. Ajuns acasă zise:

– În seara asta mergem la localul unde cântă tatăl tău și prietenul meu de odinioară, Gură-Dulce.

Plecară. De la ușă se auzea glasul lui Gură-Dulce.

– Când eram la vremea mea/ O rumâncă mă iubea! / Da-acum am îmbătrânit/ Nu-mi mai arde de iubit”/

Intrară.

La masa unde se așezară, un domn zise:

– A făcut bine Dumnezeu că n-ați murit toți la Bug. Ce este petrecerea fără voi? E ca fără sare-n bucate!

Doru privea la Lina, gândind: „Uneori mila se confundă cu iubirea. Sunt clipe când mila este de preferat iubirii. Așa sunt eu cu Lina”.

– Vreau să-ți spun cum se va numi cartea.

– Cum, Dorule?

– „Arzoaica a stat la masă cu dracu”. Cum se zice în țigănește?

– „Thabardi beșâl co sinia ăl bengo”!

– Lina! Tu nu trebuie să te lepezi de obiceiurile tale, de graiul tău. Îi zic cărții: „Arzoaica a stat la masă cu dracul”, pentru ...

– Pentru că mulți români se gândesc la vorba aia urâtă! Și crez că vrei să le iei și ochii la ăia de-o citești!

Și ca să vezi că nu m-ai învățat să citești degeaba, îți zic și io ce am citit într-o carte, când eram în spital, la capul lui Sile, fostul meu ...

O uitase un doftor. Ascultă!

„Dragostea poate să ne ceară viața, dar credința și obiceiurile nu are dreptul să le ceară!”

– Lina, Alina, să nu-ți rămân dator am să-ți spun și eu câteva versuri ale unui doctor de suflet. Este un om care vindecă cu vioara și cu gura:

„Auzi, fă, pupa-ți-aș gura / Să-ți crească temperatura / Că de nu te văz o zi / Mi-e sufletul pă pustii!”

Râseră amândoi de scene, numai de ei, doi, știute...

– Când am să merg la școală, că vreau și la liceu o să-ți dau și eu ceva scris pentru cartea ta, ceva în vorbe, ca să vezi că tata, Gură-Dulce, chiar dacă nu m-a plămădit, nu știu cum, da' am văzut că am dar să scriu ca la poezie.

În pauză, Gură-Dulce veni la masa lor. Nu-i zise nicio vorbă Linei, văzându-i ținuta. Înțelegea. Totul se înnoia. Veneau vremuri noi care cereau oameni noi.

Ca să schimbe atmosfera îi zise lui Doru:

– Doruțule! Mi s-a spart iar „ fata tatii”, vioara mea dă local. Este bună și asta dă la Hans, da’ nu merge la populare.

Am lipit-o, atunci, cu cocă din făină și lapte de țâță, da’ n-a ținut!

– Prietene! Cred că-o să meargă cu sudoare de la o prostituată, amestecată cu sudoare de hamal din port, și să ai răbdarea santinei de la Kremlin!

Râseră toți, dar se opriră brusc! La masa alăturată ședeau, deacum, obișnuiți comisari sovietici...

Gură-Dulce, răsfățatul localui, schimbă vorba:

– Voi, ce-aveți de gând? Cu șatra nu mai merge! Marghioala e cu mine. Stăm în chirie. Ar fi bine să vă înscrieți la comuniști. Țștia dă, dă toate!

Plecă.

Tinerii rămaseră s-asculte muzica țiganului. Doru nu mai simțea la fel, ca odinioară, când îl acompania cu ochii închiși, apăsându-și creierul cu un arcuș imaginar, pe tovarășul de idei de odinioară...

Gură-Dulce era altul.

Îi veni în minte cele învățate de la un profesor de filozofie: „Buldozerul construiește stricând”.

Rămase la masă, în local, doar pentru a-i face pe plac Linei. Lăutarul-notist, obligat de lumea bună a localurilor unde cânta, încerca să semene cu Poetul cel care-i făcea versuri, pe loc, contra unui țoi de secărică! Cânta în versuri cu tâlc. Pentru cine avea urechi, el își povestea viața.

La Doru și Lina ajungeau la urechi și în suflet.

„Trec anii și îmi dau seama,/ Că țiganca parcă-i mama!/
Ce am iubit eu, cândva/ Mi-a luat mintea și haina...”

Coana Margareta fusese prezentă, pentru câteva clipe, în mintea lui Doru și-n sufletul lui Gură-Dulce!

„L-am pierdut și pe Gură-Dulce?” își întrebă gândul.

Acesta îi făcea în ciudă, scoțând limba la el, limbă lungă de peste...
27 de ani, anii proprietarului-Doru Dan-Vică...

Capitolul XI

Doru începu vechea îndeletnicire, cu notatul... Gură-Dulce a plecat dintre cei vii.

Mă gândesc, uneori, că a plecat mai devreme parcă, pentru a nu cădea rob viorii, muzicii.

*

Lina face în ciudă timpului și sărăciei, aici, în orășelul de lângă Dunăre. Încropește d-ale gurii din te miri ce, și-mi oprește privirile în partea căruia, la șatră, îi zice țâțe, iar la școala unde merg, le spune sâni sau mamele. Fac niște cursuri de prim-ajutor, pentru noua funcție, cică! M-apucă scârba uneori, când mi se întâmplă să văd, pe după dulapuri, mironosițe ce se lasă pipăite, dar, de, savant, cu vorbe alese...

*

Împreună cu Lina încercăm să simțim vremurile. Uneori, ni se sugerează cum să le simțim...

Azi am adus vorba de gelozie, milă, invidie, toate la un loc, descoperind o Lină care nu-și băga nasul în cărțile mele, doar pentru a șterge praful.

Astfel, mi-a fost dat să aud:

– Doruțule! Româncă nu a înțeles prin fericire să trăiește viața așa, normal. Ea a înțeles-o prin patimă. Nu este bine.

La Dumnezeu, omul ar trebui să slujească... dar, hai să-ți spun ce mă gândesc eu.

Toate bisericile ar trebui să fie din aur și pietre scumpe! Nici un muritor să nu aibă dreptul de a purta podoabe!.

Cei care sunt la credință ar trebui să umble cât mai apropiat de Iisus, de îmbrăcămintea lui. Să umble cu haine din in și cânepă, cu sandale din curele și călare pe măgari.

Am izbucnit în râs, dar seriozitatea femeii mele m-a făcut să mă opresc rușinat.

– Adică, Lină, ce vrei să spui?

– Păi, da, mă! Tu ai văzut cu ce Volgă umblă preotul Tudor, și cum aurul îi dă gâtul jos, la coana preoteasă?

Ca să-i fac pe plac, să mai spăl de râsul necugetat de la început, am provocat-o, întrebând-o:

– Preoții, călugării, cum ar trebui să fie?

– Mă' ciorane! Tu să nu crezi că m-am dilit din cauză că mai mi-arunc ochii prin cărțile de la dom'învățător, tatăl tău!

– Spune-mi, Lină!

Femeia din fața mea care ar fi sărăcit saloanele de înfrumusețare, cu ochii ei migdalați, cu sprâncene dese, cu gene lungi ca ziua de muncă, atunci când mă gândesc la ea – nu avea nevoie de nicio intervenție a vreunei coafeze bună de lăudat – continuă:

– Să mă ierte Dumnezeu, dar eu așa face precum la armată! I-aș alege, pe cei ce vor să îmbrace haina Domnului, să aibă statura lui Iisus, ochii ca el, și să nu fi cunoscut plăcerile lumești ...

Am oprit-o. Mi se făcuse frică.

*

Trecea vremea.

M-am trezit că mi se cerea pontaj, raport de lucru. Asta însemna că eram șef de echipă.

Simțeam un fel de mulțumire, că prin asta, mai dădeam peste nas unora care făceau glume obosite pe seama conviețuirii mele cu Lina, cu neamul din care venea ea.

*

Începusem să particip la adunări, unde auzeam: „Tovarăși, să avem grijă ca dușmanul de clasă. Mă adresez tuturor: români, maghiari, germani, etc., etc.”

Îmi plăcea să-mi răsfoiesc manuscrisul, dar încet-încet, am înțeles că trebuie să uit de el...

Lina mea era la etc., etc!!

*

Îeșeam cu Lina, în ciuda tuturor, la restaurant. Beam bere și mâncam patricieni, niște cârnați iuți, lungi și scumpi.

Munceam amândoi. Se spunea despre noi că suntem elemente de nădejde.

De la asta mi s-a tras cu statul departe de Lina, timp de vreo șase luni. M-au trimis la școala de partid.

Mi-au dat un carnet roșu, câteva sute de lei în plus la salariu, și-am început să uit de manuscrisul cu însemnările din Transnistria.

*

Lina, Lina! Am simțit dintotdeauna că nu m-am apropiat de o femeie obișnuită...

*

Lina, care avea carnet de partid și uneori făcea cinste cu o sticlă de vin pentru acasă, începu sfătoasă, victimă a cărților ce mă încăpățanasem să le adun de pe la toți cunoscuții tatii:

– Dorule! Parcă, ieri eram în bordeiul acela cu gard de sârmă ghimpată. Vreau să-ți spun că mă simt aproape ca atunci. Azi, am auzit și eu vorba aceea cu „germani, maghiari etc., etc.!”

Tac. Nu vreau să mă crezi nerecunoscătoare. Ne-au dat casă, butelie, ne-au băgat în seamă, suntem elemente de nădejde, cum ne zice șeful de secție, dar...

Am oprit-o, astupându-i gura cu gura mea, într-un sărut lung ca schimbul trei...

*

Zilele treceau. De la uzină dispăruse steaua roșie. Aflasem, la una mică, că Hrușciiov se emoționase în fața sarmalelor, a palincii și a unui pat cu sâni, și semnase...

*

Nu mai circulăm cu rata!

Îi zice Dacia 1100. Linei îi zice „tovarășe maistru”. Mie îmi zice „Doru-Ingineru”!

Doamne!

Unde ești Gură-Dulce? Unde ești să mă cerți ca atunci când v-am trădat cu coana Margareta și fata ei. Încep să-l înțeleg pe Gură-Dulce cu recomandarea de la local, de la „Dunăre”, cu comuniștii!

Simt pe propria-mi piele, în suflet, că atunci când nu ai cheag de la părinți, ești obligat să accepți tot felul de compromisuri.

*

Linei îi lipsește ceva. Noaptea, când este doar a mea descopăr că nu mai are firele de păr acolo, în bărbiță! Aud de epilat.

Lina a simțit. Îmi spune, așa cum știe ea.

– Dorule! Ți-am spus cândva că mă simt aproape ca lagărul acela, cu frig, foame și sârmă ghimpată. Nu ai continuat!

M-ai făcut să cred că trebuie să mă dau după lume, chiar și cu epilatul acesta.

– Să-nțeleg că o să mergem la creșă, să adoptăm un copil, ca toate „elementele de nădejde” ce nu pot concepe copii?

– De ce? Să-l simt ca și mine? Să văd cum i se numără pașii, cum crește și-ajunge mare cu salarii barosane, salarii cu care să-și cumpere ce ne-am cumpărat noi? Vrei să i se spună Etcetera?!

– Adică?

– Termină, măi! Ce faci? Am început să simt eu mai profund ca tine... Așa vorbea Lina mea de-acum, cu breloc la chei și cu strâmtoare în suflet...

Ce diferență între ea și cea de-atunci, din lagăr!

*

Sunt chemat, mai des, la București.

Am argintiu la tâmple, Lina are sânii lăsați, și amândoi avem, Dacia 1300. Deci, gata cu șatra, cu oamenii aceia care așteptau să scriu despre ei, despre durerea lor, despre dracul ce avea cap de mort și zvastică!

*

Cât este de adevărat că a avea uneori dreptate este ca un blestem, iar a face bine, uneori, se pedepsește, se sancționează ...

*

Suntem stăpânii „casei cu nuci” din satul cu nume de general uitat, casa avocatului Popescu!

La poartă este Dacia de culoare albă, cu antenă afară, dar și înăuntru, pe scaun. Cine este atent își dă seama de „antena cu doi ochi pătrunzători” care răspundea la numele de: tov. Șofer! Nu-i știi numele întreg. Îl știa el pe al meu ...

Sărbătoresc împreună cu ce a mai rămas din ai lui Ciucurel, Coșleag, Mihalache, Gură-Dulce, cel ce a avut grijă de mine în Transnistria.

Sunt director. Lina este maistru principal dar, de fapt, directorul general, al meu!!

Avem la masă, de toate, în ciuda lipsurilor de pe piață. Lipsește, ceva! Gură-Dulce, omul care mi-a dat și mi-a luat tot, a simțit. A luat vioara „fata tatii” și, cu privirea unde ședea odinioară „rumunca mea” – Coana Margareta făcu, din nou, corp comun cu vioara, amăgirea noastră din locurile cu sârmă și dor de-acasă, înlocuitoarea duminicilor când, însoțit de Gură Dulce, mergeam la București, beam molan și visam vremuri mai bune și-ascultam muzica reginei tarafurilor-vioara! Socrul și prietenul meu, în același timp, începu:

„Vagoane! arză-v-ar focul, of, of, Că voi mi-ți mâncat norocul, dade, Când să am noroc pe lume

Ați dat cu noroi în mine, C-am plecat din satul meu,ăi
Și-acuma mi-e tare greuuu, dade! Am dorit pământ și case
Și-acum mi-ntră geru-n oase, of, of, In loc de grădină, roată,
Am gard de sârmă ghimpată
Și jandamii roată-roată, dade, of, of!
Bugule! râule rău, of,
Dărâma-s-ar malul tău,
Să treacă și bun, și răuuu
Să treacă și-un frate-al meuuu, Că aia de-i lume rea,
Ne-a dus în Transnistria!,aoleo, dade.”

Nu am lăcrimat. Mi-am propus să uit.

„Antena” din interiorul mașinii se pare că n-a uitat...

Mi-am dat seama după frecatul des, la ochi...

Nu suferea! Se enerva! Misiunea lui era să apere valorile poporului, de dușmanul de clasă, ori din clasă?! Fusesem colegi...

Vorba lui Coșleag:

„Staline, mustața ta!/ Hândi-s-ar piranda-n ea” Nu-i purtam pică lui „tov șofer”!

Mă durea faptul că: „Țara este laborator de încercare pentru toate inepțiile ideologilor sovietici, iar noi suntem cobai! „ – cum spunea Lina, slobodă la gură, Lina, care, mai mereu, uita că-s director...

*

Aici se termină registrul lustruit de vreme și de vremuri, registru pe care femeia de la anticariatul din zona Bucur-Obor, mi-l făcuse cadou.

*

Cumpăram cărți, multe, ori de câte ori mergeam în Bucureștiul Liber. Pe unele nu le-am citit, dar era ca o reacție a mea la vremurile ce le trăisem și când, multe romane, le înlocuisem cu Codul Eticii și Echității Socialiste, ori cu Programul Partidului – „Carta fundamentală care trasează linia strategică...”

În duminica următoare am mers în Bucureștiul-Liber. Voiam s-o întreb mai multe. Femeia, dintre cărțile bătrâne ca ea, îmi spuse:

– Ce vreau eu să-ți spun, găsești în registrul acesta. Ți l-am dat că ești de-al meu. Văd că scrii ziare, te-am văzut la televizor. Înseamnă că trebuie să scrie cineva și cum a fost la Bug, cu țiganii. Să scrii adevărul, să vezi dacă le dă și lor drepturile.

Vezi!, să nu fie cum am citit în ziarul acela „Șatra liberă”, cu minoritari de-o prună și minoritari de două prune ...

Femeia a continuat, în timp ce eu eram atent cu un ochi la ea, Lina lui Doru-Ingineru’, și cu un ochi la un țigănuș ce-ncerca să-mi ia măsura la buzunare...

Pe drum, spre casă, m-am tot gândit la țigănuș, același neam cu mine, ce încerca să mă facă la buzunare, și-n același timp mă gândeam la femeia – țigancă ce vindea știință, pricepere, înțelepciune.

Cei doi Gelu din mine se duelau verbal, cu glas tare.

Să nu mă creadă cunoscuții anormal, m-am oprit la dugheană, și-am pupat dintr-o sticlă până când am devenit normal, al naibii de normal.

*

Lina, femeia, maistru de odinioară, vindea cărțile lui Doru-Ingineru, care nu rezistase lui Decembrie 89”.

„Antena” din mașina cu care fusese la „casa cu nuci” avusese grijă să îl prezinte pe Doru-Ingineru ca un activist înrăit care cânta ... și mai și juca cu țigani!!

Fusese alungat din fabrică, tocmai de cei cărora avusese grijă să nu le lipsească butelie, casă și promovări, categorii și funcții.

Lina fusese transferată la arhivă. O salvase vremea pensionării, de un șir nesfârșit de reproșuri și, chiar de niște acuze...

*

Apartamentul, pe care-l lăsase Doru, o privea ca un străin!

Erau dese momentele când bucătăria îi ascundea lingura lui Doru, lingură cu care mânca pentru a-și simți bărbatul că-i sărută gura...

Dormitorul sufla aer rece, chiar urât mirositor, făcându-i nopțile insuportabile...

Primul cupon de pensie care veni, o ajută să scape de apartamentul care-i devenise ostil...

Vându, cu un preț de garsonieră, și plecă la margine de București. Cu banii ce reprezentau economiile lor „comuniste” cumpără un spațiu unde vindea cărți rare...

Privea lumea cu superioritate, căutând din priviri un copil care să semene cu Doru!

Toate astea le-am aflat la o cafea „amară ca trecutul meu” – cum a ținut Lina, fiica Marghioalei – să glumească.

Am continuat, în aceeași notă, și i-am spus cum este cu minoritari de-o prună și minoritari de două prune, poveste care mă costase o friptură cât cascheta.

Iat-o:

Undeva, lângă un post de miliție, așezată strategic, era o casă de toleranță. Într-una din zile veni doi amatori de minciuni utile...

Slujnica îi primi și anunță matroana:

– Coniță! Au venit, doi...

– Cine sunt?

Fata îi povesti. Matroana îi pofti în salon și îi lăsă să aștepte, cu două farfurioare pe care erau așezate două prune într-un fluid din același fruct.

Tinerii erau blonzi și... atât!

În aceeași zi veni un alt bărbat, căruia... „i se furase săpunul!”
Slujnica îl primi, și cu cea mai nevinovată voce strigă:

– Coniță! De-o prună sau de două prune?

I se aduse o farfurioară cu dulceață unde se odihnea... o prună!
Brunetul văzu farfuriile rămase de la cei doi amatori de minciuni utile,
unde se odihneau ...două prune, și își dădu seama. Lovit în onoarea de
don Juan al mahalalei strigă:

– Dă ce, cocoană, nu pui anunț, că și-aici este valabilă aia cu
„culoarea îi dă omului valoarea”? Mai bine mă duc la pirandă, chiar
dacă tai mamuliga în mai multe felii...

Lina a râs îndelung, iar eu, ...îndelung m-am gândit că, de multe
ori, auzim: „Îmi pare rău că nu te-am întâlnit înainte de ...”

Sfârșit

ȘATRĂ CU PARFUM DE IUBIRE

PARTEA I

Capitolul I

*Alolikă, so kărdem?
So kărdaem, so ci kărdem?
Korkoro hohavdilem.
(Aolică, ce-am făcut?
Ce-am făcut, ce n-am făcut?
Că singur m-am înșelat)*

Luna, ban de aur în batistă de față bătrână, lumina în noapte precum o țigară în gura unui om beat.

Mirosul de prune al livezii din apropiere se simțea și-n biroul tovarăsei Măndica, socotitoarea proaspătului C.A.P., care rămăsese să lucreze. Se dădea „lichidarea”.

Tovarășa de-acum fusese, în urmă cu câțiva ani în timpul ocupației germane, „fraule’n Madi”, rezerva pentru postul de nevastă din viața maiorului neamț Șultz, ofițer ce locuia la Berlin.

Maiorul plecase învins, iar ea, Madi de odinioară, tovarășa de-acum, rămăsese nedumerită de faptul că nu a cedat insistențelor neamțului de a o lua cu el.

Încăperea, care era biroul socotitoarei, fusese cameră unde se primeau ordine de la Berlin și se transmiteau datele cerute.

Șultz, ofițer de transmisiuni, își împodobise camera cu stegulețe naziste și, chiar, Crucea de Fier pe care o adora. Era așezată sus, pe fișetul metalic.

La retragere, nu graba a fost cea care l-a determinat pe maiorul neamț să lase „dotările naziste”, ci era convins că încăperea va fi aruncată în aer. În caz contrar tot i se răspundea la o ciudățenie ce putea fi privită ca boală: nu accepta refuzul, mai ales că o rugase pe Fraulen Madi să vină cu el.

Intenția sa fusese dusă la îndeplinire de cei rămași. Datorită „deschiderii totale, a sincerității și a patriotismului local dovedit de Iacob Manda” când a fost cu intrarea în colectiv – fusese iertată de colaborare cu dușmanul.

Cele 10 hectare moștenite, mintea sclipitoare și „deschiderea totală” – cum scrisese în raport unul din instructorii de la raion – o făcuseră socotitoare.

Alegerea ca birou a încăperii unde Șultz își petrecuse aproape doi ani fusese un cadou oferit ei de către ea...

De multe ori biroul la care lucra îi aducea aminte de Șultz, de dialogul plin de înțeleșuri pe care-l avusese.

– Fraulen Madi! Mă uit și observ că sunteți foarte gospodari. De ce nu vă organizați mai bine?

– Șultz, Șultz! Dacă eram mai organizați, eram noi la Berlin... Maiorul a zâmbit și-a transformat biroul în... patul din dormitorul său, aflat la conacul chiaburului Ceară, boierul locului. Apoi a plecat fără a spune ceva.

C.A.P.-ul, printre primele din țară, rod al zelosului instructor de la partid ajutat de doi activiști născuți la zece luni, „o lună de vopsit”, cum glumea el cu ei, timp în care, funcție de adeziunile aduse la a intra în colectivă, le îndesa buzunarele cu parale.

Pentru înființarea CAP-ului nu fusese nevoie de multă bătaie!

Boierul Ceară fugise, iar cei rămași erau prea oboseți ca să se împotrivescă.

Mulți fuseseră partizani, prin munți, încercând să se împotrivescă comunismului sovietic și comuniștilor habotnici. Odată prinși, transmiseseră teama și oboseala tuturor bărbaților din sat.

Cazanul de țuică, ce primea-n pânțelele de-aramă peste cincizeci de găleți, aștepta să fie reparat, pentru a primi rodul prunilor ce crescuseră aproape la fiecare mormânt vechi din cimitirul satului moldovenesc. Mucaliții spuneau, ori de câte ori aveau prilejul, „că unde a crescut prun odihnește un bețivan”.

La asta lucra Mândica! Calcula prețul de cost al reparației ce urma a fi făcută de un țigan cu o privire îndrăzneată, chiar obraznică.

Colabora, pentru prima dată, cu șătrarii ce se aciuseră lângă satul dinspre care venea doar miros de prune pregătite pentru țuică, miros ce-ți făcea gura pungă.

Ofițerul neamț, flotant pentru vreo doi ani în zonă și-n inima ei, o lăsase cu o îndeletnicire ce devenise patologică! Calcula tot. Cât costă mâncarea, chiloții, uleiul de păr, cât e un film pe săptămână, la cinematograful din oraș... Nu calcula zilele când era fertilă sau nu. Voia cu orice preț un copil pe care să-l aibă cu-un bărbat ce nu era de-al locului.

Nici nu avea de ales, fiindcă bărbații satului o ocoleau. Fusese a neamțului și doar niște „dăia cu pălării de fetru” ce veniseră cu o Volgă știau de ce fusese numită socotitoare la Colectivă și nu o condamnaseră ca fostă colaboratoare.

Ea știa sigur că semna două ștate de plată... Calcula cu vestitul „chimic” între degete. Îi lipseau trei degete de la mâna stângă. Fu întreruptă de glasul țiganului. Intrase fără să bată la ușă.

– Sărâmâna, conia. Vreau să ...

– Nu știi să bați la ușă. Dacă eram altfel?!

Voia să-i dea de înțeles, mai ales că de peste o săptămână tovarășul cu pălărie și loden nu mai trecuse să-i dea informarea și ce se mai găsea prin patul ei ...

– Sărâmâna! Da' noi nu suntem așa. La noi femeia străină să răspectă.

În timp ce cazangiul încerca să-ndruga ceva despre respect, socotitoare își plimba privirile de la picioarele țiganului până la părul tăiat scurt.

Picioarele desculțe aveau unghiile tăiate și se mai vedeau urme de apă.

– Am fost la taoletă și mi-am dat cu niște apă că...

– Spune cu câți oameni lucrezi?

– Păi, sunt io, fratimiu Mihai și un văr care ...

– Nu mă interesează! Deci, sunteți trei. În cât timp faceți reparația?

– Acum, depandă dă dumitale că e bine să mănâncă toată lumea.

Pricepi ce spui, că văz că ai pâinea și cuțatul în mâinile alea dăștepte.

Mândica scăpă un oftat de plăcere și își zise numai pentru ea: „De când oare nu mi-a zis un bărbat un compliment?!”

Forță.

– Apropie-te!

Șătrarul se apropie de birou având grijă să calce doar pe dușumeaua ce nu era acoperită în totalitate.

Socotitoarea întinse nasul spre el. În nări îi veni, pe lângă mirosul de prune, un miros de „săpunel”, o plantă cu flori violete care frecate în palme făceau un fel de spumă frumos mirositoare.

Femeia din ea învinse țitoarea neamțului plecat, socotitoarea CAP-ului și informatoarea celor cu Volgă și lodene.

Dar cum totul era sub controlul calculelor își reveni în scurt timp și reluă dialogul dintre beneficiar și prestator.

– Cum vă cheamă?

Țiganul întinse trei buletine. Comuniștii îi tunseseră și le făcuseră buletine. Era prima za dintr-un lanț cu care mai târziu aveau să fie legați, atât la propriu cât și la figurat. Ei, care simbolizau libertatea de mișcare, aveau să fie închiși, ca o căprioară în padoc!

Femeia citi și, zâmbind complice, îl întrebă:

– Păi, cum Mihai Gheorghe, toți trei?

– Nu vă supărați doamna șăfă, da' noi avem și poreclă! Mie îmi zăce Bulibaș Gheorghe, că nu să pune nimeni la meserie cu mine.

Lu' fratimiu, îi zice Cașuchiu, că nu prea aude bine, iar lu' vărmiu, care a venit dă corând, îi spunem Kalo, că e cam negruț.

Da', conia, sărâmâna, mă iertați dă întrebare, noi cu cine, dă cine întrebăm?

– Sunt Iacob Manda, socotitoarea C.A.P.-ului.

– Aha! Ești mâna dreaptă a lu dom'primar care mă știe dă la cazanul unde a fost el primar, primașdată.

Primarul, președinte de C.A.P., fusese retrogradat de la raion pentru „abordări personale în lupta cu dușmanul de clasă și promovarea unor interese de grup care nu trebuie să existe într-o muncă de asemenea importanță”.

„Abordările personale“ ale primarului Stelică Popa constau în niște băute cu colegii, după care urmau glume și vestita chiloțata.

Cât privește „promovarea unor interese de grup”, ele făceau referire la un registru dublu de la colectare când jumătate din cele adunate ajungeau la rude și cealaltă jumătate în magazia C.A.P.-ului.

În rest, tov. Stelică trăia în trecut, când, plutonier de companie fiind, încurca, schimba locul armelor în rastel și anunța alarme în funcție de casa unde dormise, amator de cunoștințe diverse...

Îi plăcea să chinuie soldații întrebându-i seria la armă și-apoi...

Mândica îi făcea silă. Munca femeii făcea să fie mai mereu murdară de la creionul chimic pe care-l umezea cu buzele și-l ștergea pe păr.

Știa că se vede cu „băieții” și ori de câte ori semna un document o întreba:

– Ai semnat și-n clar? Mersi!

Hotărâse ca orice lucrare, în afara lucrărilor la cultura mare și zootehnie, să le facă folosind mână de lucru străină locului.

– Unde te-ai cunoscut cu tovarășul Popa?

– Când cu bolintinile și cu tunsul, că era la raion în funcție.

– Înțeleg, înțeleg. Ia spune, ce vă trebuie?

– Dezlegarea, duduiță, și să nu fim deranjați fo’ trei zile! Io am văzut ce are cazanul și nu mi-e frică că nu-l dau gata și de calitate.

Aș mai avea o rugămintă la dumniata!

Vreu să-ți aduc un ban dă aur, că la gâtul matale ar șede șucar sau la mâinile alea albe și frumoase ca inel dă bijuterie când te duci la oraș!

Socotitoarea îi spuse cum se ajunge la ea acasă astfel, să nu vadă toți vecinii și-i dădu mâna să i-o sărute. Mâna stângă fu cea pe care i-o dădu!

Gheorghe Bulibaș nu știu ce să facă mâinii întinse și o luă cu gingășie apăsând-o pe cămașa înflorată în locul numit „inimă”. Femeia se fâstâci și, fără să realizeze, se trezi luată în brațe de cazangiu. Calculul, viața ei, de fapt, o scoase din încurcătură și-i spuse:

– Te aștept diseară și să-mi aduci și cu ce te speli tu.

– Unde?

– În cimitir este un prun mai gros. Cred că-l știi?

– Îl știi că m-a luat să văz cam câte prune iese, să facem socoteala la lemnele pentru foc.

Da dă ce acolo? Nu e păcat dă Dumnezeu?

– Apăi, la mine acasă, mă gândesc să nu vină vreounul din cei cu loden și pălărie!

– Am înțeles. O să vin când o ajunge luna în drept la cortu’meu.

Pentru el însemna zece noaptea. Era unitatea lui de măsură pentru nopțile senine cu luna ce se ivea pe cer ca un ceas auriu, fără limbi.

Veni luna în dreptul cortului său și plecă.

Nu avea cui da socoteală. O boală urâtă i-o luase pe Sina, femeia lui stearpă, rea și cu galbeni mulți.

Întunericul nopții ascundea goliciunea femeii care venise c-o pătură și-o sticlă de apă.

Întunericul nopții ascundea teama de stafii a lui Gheorghe Bulibaș care venise cu-un mănunchi de „săpunel”, așa cum îi ceruse socotitoarea.

Pofta de împreunare a celor două ființe învinsese orice gânduri, mai puțin calculul Mandeii și remușcarea lui Gheorghe că încălcase o regulă ce venea din străbuni, regulă sfântă care spunea că orice cazangiu când are de lucru trebuie să se abțină, cu trei zile înainte, de la orice act sexual.

Carnea albă, gândul că le va da mai mulți bani pe reparatul cazanului îi luase mințile bărbatului căruia i se comandă:

– Să dai de 51 de ori, să nu te oprești că rămân grea. Am calculat eu!

Bulibașei începu să-i fie teamă. „Ce dilie!”. Asta mă cerde creion chimic cu care scrie socoteli la bani?!

Țiganul se execută, excitat, provocat. Luna scoase la iveală, în ochii bărbatului, mâna de la care lipseau trei degete.

Provocat, excitat, execută dorința femeii iar următoarele minute simți nevoia să se comporte ca un bărbat cu femeia. Voia să o simtă. Îi atinse mâinile și le duse spre gură.

La una din mâini numără cu buzele doar două degete. Simți răceală pe șira spinării și fără să se mai abțină îi pipăi ochii, gura, pieptul.

Țiganul începu s-o mângâie. În stânga unde era locul sânelui descoperi burete așezat pe niște încrețituri ale pielii. Se născuse fără sânul stâng.

În stânga simți ca o bucată de burete. Își apăsă gura. Un sân lipsea.

Se ridică, dezbrăcat, și o luă la fugă spre șatră.

Câinii îl cunoșteau, întunericul îl ajută ascunzându-i goliciunea, iar duna (saltea umplută cu fulgi și pene de găscă) îl primi, singură, cum era de vreo zece ani, fără să-l întrebe. Chemă câinii în jurul cortului și vorbi cu ei, ca să-i treacă spaima, până îl luă somnul.

*

Cazanul reparat rezistă la primele cincizeci de găleți. Apoi sări în aer împrôșcând boasca peste oamenii ce băgau la foc și tocmai laudau munca șătrarilor.

– Măi, frate! Cum o face, mă, îmbucăturile de parcă le sudează, le lipește?

– Da, mă, da ai văzut că nu dă voie la nimeni să stea pă lângă ei!

– Măă! Eu am auzit că are cu ei niște sticle pline cu pișat de copil și, din când în când, dă pe tablă cu el.

– Mă, nu degeaba să spune că nu pruna face țuica, ci cazanul! După întâmplarea cu săritul în aer, babele găsiră explicația.

– Făi, Floareo! Tu crezi că Dumnezeu doarme când iei pruna dă la capul mortului?

– Nu știu, țățică, da' ca la noi nu e nimeni.

*

Socotitoarea plecase de la prunul din cimitir luând cu ea pantalonii, cămașa și florile de „săpunel” pe care Gheorghe Bulibaș le lăsase fugind ca un apucat.

Reparația cazanului ținu până a doua zi, când șătrarii plecară. Blestemul acționase.

„Cazanul a sărit în aer fiindcă l-am făcut să se culce cu mine. La ei, la cazangii, înainte de lucrare nu se ating de femei, nici măcar nu dorm în aceeași încăpere!” – își spuse Iacob Mândica. Se aștepta la consecințe, dar era sigură că nu s-a înșelat la calculul ei cu ejacularea și orgasmul din cimitirul „vânzător” de țuică...

Biroul organizației de bază de partid acționă și el, iar tovarășa Mândica fu trecută la vaci, îngrijitoare. „ Superficialitate, atitudine neconformă cu statutul de funcționar” – erau numai câte dintre acuzațiile ce i le aduse, în ședința fulger, președintele C.A.P.-ului, tovarășul Popa Stelică.

Despre mită, despre „umflarea prețului reparației nu spusese nimic, fiindcă știa că Mândica nu era străină de faptul că luase și el galbenii de la țigan.

Într-una din zile, prin mai, o găsiră oamenii de la vaci, alături de-o vacă. Amândouă aduseseră pe lume câte un pui... . Copilul fu luat

și dus la creșă. Vițelul fu luat și dus la padoc. Mândica fu repusă în drepturi fiindcă „a înțeles ce importantă este creșterea natalității, mai ales acum când au pierit atâția și-atâția bărbați în ultimul război”, după cum spuse același președinte de C.A.P., care, în urmă cu nouă luni, o desființase. Într-una din zile, femeia, mamă mulțumită, aflată în orașul din apropierea satului, având băiatul cu ea, se trezi luată pe sus de doi milițieni.

Copilul nu fu luat în seamă. Căzuse. Mândica „muri de deces”... fiindcă „a comunicat date cu caracter secret”, comisarului sovietic, care știe în orice moment producții la hectar, lapte, lână.

Românii întorseseră placa. Kazaciocul urma să se joace la ei acasă...

Mândica între două „ștate de lichidare” – banii de la G.A.S. întreținuse prietenia româno-sovietică...

Niște sarmale, pălincă, un pat cu suflet... și înțelepciunea lui Dej făcuseră cu Balșoi Kamunist să semneze retragerea trupelor de pe teritoriul României. Kaneț comisar!

Capitolul II

Copilul rătăcea prin oraș. Se apropia seara.

Foamea îl făcu să se apropie de niște bărbați ce vorbeau o limbă neînțeleasă și mâncau ceva așezat pe un cazan.

Cele patru toamne care trecuseră și peste el îl făcură un copil bine dezvoltat pentru vârsta lui.

Educația primită la creșă unde avuse o îngrijitoare scăpată de comuniști, îl făcuse extrem de politicos.

Îngrijitoarea, fată bătrână, ce slujise în case mari, boierești, avea o ținută de călugăriță și era o pianistă talentată.

Învățase multe odrasle boierești să cânte la pian. Micuțul fusese învățat să ceară voie politicos. Așa se face că grupul de țigani auziră:

- Vă log flumos, plimiți cu celșitul? Bulibaș Gheorghe îl chemă:
- Hai, vino la moșu să-ți dea o bucată!
- Nu bagi pe mine la sac?

Țiganiii izbucniră în râs și-l luară cu ei, după ce înțeleseră că băiatul nu are pe nimeni și „Numele meu este Ștefan, așa a vlut Mandi”, Mândica, mama lui.

Doi milițieni trecură pe lângă șătrari.

Îi cunoșteau. Erau dintre cei care mai lucrau pe la oameni. – Cum e, balaoacheșule? Mult, puțin, e bine! – zise unul dintre milițieni.

- Puțin, puțin ... Să trăiți!
- Băi, Gheorghe! S-aveți grijă să nu ne faceți probleme că e de rău..

Gheorghe, cu băiețelul în brațe, pe care-l mânjise cu funingine de pe cazanul din spatele lui Cașuchiu, îi răspunse:

- Dom șef! Noi nu suntem cu furăciuni.

De ce vorbise tocmai așa, chiar când furase un copil? Fiindcă-i văzuse mânuța cu cele trei degete lipsă. Mândica îi dăduse albul feței, trei degete lipsă și darul de a jongla cu cifre, cum se va dovedi mai târziu.

Dumnezeu îl răsplătise pentru toată răbdarea lui și îl iertase pentru păcate cu voie și fără de voie, fiindcă „banul și femeia conduc și gândurile omului, nu numai picioarele și mâinile” – cum zicea când lua un pahar de ițalo (țuică).

Își găsisse fiul.

*

Șătrarii aveau grijă de Ștefan, uneori, mai mult decât de copiii lor.

Primea ce era mai bun. Copiii erau sfătuiți să nu îndrăznească să ridice mâna asupra lui.

Peste tot, la vederea copilului alb la piele și cu trăsăturile lui Bulibaș Gheorghe, plutea o atmosferă apropiată de sfințenie.

Nimeni nu întreba ceva și chiar babele șatrei îi dădeau, pe rând, cositor, când nu avea somnul liniștit, plimbau oul pe trupul său când auzeau că-l doare ceva. Era răzgâiatul șatrei, odorul șatrei, dar, al nimănui!

Niciunul dintre șătrari nu-i vorbea singur.

Politețea sa exagerată provoca teama printre oamenii aceia pe care tunsul pletelor și obligativitatea de a avea buletin și acces de la primarii satelor unde se opreau să lucreze, să-și vândă marfa le luaseră din cristalinul râsului, din patima cu care dansau în jurul focului și, celor care aveau gândurile mai înalte și fără zăbrele, le aduseseră în comportament și acțiune un soi de comoditate.

Într-una din zile copilul i se adresă lui Gheorghe:

– Te log flumos. dai și mie bani?

– Pentru ce, mă Floricele?

– Vleau să cumpăr o mamă!

Bulibaș Gheorghe zăbovea de cele mai multe ori în preajma așezărilor cu școală. Nu scăpa un prilej de a-l trimite pe Floricel să-nvețe, pe apucate, câte ceva.

Într-un timp i se făcu frică că o să-i plece băiatul. „ Poate se însoară cu cartea și rămân singur!” – cum își zicea în noapțile când ședea singur în fața cortului.

Toți șătrari, ai lui erau curioși ce îl reține să se însoare. Răspunsul îl găsiră la al zecelea cazan al unui C.A.P. din Oltenia, care sărise în aer lăsând fără vedere pe unul din cei care tocmai gustau țuica ce se prelingea pe țeava cazanului.

De vină fusese o olteancă văduvă care-i adăpostise la ea în curte.

Greșiseră toți trei: Cașuchiu, el și Callo. Oamenii îl bătură pe spate cu furcoaietele. Cel despre care se dusesse vestea cu expresia „Poți să pui orice fructă! Țuica o face cazanul meșterit de Bulibaș Gheorghe”-muri.

Ștefan crescuse. Începu „să-i miroasă nuca verde”, cum zicea Cașuchiu, care-i mutase cortul lângă al său.

Miliția începuse să-i viziteze des. Intrau în corturi și-i controlau și-n cenușa rămasă în gropile unde făceau focul.

Întrebați unde țin aurul, fiecare din ei scotea câte un ducat, ban de aur de aproximativ 14 grame cu portretul lui Franz Iosif, pe care-l lăsau să cadă în buzunarul celui cu stele mai multe pe umeri.

Hotărâra să se alipească altor șatre, prin alte părți ale țării. Cașuchiu, Ocoro și Callo fură luați la postul de poliție. Toți trei fumau cu luleaua. Li se luă lulele și mâinile le legară cu bucăți de funie. Era luat câte unul și așezat între două seifuri metalice. Șătrarul rămânea suspendat. I se trăgeau pantalonii și un creion, mânuit de un „majur”, lovea în boașele șătrarului. Urlete de durere, amenințări, înjurături anunțau pedeapsa care-i făcea de „...ai să spui și țâța care-ai supt-o”.

Erau aliniați. Același „majur”, cu țigara aprinsă, trecea prin fața lor până termina de fumat. Urma un altul și, tot așa, până când șătrarii începeau să tremure.

Dacă încercau să inspire fumul des din cameră erau loviți cu cizmele, fără milă.

Callo nu mai rezistă. Sau cam așa. – Dom’ majur. Am să vă spun ceva. Milițianul se apropie și-i desfăcu funia de la mâini. Cașuchiu și Ocoro ședeau impasibili. Știau că șătrarul lor îi va face o farsă, Callo fiind cunoscut pentru glumele sale.

I se dusesse vestea de când, întrebați de preot cum este cu Dumnezeu, cu Isus, țiganul îi răspunsese:

– Nu știu, părinte, că eu eram de rând la cai...

Preotul îl urgisise. Instructorul de partid îi dăduse un veston rusesc și-o pereche de pantaloni nemțești.

Altă dată, pe când lucra în casa unui „grangur”, băiat citit, dar, zgârcit, îi spuse cucoanei:

– Cucoană! Deschideți geamul.

– Las', măi omule, că nu miroase!
– Păi nu, bre conia, d'aia. Să iasă frigul afară! – aluzie la zgârcenia stăpânului casei.

Conașul a râs. Conia i-a dat un material din cele ce se confecționau parașute, mătase-mătase.

Discută cu „majurul” și plecă însoțit de trei caralii care aveau niște clești de apucat lemne.

Țiganul se opri în dreptul școlii. O grămadă mare de lemne arăta „grija partidului pentru tineretul studios”.

Majurul îl întrebă:

– Băi, balaoacheșule! Ce căutăm noi aici?

– Stai, bre, nu te inerva. Aici l-am văzut pe Gheorghe care a murit că a ascuns niște săcotei.

– Și?

– Păi, trebuie mutate lemnele... și n-ar fi rău să le tăiem, că sigur Bulibașa Gheorghe a fost în stare să le bage pă salbe în lemn.

– Hai, începe!

Țiganul începu să care lemne tacticos, așezându-le la linie. Oamenii legii începură să-și piardă răbdarea.

Un semn al „majurului” și începură toți să care lemnele într-o grămadă apropiată.

Nu găsiră nimic.

Țiganul primi cizmă în părțile moi, dar nu-și pierdu cumpătul.

– Bre, șefule! Hai să le tăiem.

La adunarea de a doua zi cei trei milițieni fură lăudați de șefi pentru „spiritul de inițiativă și muncă în folosul comunității”.

Întrebați fiind cum de le-a venit ideea „majurul” răspunse: – „Odihnește-te de muncă prin muncă” – cum a spus un mare muzician.

Îi aștepta avansarea dacă scoteau și ceva aur de la sătrari...

*
* *

Noaptea le ascunse fuga. Pădurea îi feri de priviri, le oferi hrană lor și cailor.

Primarul avea obiceiul să răspundă la salut cu „Să fii iubit!”. Într-o zi, se trezi chemat la raion.

I se trase un perdaf, în toată regula, și nu scăpă până nu semnă un angajament prin care se obliga să nu mai salute cu „Să fii iubit”.

Nu peste mult timp, în biroul său intrară doi dintre cei ce-l chemaseră la raion.

Salută:

– Să, să, să... fiți ai dracu!

Cei doi gustară reacția lui tov. Popa și băuta însoțită de „chiloțată” cimentă legătura dintre cele trei elemente de bază ale B.O.B.

PARTEA a II-a

Capitolul I

*Nane, del o Somnal Deloro Te aces manghe korkoro
(Nene, să dea Sfântul Dumnezeu Să-mi rămână mie singur)*

Războiul se terminase de mult. Se mai războiau doar gândurile de împărțire a prăzii.

Ștefan, țigan frumos ca numele ce-l purta, nu terminase frământările cu Luludia.

Fiecare, din cei care supraviețuiseră, căuta, liniștea, speranța. Tot așa căuta țiganul „să facă” un băiat. O frământa pe Luludia cum își frământă mințile un pronosportist sâmbăta. Chestie de pricepere și de noroc! Trecuseră niște ani.

După „jocul” făcut de nemți, de ruși acestor oameni, începuse și Natura să uite a-și condensa norii și-l îmbrăca pe Soare în haine groase, încât pe pământul românesc curgea transpirație, care, unde cădea, ardea totul. Sau poate Dumnezeu lăsase așa ca să ne facă atenți să nu mai jucăm la două capete: adică ori la popă, ori la as. Adică armele când spre friți, când spre sovietici.

Da, El?! Când așa, când așa!... Când e Alah, când e Budha, când e Moise?

Scopul ...

Floricel fusese „jucat” de Soartă, care, la un joc de pocher cu Hazardul îi jucase trei degete de la mâna stângă și fiindcă un necaz nu poate să trăiască burlac, venise un alt necaz făcând ca din căsătoria lui cu Luludia să se nască cinci fete.

La ultima naștere, pentru a înlătura orice teamă a Luludiei că a născut, din nou, fată, începu:

– Doamne, Doamne! O să mă îmbolnăvesc dacă plămâni cu atâtea găuri în casă. Ha, ha. Mânca-ți-aș ochii ăia care mă seacă!

– Cu gura aia mi-ai zăpăcit creierii, mă mor de tine!

– Fă, Luludio! Ce să-i iasă la un bărbat pe gură, dacă n-are galava?!

– Așa e, mă! Da. Da' nici io n-am fost de colea.

Ochelarii ăștia mă dărâamă. Dacă nu-i port nu văz și mă doare capu'.

– Luludio, Luludio! Fă, tu vrei să-ți zic, întruna-întruna? Nu ți-am zis că trebuia să te naști cu ochelari? Astea te face șucară de mă seacă la inimă.

– Apăi ce să mai zic! Iați-o p'asta mică. Ține-o bine! Mă duc să pip și io, că n-am pipat d'aseară de când am intrat la munci cu coana-moașă.

Bărbatul continuă cu glume:

– Luludio! A găsit moașa inelu' pe deșt?

– Oarba după tine, bagabontule! Tu faci apăsătoare fata ta? Floricele, Floricele! Gluma-i glumă, da' vezi că ai câteodată gura să hândească lumea în ea!

– Gata, fă! Hai, du-te, că io ies cu fața! Mă duc să iau o bere ca să îi dai țâță.

Venise seceta. Se trăgea acum cu proiectile de sărăcie și cu cartușe de tristețe.

Șatra lui Marmacică, în care era și „fericitul tată”, păcălise mitralierele nemților, umpluse gura podarilor cu aur în Transnistria și venise în Țară. Dar cum Fericirea are tot felul de chipuri și de vârste, pentru acești flotanți ai lumii, ea era simțită prin căutare, din mișcare. Ajunseră prin împrejurimile Clujului. Clujul era pentru țigani speranță.

Floricele și Luludia începuseră „frământatul”. Lângă cort nu erau decât catării. Fetele plecaseră prin „vecini”!

Tocmai începuseră să simtă acel moment când a păcălit-o șarpele pe Eva, și deodată Floricele se ridică plin de draci.

– Ia uite'fă! Poate „făcem” băiat. Chiar acu' s-a nimerit! Parcă zici că-a ieșit îmbrăcat și, ia uite, are și păpușă în mână!

– Ce ai, mă? Ai vedenii?

– Uite, fă, în fața cortului!

– Da, mă, Floricele. Ne-o fi văzut!

– Nu știu, fă! O fi venit din oraș?

– Crez că o fi vreun pripas!

– Luludio! Al cui o fi, fâ? După țoalili care e pă el ar cam fi copil dă ceva ștab. Cum o fi ajuns aici? Ia-ntreabă-l cum îl cheamă.

Nevasta țiganului se apropie de copilul care se juca cu un cap de păpușă, având în jurul lui toți copiii lui Floricel, fetele care veniseră la cort.

– Ia spune la baba cum îți zice, bă pulicuță?

Copilul strânse la piept capul de păpușă și răspunse:

– Tu volbești ploștie. Spui la mama.

– Măă Floricele! Tu vezi că rumânașu ăsta n-are mai mult de 3-4 ani și ia uite ce dăștept este!

– Crez c-o fi la vreun ăsta mare, din oraș.

– Zgonește-i dracu păștia să nu-i facă ceva la rumân, că parcă-i să-l bei într-un pahar cu apă. Mă duc să-i aduc nește pește poate mînâncă, că e ceva vreme de când a venit.

Țiganca se duse la cort. Intră înăuntru și puse pe o tingire de aramă curată câțiva baboi de pește. Copilul începu să mînânce bucățele de pește pe care Luludia le curăța de oase.

Floricel se apucă să meșterească un corp pentru capul de păpușă. Copilul îl privea mut. Era fascinat de felul cum țiganul făcuse din bețe și cărpe corpul păpușii.

Se apropie de omul care-i făcuse păpușă și-i zise:

– Tu știi să faci păpușă?

– Da, mânca-ți-aș!

– Da de ce ești muldal pe mâini?

– Păi...Păi..., aaa, am făcut focu'.

– Da voi n-aveți peleți la casă?

Țiganul nu știa ce să-i răspundă. Privi la cortul căruia vântul îi mișca pânza și la mâinile pline de funingine și-i fu rușine.

Bărbatul îi dădu jucăria întreagă și începu să-l privească gândind.

În aer plutea miros de ars.

Pe pământ se vedeau crăpături adânci, colorate sur-roșiatic. Cerul era ca o bucată de hârtie albastră unde un copil curios, aruncase cu pensula roșu din acuarele.

Șatra de nomazi făcuse popas în jurul orașului, sperând să-și vândă marfa: inele, cercei, fârașe, seceri, pirostriei, curățitori de porumb, căzănele.

Nimeni nu putea înțelege de ce Dumnezeu în vara lui '46 se întorsese cu spatele la oameni. Nimeni... dintre cei care-s „păgâni”.

Poate doar El , Autoputernicul.

Pe câmp se mai găseau bombe neexplodate și parașute rătăcite, ce nu mai stârneau interesul. Făceau parte din decorul ostentativ al foametei.

Seceta făcea prăpăd. Orașul avea un aer de mort.

Țiganii umblau prin oraș zile întregi strigând: – Ia cazanu'! Ia cazanu'!

Se opreau uneori la vreo poartă unde vedeau oameni stând de vorbă. Puneau cazanul jos, începând să-l laude.

– Uite acilea! Marfă bună de alamă. Uite, îl tai cu cuțitul și mă așez pe el. Două căldări. Hai bate palma. Dacă ai vreunul vechi, ți-l dau p'asta și mai dai ceva.

Oamenii îi opreau din logoreea lor, spunându-le:

– Măi, țiganilor! Voi nu vedeți că e sărăcie? Cine mai are acum?

– Da' dă și matale acolo niște mălai, un os ceva și hai să facem târgu'.

Nu se putea face uneori mai nimic.

Să nu plece cu mâna goală, unii țigani ziceau:

– N-ai și matale vreo haină ceva, d'alea rămase mici?

Dă și mie, trăi-v-ar copilașii. Hai să v-ajute Dumnezeu! Primeau de multe ori brânză contra mărfii...

Mămăliga pe care o primeau de la cocoane, în schimbul mărfii, era din mazăre și semăna cu un paralelipiped de gelatină înghețată.

Capitolul II

*Del o drago Deloro, Te phareol po dromore Ka silos prea denilo
(Dar-ar dragul Dumnezeu, Să crape pe drum Că este prea nebun)*

– Unde a putut să dispară, dragă? Așa, fără să observăm, a plecat! Poate este la doamna Covaci! Du-te tu, Cati, vezi să te întorci repede și s-o iei pe scurtătură. Am zis eu că nu trebuia să-l naști. La fel ca tată-său. Azi aici, mâine-n Focșani.

Mergea apăsând pe toată talpa, vrând parcă să simtă că nu se grăbește.

Copilul împlinise patru ani chiar astăzi, în ziua când a plecat. În drum spre doamna Covaci întrebă o vecină:

– Nu l-ați văzut pe Ștefan?

– L-am văzut, donșoară! Fugea spre apă cu un cap de păpușă în mână.

Fuseseră în vizită la doamna Covaci, vecina lor, care primea uneori pachete mari de la niște rude plecate în America.

Ștefan le însoțise. În farfuria așezată pe masa din bucătărie se vedeau bucăți de ciocolată cu care buna doamnă le îmbia pe cele două femei. În camera de zi nepoții doamnei se jucau cu un trenuleț.

Copilul lui Cati plecase de lângă cele trei femei la copii să se joace. Ochii i se mișcau după itinerariul parcurs de trenuleț... Întinsese mâna uimit. Simțea că vrea să se plimbe cu acel trenuleț provocator.

Cel mai mare dintre copii îl trezise pe Ștefan din visul său lovindu-l cu palma. Copilul lovit fugise afară și apoi o apucase pe prima stradă.

Tânăra femeie suporta acest „donșoară” de când se născuse copilul. Acel „Vezi să te întorci repede” își spunea cuvântul în relația cu frumosul ofițer detașat pentru un an în garnizoană. Se întâlniseră

întâmplător. Întâmplător rămăseseră singuri într-o seară. Întâmplător, venise copilul. Întâmplător, doamna Popa își aducea aminte de puiul de om care începuse să vorbească și să meargă fără a fi ajutat. Când Cati ședea lângă Ștefan în casa cu odăi înalte și ferestre mărunte, răsuna acel „vezi să te întorci!”. Pleca, lăsând copilul în grija doicii.

Uneori acel „Vezi să te întorci repede!” nu îi era adresat ei, ci servitorilor. În ultima perioadă, odată cu sărăcia adusă de secetă, în casă rămăseseră doar ele două. Fata tânjea după libertate. Era acea libertate cerută de vârsta și de simplitatea vieții ce o trăise.

Ștefan devenise și el un personaj în aria doamnei Popa, unde fiecare act începea cu „Vezi întoarce-te repede!”.

Erau momente când se simțea ca una din cele două servitoare, care erau două bătrâne uitate de timp și de copii.

Nu-și explica cum, dar mama sa simțea aceste stări care o cuprindeau. Atunci o trimitea după cumpărături, spunându-i să se ducă la cât mai multe alimentare, pentru a vedea cum sunt prețurile. De fapt, doamna Popa îi oferea fiicei sale prilejul de a se deconecta.

Era mamă, dar și tată pentru Cati. Știa că uneori exagera, dar nu voia să simtă Cati vreo urmă de slăbiciune.

Eșecul suferit de fata sa din legătura cu ofițerul de la care rămăsese cu Ștefan îl considera ca fiind eșecul ei. Simțea astfel fiindcă în Cati se vedea pe ea așa cum și-ar fi dorit să fie.

Își privea chipul în oglindă, iar ceea ce vedea în oglindă îl acoperea cu oglinda chipului fetei. Erau momente când se apropia de patul unde dormeau Cati și Ștefan și se trezea cu mâinile pe fața fetei. Nu erau mângâieri, ci făceau parte din toaleta de seară.

Își desfăcea părul, își masa obrajii, își aplica crema pe față și tot ce ține de practicile unei femei trecută de patruzeci de ani pentru a se menține frumoasă. Toate aceste păcăleli „trase” timpului – pentru a uita de ani – le făcea privind în oglinda obrazilor lui Cati.

Copilul ce venise era considerat de doamna Popa ca o mobilă cumpărată înainte de a ști cum vor arăta camerele din casa ce nu exista.

Acceptase vizita aceluiași ofițer – în urmă cu patru ani – tocmai pentru a face din Cati, femeie.

După nașterea lui Ștefan i se adresa cu „Vezi să te înborci repede” pentru a o aduce pe Cati în acea ipostază a vieții când – fată fiind – ești așteptată cu emoție să nu ți se întâmple ceva.

Discuta cu Cati foarte puțin și evita să-i povestească din viața cumplită pe care o trăise alături de domnul Popa.

*

Cati se îndreptă spre gărla orașului, lângă care auzise că ar fi pripășită o șatră de țigani. Un gând o fulgeră pentru o clipă, dar își răspunse cu glas tare:

– Cine mai ia acum încă o gură de hrănit?

Ajunge aproape de corturile țiganilor. Dinspre un cort veneau niște raze ce o orbeau. Se apropie. Văzu o mână care culegea bucățele de pește dintr-o tavă de aramă în care soarele bătea împrăștiind reflexe de lumină. În aceeași tavă mai văzu două mâini negricioase ce scoteau oscioare din peștele întreg și așeza bucăți mici de carne albă în partea unde se zărea la intervale scurte mână albă.

Luludia îi curăța pește de oscioare lui Ștefan, care mânca serios și se ștergea din când în când cu o cârpă roșie pe care i-o întindea o mână neagră cu trei degete lipsă.

Floricele trimisese cele cinci fete la joacă și avea grijă să întindă cârpa roșie copilului care zicea:

– Vleau să mă ștelg. Mai dă-mi!

Cati îl recunosc pe Ștefan. Privi spre corturile așezate în cerc. Cineva mulgea o bivoliță. O ceată de copii alerga un catâr.

La fiecare cort ședeau țiganii care meșteureau „marfa”. O pirandă se urina din picioare.

Un țigan bătrân ca fasolea păstăi, neculeasă la timp, îngâna un cântec. Îl privi cu atenție. Capul îi era acoperit de o pălărie fără culoare. Fața era nerasă și ascundea gălme roșiatice și maronii. Era scârbos.

Și totuși simțea că nu-și putea lua ochii de la țiganul bătrân ce semăna cu o căpetenie a pieilor roșii căzută în dizgrație datorită vârstei matusalemice.

Cati simți în cap o liniște ce-i aduse aminte de scena de la ciroul din bâlciul unde o dusesese mama ei. Venise în prima vacanță de la pension. Doamna o dusesese la bâlci. La ciroul unde intraseră, unul dintre artiști o alesese drept partener de hipnoză.

Măinile pe care i le plimbase omul acela prin fața ochilor și săgețile privirilor care-i ținteau ochii și fața îi provocaseră aceeași stare pe care o simțea privind la acel țigan bătrân.

Deodată, bătrânul se ridică în picioare. După ce lăsă jos pipa, începu să-și miște mâinile. Picioarele se încrucișau frumos, tălpile atingeau pământul de parcă ar fi mângâiat o femeie, apoi lovea pământul precum ar fi lovit într-un câine drag. Pocnetul degetelor ajungeau la ea sub forma unui zgomot asemănător cu cel provocat de un robinet nereparat la timp.

Îi plăcea, dar pocnetul din degete al țiganului stricase acea stare de hipnoză care o făcuse să uite – că venise atunci cu o restanță la matematică – că venise să-l caute pe Ștefan.

Dar bucata aceea de pământ, cu corturi și oameni îmbrăcați sumar, unde tropăiau cai, catări și de unde veneau mirosuri necunoscute de ea până atunci, o amețise.

Românca simțea că există doar când lăsa privirile în jos. Adunătura aceea de culori vii și moarte îi descompusese creierul, ochii și-i dizolvase inima.

Șatra transformase mama din Cati într-o doritoare de libertate. Vru să se ducă la acel bătrân, dar...

Se apropie de cort. Floricel veni spre ea. – Cu ce să vă servim, cocoană?

Ștefan se juca înconjurat de cinci fete. Arunca păpușa, iar fetele alergau să i-o aducă.

Veni și Luludia. Cati simți un sentiment de teamă.

Își fixă privirile pe Ștefan. Copilul o văzu și totuși nu veni la ea.

„Nu mă recunoaște? Este absorbit de joacă. S-a supărat”! Îl strigă:

– Ștefan! Hai la mama. Hai, că ne așteaptă bunica. Luludia zise:

– Da' dă ce n-aveți grijă de el, cocoană? Era mort de foame. Sau aveți mulți? Nu prea arătați, că sunteți tinerică. Nouă ne-a plăcut de el. Parcă e aici de când lumea. Și astea ali mele nu mai poate după el. Zic, că n-am mâncat, n-am băut, da' mor de dragul lui. Dacă ar fi al nostru!

Ștefan continuă să se joace.

– Ștefan! Hai la mama! Hai, că te așteaptă bunica.

Copilul se opri. Se apropie de ea. Fetele începură să smiorcăie. Luludia avea lacrimi în ochi. Floricel începu să se scarpine în locul de

unde lipseau degete. Privind la mâinile lui, gândurile lui Cati alergau ca o turmă rămasă fără stăpân.

Îi era frică, milă și o apucase o curiozitate de neînțeles. Auzise că dacă-i intri unui țigan la suflet faci ce vrei cu el, dar nu putea să creadă.

Ăștia precis au păduchi.

Fu întreruptă de Floricel care se apropie de Ștefan și spuse:

– Vrei să te duci acasă, mă, mânca-l-aș?

– Nu bre, omule! Mai mâine mă duc. La noi n-are cine să-mi facă? N-am nici copii.

– Coccoană să știi că unu-i Floricel. Îl culc pă duna aia nouă. Saltea de fulgi nouă. Să-mi moară copiii dacă-l supără cineva. Io fac moarte dă om pentru el. mai lăsați-l să se joace.

Cati era total zăpăcită. Recită în gând versurile cu floarea lui Văcărescu, S-o iau se strică / S-o las mi-e frică / Că vine altul și mi-o ridică”.

Simți mâna lui Ștefan pe mâna ei. Mâna era rece. Auzi ca prin vis:

– Mai mâine viu acasă. Aici este copii și peștișori! Româncă fu cuprinsă de un sentiment de bucurie. Toată lumea aceea era liberă! Liberă chiar și să moară.

„Eu cred că și dacă aș fi pe patul de moarte aș auzi „vezi să te întorci repede!” „ De ce? – Vrei să viu strigoi?”

Pe retina ochiului îi veneau imagini pe care nu le văzuse niciodată. Gândul de a se întoarce cu Ștefan în casa Popa i se părea o mare nedreptate.

Toată acea mișcare a mâinilor negricioase ce aducea cu un dans ciudat îi picura în suflet liniște și mulțumire. Se gândi la vorbele doamnei Popa, mama sa:

– Cati! Am vorbit cu domnul Abramovici și avem promisiuni de înfiere. Cred că e din Israel familia care vrea copilul Și așa lumea te știe de domnișoară. N-are nici un rost să ne complicăm! Nu-l vezi că și atunci când mănâncă dă din picioare? Și când doarme parcă zici că vrea să plece la joacă!

Cati se gândi la viața ce o trăise în casa Popa unde „grija părintească” se transforma într-un soi de robie.

Totul fusese marcat de fraza doamnei Popa care-i atrăsese porecla de „Doamna Repede”.

Se bucura pentru Ștefan. Faptul că nu-l alăptase nu o apropiase de copil. Părea un străin. Doar asemănarea cu ea o arăta cu degetul.

Se trezi alergând. Nu mai putea să privească acei oameni care sfidau timpul, foametea, obișnuitul.

În cap îi sunau ultimele fraze spuse de țigani aceia, ce i se spărseseră în creier ca o fiolă de algocalmin.

– Mă, Floricele! Tot n-avem noi băieți. Nu moare el cu noi. Numai să nu vină cineva după el!

– Păi când vreodată! Unu-i Floricel!

Cea care fusese mama lui Ștefan ajunsese acasă.

Doamna Popa o luă la rost că întârziase, că nu o luase pe scurtătură. O gură mai puțin la masă și onoarea familiei – salvată – erau imperativele Doamnei „repede” și „pe scurtătură”.

În mintea femeii tinere acel ideal de desăvârșire ce ne poartă neconținut dincolo de marginile momentului fusese cu adevărat cu „donșoara” să fie acceptat în conștiința întregului care, în mintea fetei, se termina într-un viitor cu fericire. Trăia acea stare în care un Rău făcut nu poate să oprească viața din cursul ei ca un tâlhar la drumul mare.

Seceta, foametea, incertitudinea aduseseră acea liniște în casa doamnei Popa pe care nu o strică nici o autoritate, mai ales că un cap ce avea la caschetă stea roșie, începuse să poposească des pe pieptul „donșoarei” ca o dovadă a mării prietenii româno-sovietice ce va să vină și de care va profita și Floricel, țigan ce avea acum în familie un concurent la titlul de bulibaș.

*

Doctorul îi lovi genunchiul cu ciocănelul. Genunchiul lui Cati, cu rotula tristă ca și ochii ei, zvîcni brusc. Era semn bun. Zilele treceau una câte una și nășteau săptămâni și săptămânile treceau una după alta formând luni de zile.

Trecuseră peste 6 luni de zile de când fata se afla la tratament. Scena cu jocul acela dumnezeiesc al mâinilor din tava cu pește îi revenea tot mai des în minte, chiar dacă trecuse un an. Legătura cu acel comisar rus nu făcuse altceva decât să-i sădească un sentiment de invidie. Era invidioasă pe Ștefan.

Voia să fie liberă, să trăiască la șatră, precum copilul. Doamna „Repede” încerca să-i ofere cât mai mult timp liber fetei. Comisarul o vroia proaspătă și în casă începuse să se audă: KIEV...

O parte din trupele sovietice de ocrotire urmau să plece. Fiecare dintre „ocrotitori” lua câte ceva.

Comisarul hotărâse să ia și el ceva: pe Cati.

Orice discuție legată de copil era curmată. Ștefan era la niște rude. Urma să plece împreună cu mama lui și tatăl ocrotitor. Așa știau vecinii, prietenii. Apoi, totul a intrat în normal. Era un normal care era menținut, direcționat de cartele. Cartelă pentru pâine, lapte, haine, încălțăminte. Cartele, chiar și pentru dragoste.

I se părea că totul se cumpără pe cartelă. Simțea nevoia să vorbească uneori cu Alexei. Vorba puțină și stâlcită a ofițerului sovietic îi trezea acest sentiment – că totul se dă cu porția.

– Alexei! De ce nu ati plecat acasă?

– Ordin. Stat avut grijă vină anglo-americanii.

– Tu ai obosit vreodată?

– Eu nu avut timp. Sunt zece ani ofițer.

– Vorbește-mi despre tine.

– Cati! Eu venit la voi în casă de la primar. Tu frumoasă, singură. Eu plăcut la tine. La mine la Kiev frumos. Iau pe tine la mine. Frumoasă viață!

Cu Alexei nu se putea vorbi, ci doar se putea bea. Tânăra fată insista.

– Alexei! Te simți vinovat pentru ceva? Ai făcut vreun rău?

– Prea multe. La mine nu mai știe. Eu nu pot vorbesc. Știu ce vrei să spui, da nu știe eu răspunde. Tu fată bună, Cati! Nu trebuie gândești. La Kiev, frumos. Viață nou.

Ofițerul o enerva tot mai mult pe zi ce trecea. Frazele scurte și stâlcite o făceau să se întrebe uneori cum pot trăi un bărbat și o femeie care nu înțeleg vorba unul altuia.

„Poate ar trebui să învăț rusește mai bine? Dar se merită? Voi înțelege viața, înțelesul cuvintelor? Măcar dacă l-aș iubi! Atunci când ți-e drag un bărbat, poate să fie și surdo-mut, îi înveți limbajul semnelor. Am citit undeva că pentru bărbatul iubit unele femei au făcut bulevardul! Dar eu? Eu, oare, ce am făcut? Cândva se va spune că am renunțat la Ștefan pentru a fi liberă să plec cu rusul! Nu, n-am să plec”.

Treceau zilele. Se adunau dureri, remușcări în sufletul lui Cati, ce erau îndulcite, anulate de un sărut, un cadou, răsplătite în pat. Toate nu făceau decât să aducă mai multe dureri, mai multe remușcări, fiindcă o ființă ce nu a avut noroc la început nu face altceva decât să se amăgească mulțumindu-se cu atât cât i se oferă de către ființa de alături. Că o face din milă, din interes sau de teama de a nu fi singură sau de a rămâne singură. La nesfârșit nu se rezistă în astfel de situații... Răspunsuri refuză să vină.

După un an de trai cu sovieticul, Cati își dădu seama că era și mai înrobătă ca înainte. Spiritul cazon al comisarului rămânea în casă chiar și când nu era prezent. Acum „repede” și „pe scurtătură” fusese înlocuit cu „pas alegător”, „fuga marș” și tot ce ține de vocabularul cazon.

Avea discuții permanente cu doamna și de fiecare dată lacrimile îi inundau ochii și fața.

Într-una din zile, ușa camerei ei nu se mai deschisese la sosirea comisarului. Când acesta începu să folosească termeni grei și un ton ridicat, Cati îi răspunse prin ușă:

– Du-te, Alexei! Or fi făcut neamurile mele vreun păcat mare, dar nu trebuie să trag eu, să sufăr eu.

– Tu, aluzie. Noi venit chemați. Salvat la voi.

– Nu mă interesează cum ai interpretat tu. Eu nu mai pot să rezist. Vreau să fiu liberă, liberă, liberă!

Ofițerul plecă. Doamna Popa veni. Cati deschise ușa și se repezi la mama sa. Începu s-o lovească peste față strigându-i:

– M-ai nenorocit! Ai făcut din mine o roabă. Și când merg la plimbare alerg. Și în pat sunt la fel...

– Cati! Mamă!. Ce ai, fetița mea? Liniștește-te! Tu știi că ești tot ce am.

– Nu vreau, nu vreau să aud. Ce nu ți-a reușit cu tata ți-a reușit cu mine. Ai visat totdeauna să fii precum Alexei la unitate. Totul să se miște repede și să asculte orbește. Ești precum popii care îndeamnă oamenii la chibzuință în toate, chiar și în dragoste, dar ei fac copii. Ștefan a scăpat, Ștefan e liber.

– De ce, Cati, vorbești așa? Crezi că întâmplător nu am anunțat miliția? Nu, Cati! Știi că acolo Ștefan va fi liber. Eu aș dori să trăiesc liberă. Libertatea este însă cea mai mare povară a omului. Dacă este și

un om cu carte, atunci simți cu adevărat cât de mare povară este. Liber ești cu adevărat atunci când nu știi ce este. Dacă știi ce este, atunci ești preocupat să o aperi. Țiganii și șatra lor sunt liberi. Ce le pasă lor că undeva scrie despre ceva, despre o chestie care interzice ceva! Neștiind să citească sunt feriți de gândurile negre. Sunt, deci, liberi. Ștefan are nevoie de această libertate de care noi am fost private. Poate purtarea ta față de tine se datorește unui precedent. Fără voia mea, am moștenit acest mod enervant de la bunica ta, de a ține din scurt copiii.

– De ce, mamă, nu ai fost așa deschisă cu mine mai demult?

Eu te-am crezut o văduvă proastă și bisericoasă.

– Poate tocmai pentru că nu am fost liberă. Educația primită în familie poate să-ți dăuneze. Iubirea bunicii tale pentru mine a fost așa cum citeam undeva: „...iubirea poate fi o poartă spre infernul uman”. Așa s-a întâmplat și în cazul nostru. Te-am adus în pragul nebuniei. Vom merge la spital împreună. Am eu o veche cunoștință. Ne vom interna împreună.

– De când citești, mamă?

– Nu am citit cine știe ce, fata mea! dar să știi că acei care au bibliotecă în casă nu înseamnă că au monopolizat inteligența.

– Mamă! Ce crezi că se va întâmpla cu Ștefan?

– Un lucru mă liniștește, Cati. Acel lucru spune: „Cine e puternic nu rezistă să nu te faci să simți puterea”. Șatra este puternică. Atât material cât și spiritual. Ea va ști să-l facă pe Ștefan să simtă puterea, s-o aibă, s-o exercite, să trăiască din ea și să moară în ea!

– Ce au amărății ăia, mamă? Ei umblă ca vai de ei, sunt murdari, cer de mâncare... Singurul lucru pe care-l admir și care mi-a acoperit ochii, inima și creierul, când l-am văzut pe Ștefan, este libertatea. Ei sunt liberi.

– Este exact ceea ce îți spuneam, fata mea. Acești oameni nu își fac probleme cu vestimentația, cu igiena, cu onoarea. Sunt scutiți de astfel de probleme. Dceci, sunt liberi. Oricum, nu vor mai fi mult timp așa.

– Am auzit că-i tunde, că le fac buletine, le dă loc pentru case.

– Da, așa este. Până atunci Ștefan se va face mare, Parcă îl văd îmbrăcat țigănește, dar gândind și acționând modern. Vremurile ce vor veni îi vor aduce multe satisfacții.

Doamna Popa mințea. Știa că Ștefan o va duce greu, fiindcă țiganii vor fi storși, vor fi strânși cu ușa să spună despre aur, despre ducați, despre mahmudele, napoleoni.

– Mamă, asta înțelegi dumneata să fii liber?, că ești scutit de spălatul pe dinți, că nu-ți calci o cămașă și că nu-ți pasă de onoare? Nu, mamă! Greșești! Greșești în mod intenționat ca să nu mă gândesc la Ștefan. Nu trebuie să vorbești așa nici chiar dacă-mi face bine.

– Vreau să-ți spun câteva lucruri. Întâi vreau să-ți spun că fiecare mamă ester oarbă la durerile altor mame. Tu ești mamă! Așa și eu sunt mamă. Sunt mama ta! Poate greșesc, poate nu există cuvinte să exprimi niște stări.

Vreau să-l căutăm pe Ștefan. Alexei nu mai există. Eu nu mai exist. Între noi două întâietatea, în calitate de mamă, o ai tu. Te-am făcut mare și drept este să simți și tu acest lucru. Să faci mare pe copilul tău.

– Adică, să-l cresc, mamă! Că mare se va face el dacă are minte și noroc.

– Plecăm mâine. Șătrarii au apărut prin oraș, vom merge la... Discuția aprinsă dintre mamă și fiică făcuse ca protagonistele dialogului să nu observe apariția lui Alexei.

Ofițerul învățat cu „Da, am înțeles!” nu acceptase refuzul lui Cati. O sticlă cu benzină și una cu votcă îl ajutară în repararea orgoliului rănit...

Doamna Popa se opri. Simțea că se înăbușă.

Deodată, un fum înecăcios se întinse în camera unde vorbeau. Începură să tușească și se îndreptară spre ușă. O flacără le opri drumul celor două femei. Vecinii săriră îngroziți. Alexei se zbătea în brațele oamenilor. Voia să intre în casă să scoată femeile. Dogoarea focului ajunsese până la mâna sa. Geanta pe care o ținea în mână luă foc. Era prea târziu să mai stingă ce aprinsese...

– Săracu', rusu', ce-o mai iubea pe Cati! zise o vecină, privind la ofițerul ce avea lacrimi în ochi și bale la gură.

Între timp, pompierii stinseră focul. Un soldat descoperi două trupuri carbonizate, înlănțuite. Alexei se apropie. Hainele îi miroseau a benzină, gura a votcă. Veni o mașină și îl luă. Trebuiau să plece (și-au plecat)...

Capitolul III

*Del o drago Deloro, Te de-ek brîsîndoro Te bareol trandafiro
(Să dea dragul Dumnezeu, Să dea o ploicică,
Să crească trandafirul).*

Ștefan începuse s-o rupă ușor pe țigănește. Capul de păpușă era spălat odată cu capul copilului.

Toate cele șapte făpturi cu mâini negricioase adunau pentru băiat: Floricel, Luludia și cele cinci fete.

Floricel începuse să-l ia pe Ștefan pretutindeni. Bulibașa Marmacică începuse să-l placă.

Trecuse un an de când nu mai fuseseră prin locurile unde-l întâlnise pe „pulicuță”.

Țigani, aduși de Marmacică, veniseră prin aceste locuri unde intenționau să se stabilească, mai ales că „otoritățile” începuseră să-i tundă și să le facă buletine.

*

Într-una din zile, Floricel avu o discuție cu bulibașa.

– Bulibașule! Aș vrea să-l trec pe Ștefan pe alt nume. Fiindcă tot ne face acte la toți, vreau să-l scriu și pă el altfel.

– Floricele, nu ești prost. Da, cum să-i zicem?

– Să-l scriem Niculin Bulibaș

– Ahaa! Ca pă tac-tu. E bine, mă. Să vedem cum o să se obișnuiască, să le înveți pă alea să-i zică așa. Ai grijă să nu vă zică că este poreclă.. Și mai e ceva, mă, Floricele. Dacă stai și te gândești, p'aici este mă-sa. O avea vro pretenție?

– Nu crez, bulibașule. Crez c'aia a și uitat.

– Da tu ce crezi, mă, că rumânca n-are suflet? Băă Floricele, să știi, mă, că și moartea asta care zice lumea că este grea nu te face să uiți. Să vorbească Luludia ta cu Rada mea, să-i facă de urât. Să nu știe la viața lui decât de Luludia care-i dă să mănânce și l-a luat de pe drumuri.

– Când să vie, bulibașule?

– Te anonț io, că am vorbit c-o bătrână să iau o casă în oraș. Vine vremuri noi, Floricele, și noi trebuie să ne stabilizăm undeva. Chiar dacă umblăm cu șatra, da' să avem și noi ca toată lumea. Și cu rumânca, mama la băiat, nu e bine să zici așa. Unili, dacă le vezi, zici că le bei din gură, dă bună ce e. Dă, dă pomană la tot săracul, da ea este ca o iapă nesătulă dă daravelă. Altili e altfel.

– Dacă nu l-a căutat înseamnă că ori are mulți și pe foametea aia l-a lăsat, ori copilul n-a fost dorit dă femeie. O vrea să-și facă viitor. Da, dacă o fi murit?!

– Băă Floricele! Al dracu dăștept ești. Te pricepi la femei, numai ca să faci băieți n-ai știut. Am glumit.

Bulibașa avea peste patruzeci de ani. Gurile rele spuneau că fusese „copil de crescut”.

Pielea albă a feței și ochii de un albastru curat fără acea pată de galben din colțul de lângă rădăcina nasului, spuneau multe. Răspundea de viața a douăzeci de familii cu care îndurase frigul, foametea, frica, ... fericirea.

Bulibașul Marmacică îl întoarse din drum pe Floricel. Își scoase pălăria împodobită cu tot felul de decorații de război. Așa proceda ori de câte ori voia să-i spună ceva serios ce suna a poruncă, vreunui țigan.

– Floricele! Ascultă bine și să nu uiți, că spăl cuțitu-n tine. Știi că și eu sunt ca și Niculin. Adică am fost crescut. Vezi ce am ajuns, ce fac pentru oamenii mei. Așa trebuie să faci și tu din Niculin, ce a făcut tata din mine. Îți spui o poveste și tu bag-o la cap că nu ești prost.

A fost un împărat care avea o fată, șucărimea după lume! Când a venit vremea să se mărite a intrat o boală grea în ea. Împăratul o ținea închisă. Noaptea se auzea cum zbiera. I se făcea de om. A chemat împăratul doctori din toate colțurile lumii. Cum o vedea, imediat ieșea afară. Avea ciumă. Într-o zi a venit un negustor din țări străine care vindea stofe. Împăratul a cerut să-i arate stofele fetei. Cu gândul că

va câștiga bani mulți a intrat în odaia fetei. Cum a intrat în cameră, imediat a auzit bătăi în ușă și în geamuri. Ușa și ferestrele fuseseră bătute în scânduri. Înțelesese că era sortit să moară alături de ciumata pe care o atinsese. Bă, Floricele, tu ai înțeles? Te-ai prins?

– Am ca înțeles io, bulibașule. Vezi să nu uiți să-i spui la dada Rada să se întâlnească cu Luludia mea.

– Da, mă, da! Ai răbdare să iau și io casa de la rumânca aia...

– Bulibașule, întâi și-ntâi că noi nu suntem ciumați și crez că mă cunoști dă când sunt cu Luludia.

Dacă n-o vrea și n-o vrea, io nu poci să-l țin obligat. Eu vreau să am băiat, că dacă n-am fost în stare io să ajung la mine la Drăgășani bulibaș, barem el. Și să aibă grijă și dă amărătili astea dă fete.

Șatra lui Marmacică găsisese vad bun în împrejurimile orașului.

În jurul cortului, Niculin se juca cu copiii. Era grăsuț, avea haine curate și păr pieptănat. Luludia îl diviniza.

Mai greu, uneori imposibil, îi fusese să-l încalțe. Fiindcă toți copiii umblau cu picioarele goale. Niculin vroia la fel. Făcea pipi oriunde. Într-un timp se spăla mai rar și începuse să umble cu haine mai puține. Capul de păpușă era mândria lui și a surorilor sale. Niculin creștea țigănește.

– Frati-miu e băiat, are și păpușă, că e dă la București, l-a avut tata acolo, să-l păstreze, la o rumâncă.

Așa explicase țiganul prezența băiatului care pentru cele cinci fete era un răsfățat.

Copiii se jucau în jurul corturilor și uneori coborau la firul de apă ce curgea în apropiere.

Cu Ștefan se vorbea mai mult prin semne.

Floricele și ai lui mâncau cu toții dintr-un oval mare în care se așeza mâncarea, atât cât era și ce era. Bulibaș – Niculin mânca dintr-o tingire de aramă pe care Luludia o îngrijea cum îngrijea ghiocul și cărțile.

Capitolul IV

*O Khamoro jal, perel, Mo dadoro na avel
(Soarele merge, apune, Al meu tată nu mai vine)*

– Dado Rado, să-i faci, mâncați-aș curu' matale, de urât. Să nu vie mă-sa după el și nici el să nu pomenească dă mă-sa.

– Taci, Luludio!. Lasă că știu io ce am de făcut. Spune, mai bine, dacă ești curată.

– Adică?

– Proastă ești, daică! Vreau să zic dacă te-a bulit Floricel?

– Să mă arză focu' dacă știu om la corpu' meu.

– Bine, fă. Ai adus ce-am zis?

– Am adus, țață Rado, nouă metri dă stambă, niște miere dă albină, o pereche dă ciorapi, o cainică și mi-a dat Floricel un ducat mare să ți-l dau ca să fie cu leac.

– Lasă, fă, nu trebuie! Treaba să iasă. Ai grijă să nu afle lumea. Hai să intrăm în casă.

– Am adus și o cămășuță d-a lu' Niculin.

– Gata, fă, l-ați și trecut în acte?

– Păi nu știi cum e Floricel! Când vrea el ... Matale știi boala lui: să aibă un băiat.

Casa cumpărată de bătrânul Marmacică avea poartă din fier, gard înalt, de după care nu se vedea mai nimic. Acoperișul era din țigla roșie.

Cele două țigănci umblau prin casă stinghere.

Pragurile înalte, ușile care se deschideau, ba pe dreapta, ba pe stânga, le chinuiau cumplit pe cele două femei.

Bătrâna Rada se duse într-una din camere unde era sobă cu horn.

Luludia rămase în bucătărie.

Noaptea începuse să intre prin odăi ca un chiriaș care a plătit chiria anticipat.

Rada își despleti părul. Pe umăr căzură firișoare de lână. Erau fire sure prin care zornăiau banii din vremurile vechi și noi. Se apropie de horn. În mână avea cămașa lui Niculin. Făcu o cruce cu funingine pe cămașă. Un muc de lumânare fu aprins.

Țiganca bolborosea cuvinte de neînțeles. Din când în când ungea cămașa cu miere de albine arătând spre Luludia.

Luludiei i se făcu frică. Veni la ușa de după care bulibășoica făcea vrăjile.

Privi în semiobscuritatea încăperii. Rada lepădase rochia. Era într-o cămașă albă cu arnici roșu de mătase. Pielea era negricioasă cu semne făcute de vărsat și de cuțitul lui Marmacică. Auzii: „...să fie dulce ca mierea și lipicios cu Luludia și negru la suflet cu mă-sa ca pecinginea”.

Văzu cum bătrâna țigancă rupea pânza în nouă bucăți aproape egale și în ea așeza fulgii jumuliți din găina adusă de Luludia. Găina se zbătea sub picioarele țigăncii.

Rada îi făcu semn să plece în bucătărie.

Începu să facă cruce în dreptul buzelor. Din când în când întindea mâinile spre tavan.

Deodată se auzi un mieunat. Luludia veni zbierând în camera cu vrăji.

Rada, cu ochii scoși din orbite, se zvârcolea pe jos.

– L-ai auzit, fă Luludio?

– Aoleo, dadă Rado! Hai să plecăm „hapchio cul”. Lasă că, dacă o fi, vine el la noi și-așa. Hai să plecăm. Mi-e frică. Rămâne copilașii pă drumuri.

– Taci, fă! A fost bengu! Acum sigur l-am reușit. Mai ai un lucru de făcut.

– Fac, dadă Rado, da să fie afară, că în casa asta nu mai poci!

– Uite aici pânza. O arunci la răspântie în nouă colțuri la miezul nopții. Îl pui pe Floricel. Tăiați găina și-i dai să mănânce la băiat și la fete ca să-i fie milă de ele. Nu uita! Să nu te apropii de Floricel trei zile.

– Așa voi face, dadă Rado.

Cele două femei ieșiră din casă.

Pisicile care rămaseră în casă își continuau miorlăitul. Țigla roșie de pe acoperiș semăna cu o pară de foc. Luludia închise poarta grăbind pasul.

Rada se-ntoarse s-o încuie cu cheia. Luludia simți ceva cald la gleznă. privi în jos. Lumina lunii îi arăta o pisicuță.

Țiganca scui pă în sân și zise „Ptui! du-te pă pustii, la mine să nu mai vii”.

Ajunse la șatră. Corturile erau dispuse în cerc. Se auzeau nechezat de cai și mugete de bivolițe.

În fața câte unui cort se vedea foc. O mână agita jarul din care săreau scânteii ca niște licurici. Erau licurici din balegă.

Trecea timpul și corturile arătau cel mai bine reușitele sau nereușitele Țiganilor.

Șatra rămăsese cu 14 corturi. Ocupanții plecaseră de bună voie cu alte șatre, sau fuseseră luați de șatra morții. Foametea și prefacerile din țară gâsiseră pe unii din Țigani nepregătiți și altfel se umplură pușcăriile de ei și de politici.

Luludia îl găsi pe Floricel în fața cortului. Fuma din lulea.

– Ce ai făcut, Luludio?

– Am făcut, Floricele.

– I l-ai dat?

– I l-am dat!

– Ai dracu, nu le mai ajunge! Rado, Rado...

– Taci, Floricele, să nu fie în contra descântecului. Măcar să fie băiatu' milos cu noi.

– Ce spui tu, fă! Dacă nu ia bulibaș, să mă scuipi!

– Floricele, mai e o chestie. Trebuie să te duci la miezul nopții să arunci la o răspântie astea nouă bucăți de stambă.

– Credeam că a oprit și materialul...

– Da' taci, daică, din gură. Tu crezi sau nu crezi?!

– Gata, fă, am tăcut. Ai dreptate. Hai că plec în oraș, acolo unde știu io. E un loc unde se întâlnesc toate străzile. Acolo le arunc. Hai că plec, că e aproape doișpe noaptea că am auzit-o pă Vinerica când să bășea. Știi că asta-i ora ei. Am plecat, fă. Ai grijă.

– Măă, vezi când arunci alea în nouă colțuri să zici „Așa să ducă gândul dă la Bulibaș-Niculin ca pânza în nouă părți”. Și să stingi luleaua!

Floricele ieși în afara perimetrului șatrei. Coborî în oraș. Strada pe care apucase avea pavele. Tălpile goale ale țiganului făceau un zgomot ce se auzea și se simțea ca o durere de cap.

Străzile erau goale. Din când în când câte un bețiv sau un iubăreț le tulburau. Floricele avea o pălărie cu boruri largi la care avea pană de păun și broșă de la Luludia. Era bărbat înalt și frumos, numele său fiind o parte din el. La brâu avea curea lată sub care se zărea cuțit și cârpă roșie.

Privi clădirile pe lângă care trecea. Unele erau înalte și prin ferestre se zăreau lumini.

„Nu dau toate astea pe Bulibaș. Măcar să-l văd ajutor de bulibaș și poci să mor. Da' de ce? Lasă să trăiesc. Sunt mai bătrân cu 10 ani decât Marmacică! Ce, e mult? Că nu mi-a dat Dumnezeu minte mai multă! Nu mi-a dat. Gata. Da' mi l-a scos în cale pe băiat. Ce era să fac cu căcăcioasilii alea. Este copiii mei, da' nu e băiat!”

Mergea gândind. Ajunse la locul unde se întâlneau toate străzile.

Întinericul și gândurile ascuseră două fâpturi cu șapcă ce-l urmaseră de cum intrase în oraș.

Floricele avea la subsuori pânza făcută sul.

Auzi un fluierat lung, urmat de un „Stai că trag”. „Doamne! Să apuc măcar să arunc astea”.

Floricele apucă să arunce în stânga o bucată de pânză. Simți o plesnitură în cap și auzi ca prin vis:

– Ai dracu țigani ați început să spargeți magazine! O aruncași să nu te prind cu corpul delict?

– Care delict, mâncați-aș gura, dom major'? Se opri. Uitase să spună „Așa să se ducă gândul ca vântul dă la băiatu...”. Țiganul fu întrerupt cu un picior ochit în coaste.

– Faci mișto de noi. A dracu baragladină. Na! Să te înveți! Țiganul căzu. De la brâu îi căzu cuțitul.

– Să mai spui cuvinte periculoase!

*

Marmacică se chinuia să descifreze procesul-verbal. Citi:

Noi plot.mj. Popescu Neculai și gardian de serviciu Anton Vătășel, fiind în ezertul funcțiunii am găsit una bucată țigan care încerca să scape de corpu' delict materialul stambă. A încercat să lovească cu cuțitu spunând vorbe periculoase „Așa să se ducă gândul”.

Urmau explicații. Și se încheia: „Declarăm că am fost în legitimă apărare”.

Șatra plângea. Fetele lui Floricel își smulgeau părul. Luludia privea la Niculin. Copilul se apropie de mort și-l privea cu ochi serioși. Privea la mâinile așezate pe piept. De la o mână lipseau trei degete. Niculin privea mâna și păpușa.

În mintea sa de copil veni scena cu meșteritul din cârpe și lemn al corpului de păpușă. Se apropie de mort, îl trase de mână. Banu legat căzu jos. Țigani înmărmuriră. Cineva sparse tăcerea.

– E dilo șau!

Niculin se întoarse spre femeia ce spunea vorbele acelea și zise:

– Tu dilo! Mie cine face păpușa?

Se aplecă, căută banul și-l așeză pe mâna lui Floricel. Își propti capul în piept și rămase așa.

Luludia se apropie de el. Nu mai putea plânge. Se aștepta să audă de la Niculin-Ștefan „Mama. Vleau la mama”, așa cum proceda ori de câte ori se supăra sau era lăsat singur.

Luludia hotărî pe loc:

– „Dacă aud iar «Vleau la mama», îl duc la miliție să vie rumânca să-l ia. Și-așa Floricel a murit din cauza lui!”. Țiganca privea la Niculin. Deodată simți o mare ușurare. Pe

obrajii copilului se rostogoleau lacrimi.

Totul reușise. Niculin era al ei. Dar cu ce preț!

*

* *

Anii care veniră găsiră șatra lui Marmacică în apropierea orașului. Unii aveau de lucru la o fabrică. Lucrau la cazane, unde sudura nu putea ajunge.

Încet-încet țigani își luară case la marginea orașului. Cartierul format de ei era știut de lume tot ca „Șatra”.

Niculin învăța carte. Spusele lui Floricel umblau prin șatră. Plângeau odată cu puradeii, sunau odată cu tabla lovită de ciocănelele țiganilor.

Luludia se îmbolnăvi. Cei cinci ani care trecuseră de la moartea lui Floricel îi secară puterile. Cei optzeci de ducați lăsați de Floricel o ajutară să supraviețuiască, să reziste.

Bulibașa Marmacică îi luase locul lui Floricel ajutând-o și învățându-l pe Niculin meserie.

Casele nu erau locuite, nici măcar iarna. Țiganii preferau corturile. Mai tot timpul erau plecați.

Într-una din zile, Luludia se simți mai rău ca oricând. Își chemă copiii lângă ea.

Bătea un vânt pripas ce se răzbuna cu ger și răscolea zăpada. Țiganca începu:

– S-aveți grijă de Niculin. Tu, Niculine, să-nveți să scrii și să citești că omu' care nu știe carte este orb. Vezi, să ai grijă cu cumnații tăi!

Niculin cunoștea pe cei trei tineri care urma să se căsătorească cu surorile care rămăseseră. Îi cunoștea de când veniseră tații celor trei tineri care plătiseră bani mari de aur, găuriți, Luludiei.

– Vreau să vorbesc cu tine între patru ochi, Niculine. Cele trei fete ieșiră fără nici o vorbă.

– Niculine, vreau să spui o vorbă. Floricel a vrut mult să aibă băiat. Eu...

Deodată fu întrerupră de apariția bulibașului. Marmacică fusese anunțat de fata cea mică că Luludia vorbește numai cu Niculin și venise într-un suflet.

– Luludio! Ce e, fă? Ți-e rău?

Țiganca nu mai răspunse. Avea ochii larg deschiși și la colțurile gurii îi curgeau firișoare de sânge. Murise.

Ducea cu ea o taină alături de alte taine pe care Marmacică le știa și le îngropă printr-un sărut depus pe fruntea țigăncii.

Niculin privea mut. Simți că Luludia a vrut să spună ceva. Sufletul și mintea sa de copil înțelese că șătrarii au întotdeauna niște taine ale lor. Îi veni în minte o scenă în care vedea un trenuleț, dar simți o lovitură în cap. Nu știa ce este cu această scenă, dar îi venea în fața ochilor ca o reacție a subconștientului ce apără proprietarul său de o luptă cu taina.

Marmacică îl privi pe Niculin. Niculin nu plângea. Avea niște priviri rătăcite și părea foarte matur. Țiganul simți un fel de teamă amestecată cu milă, față de Niculin.

Marmacică luase locul lui Floricel. Niculin umbla cu el, precum el, umbla prin el. După ce se stinse Marmacică, rămase singur cu umbletul său.

Când Marmacică a murit, lui Niculin i-a venit în minte o scenă în care Marmacică îi turna ulei cald în urechea dreaptă și bolborosea cuvinte de neînțeles.

Îl întrebase atunci:

– Zi-i și mie, bulibașă, ce spuneai?

– Taci, mă, din gură. Nu trebuie să știi tu!

Țiganii priveau spre noul bulibaș care-l conducea pe ultimul drum pe Marmacică. Niculin – noul bulibaș – nu plângea.

– Poate e rușine de noi, zise o țigancă.

– Da, taci, fă! Tu nu vezi că are niște purtări dă nebun? Păcat dă capu' lui. Adică știi că e de copil dă cr...

Țigăncii îi rămase cr-ul în gură. Se auzi imediat:

– S-a mișcat mortu'! S-a mișcat mortu' A, mamă! A, mamă! Toți țiganii care-l însoțeau pe bulibașul mort se strânseseră unul lângă altul.

Căruța cu mortul rămase singură în drum. Șătrarii șușoteau.

– Cum o fi, mă? Niculin unde o fi?

– Este lângă căruță, cu popa.

Căruța era la aproape cincizeci de metri în fața cortegiului funerar.

Când țiganii se apropiară văzură în mâna lui Niculin un fier subțire și lung.

– Crez că l-a înțepat în buric. Nu să mai face strigoi. Gata! Vorba se duse prin toți șătrarii, care abia așteptau să-l vadă pe Niculin singurul bulibaș.

– Acesta o să fie omu' dracu. Halal de mama lui!

– I-o fi dat, fă, voie popa să-i bage fieru' ăla în buric?

– Te pui cu Niculin, fă? E la fel ca Floricel. Tu nu te uiți la el! Cap tăiat Floricel și bălan la față ca el.

Țiganii șatrei vorbeau, de când venise Niculin în șatră, în acest fel. Era ca o înțelegere tacită în care toți se simțeau obligați, vinovați și mândri de copilul care venise să se joace cu copiii și rămăsese.

Când Niculin a rămas singurul bulibaș a înțeles că el a fost copilul întregii șatre. Pe el nici un copil nu-l lovise și nimeni nu-i furase ceva din mână. Flăcău fiind, era salutat cu respect de ceilalți tineri.

După examenul la care-l supuse Marmacică privind alegerea bulibaşului îşi făcuse duşmani. Dar nici atunci nu îndrăznea cineva să discute că este „copil crescut”.

Țigani simțeau cuțite în creier, li se împleticeau limbile, numai când se gândeau că Niculin este „copil de crescut”.

Surorile se măritaseră. Țigani puneau mai puține nitu-ri. Nu se mai cârpeau țoale. Corturile aveau pânză nouă. Se schimbaseră 3-4 rânduri de cai și catâri.

Într-un timp Niculin începu să strige un nume de femeie; Varvara! După un timp nu mai era nevoie. Ea nu mai era. Erau în schimb copiii. Mulți! Șapte. Îi plăcuseră copiii dar și caii. Ajunsese la al 24-lea cal. Îl chema Marcel.

Într-o zi calul a plecat. A plecat cu Niculin. „Fiecare pleacă câteodată. Pleacă așa ca din senin.

Asta nu înseamnă că ești nebun. Poate pleci pentru a veni cu mai multă hotărâre de a rămâne. Poți pleca uneori pentru o oră sau pentru un an.

Important este să simți că ai plecat.

Se întâmplă să pleci doar cu gândul uneori, și nu e bine să-l lași singur”.

Așa gândea Niculin. Coronica era singură. Se îndrepta spre ea lăsând șatra departe de gândurile sale, dar foarte aproape de inimă. Se ducea la fiica cea mică, care locuia în oraș.

Capitolul V

*Ci mai sovau me raki Gindoya kai şeorî
(Eu nu mai dorm de aseară
Cu gândul la feţişoară).*

– Bah te del o del, manuş baro! (Să ai noroc, şefule mare!) îi strigau Țigani care umblau după treburi în oraşul cu străzi murdare de betonul ce se scurgea din basculante.

– Teaiech bahtalo! (S-aveți noroc!) răspunse bulibaşa Ștefan, dar simțea în salutul lor o ușoară „urmă de ironie”, cum zicea Coronica, fata lui, când povestea cum îl salută Țigani cu care se întâlnește.

– Asta ce vrea să-nsemne. Coronico „urmă de ironie”?

– Adică, te cam ia în zeflema, cam în răs, dade, cum se spune, că și matale nu mai lași capul acela de păpușă!

Avea aproape două luni de când ședea cu fata în apartament. Coronica terminase facultatea de chimie și fusese repartizată la un institut din oraşul acela mare.

Trecuseră luni de zile de când era obligat să umble încălțat chiar și când ardea „dogorelul”.

– Încălțat mai înțeleg, că fac fata de răs, da și cu șosete!? Fata râdea, dar, în același timp prin suflet îi treceau regrete că bătrânul Ștefan alesese calea aceasta. Îl privi.

„A lăsat șatra cu toate răsfăturile și onorurile ce i se ofereau și a venit aici unde învață ca un copil fiecare lucru. Oare numai pentru că sunt singura fată care a învățat ceva carte? Și nu-i sunt decât nepoată de soră!”

Bulibaşa era gata să jure că nu era nici o legătură între averea lui de bulibaş al argintarilor, aurarilor, căldărarilor și meseria fetei.

„Am opt copii. Cinci băieți și trei fete. Și ce, p-ăilalți nu i-am dat la școală? I-am dat! Da' nu le-a mers devla. Să zicem c-am dat bani. O băgam la vreo școală dă vânzători, la vreun liceu, da' nu la cercetări! Nu?”

Era liniștit în privința asta. De altfel, nimeni nu comenta decât frumos reușita fetei; doar că umblau ceva zvonuri cu privire la mama fetei.

Pentru acest lucru Niculin o vizitase un timp pe Coronica la casa unde ședea cu chirie. Lăsase acolo la șatră totul în seamă băiatului mare, Nae, și își urmase fata. Pentru șatră el era la tratament. Anii de pușcărie pentru aurul șatrei îl șubreziseră. Bulibașa era țigan argintar-aurar. Făcea și cazane, dar dragostea lui erau bijuteriile.

Isteț și frumos ca toți bulibașii aleși pe drept, mai marele argintarilor-aurarilor își iubea fata mai mult decât pe cel mai scump inel făcut de el; inelul cu care câștigase proba de îndemânare când a fost cu alesul bulibașului. Îi povestea fetei.

– Coronico fată, când a fost să moară bătrânul Marmacică, care a fost bulibaș cinzeci de ani, uite țin minte ca acu. Eram eu, un țigan Macui și unu' Zgaroi. Acum, care să fie bulibaș? Puriu' Marmacică trăgea să moară! S-au adunat țigănașii pă iarbă. Eram pe lângă un sat în Oltenia. Venise și rumâni că auziseră că facem alegeri. Primași dată a venit popa și m-am spovedit. Țin minte, Coronico, că era un popă frumos, cu barbă albă și mergea în baston. Cred că avea vreo optzeci de ani. Marmacică i-a dat un ban de aur pentru biserică și popa a plecat. Au plecat și rumânii, că moșu' a zis că acesta e secretu' nostru și nu trebuie să vază lumea. Acesta a fost primu' lucru care nu mi-a plăcut. D'aia nici nu prea aveam chef. Macui și Zgaroi s-a prins dă treabă și i-am văzut că se bucurau. Le era frică de mine.

– Câți ani aveai, dade?

– Trecusem de treizeci. Tu abia te născusei. Sor-mea te născuse la un rumân în curte, că umbla cu cercei și cu gumari. Și cum îți spui: Ne pune primași dată să facem fiecare câte un inel. Este ăsta care îl ai tu pe dești.

– Acesta e? Ce frumos e!

– Bine, Coronico, acum mă lauzi! Il ai de când ai intrat la facultate. Acum vezi ce șucar e?

– Să știi, dade, că dacă l-ai făcut matale e și mai frumos. Când îți dă cineva un lucru pe care l-a făcut cu mâna lui pentru prima dată acela este mai frumos, chiar dacă face după aia o sută de lucruri mult mai frumoase. Mă înțelege? Da, spune-mi! Hai să-ți fac o cafea! Dă-ți odată șosetele jos” Hai că ești în casă. Ia papucii în picioare!

– Lasă, fato, să mă-nvăț. Și cum îți spuneam, am făcut noi trei inelii, inelele...

– Dade! te rog să vorbești așa cum știi matale. Nu trebuie să-ți fie rușine. Colegilor mei întotdeauna le-a plăcut vorba matale. Și acum, când mă-ntâlnesc cu ei, întreabă de matale.

– Bine, fato, bine! Hai să-ți termin! A venit moșu Marmacică, a luat inelile în palmă, le-a cântărit pe fiecare așa în dește și-a zis, parcă-l văd:

– „Bă Marcui, frumos lucrat – da’ te-ai zgârcit la material. Pă’ n-aveai tu, mă, un ducat mare să faci așa ceva să te pomenească șatra. Uite, mă țigănașilor, să poate să pui io pă care face meserie frumoasă, da e zgârcit? Nuu! Să vedem mai departe. Bă, Zgaroi, n-am vrut să zic, da tu te cam potrivești la nume cu inelul ăsta. Ce dracu neam ești tu, mă? Păi cum vrei s-asculte șatra de tine? Păi nepotu meu, acela micu’, face mai bine ca tine inele. Stai să te vedem și la minte”.

Țiganiile priveau la noi. Era o căldură afară, mamă-mamă! Venea noaptea. Bulibașul nu spuse nimic de inelu meu. Când l-am auzit cu toții:

– Bă, frații mei, am văzut și-am auzit multe, da’ să știi că dacă Niculin o să-mi răspundă și la ghicitoarea care le-oi pune-o, atunci halal de mama lui, că nu-mi pare rău dă cine rămâne. Că io îl consider ca pă copilul meu. Se cunoaște ce a crescut Floricel!

– Îi plăcuse inelul matale? Ce-a spus?

– Hei, acum și tu! A spus dă bine.

– Dade! Spune. Să știi că omul nu trebuie să tacă atunci când este vorba de rezultatul muncii lui. Câteodată, dacă nu-ți prezinți marfa, pierzi. Modestia dăunează uneori!

– Coronico, taică, nu prea înțeleg eu ce zici tu, da’ să știi că moșu a vrut să-mi dea trei ducați pă el. Da’ stai că dă’ cafeaua în foc și nu mai termin.

– Îți pun zahăr mult?

- Nu știi fată! Io poci să beau un kil că n-am nimic. Dorm ne-ntors.
- Știu, dade, știu! Hai, povestește-mi!
- Fato, ce mai tura-vura. Moș Marmacică a făcut semn să plece femeile și copiii. Fii atentă ce a spus, că e valabil și pentru tine.

„Cică, o dată, un țăran trăgea să moară; și-a chemat copiii la el și le-a zis:

- Fiii mei, vă las ca avere vouă, celor patru copii ai mei, o casă și o capră. Atât mai am. Restul nu mai e al meu. Le împărțiți cum știți.

A murit țăranul și băiatul cel mare le-a zis:

- Fraților, în casă stăm toți. De la capră piciorul cel mare din stânga-spate este al meu; piciorul spate-dreapta este al celui după mine; piciorul față-dreapta al celui de-al treilea; iar celui mai mic îi rămâne piciorul față-stânga. Acum și-a ținut fiecare minte piciorul lui. Copiii făceau cu rândul: într-o zi ducea unul capra, altul aducea lemne, unul făcea mâncare, fiecare la rând. Într-o zi a venit fratele mai mare supărat.

- Băi fraților, și-a rupt capra piciorul mic din stânga. Fratele cel mic a început să plângă. Era piciorul lui. L-a legat cu două scândurele și cu o cârpă înmuiată în gaz.

Într-o zi, fratele cel mic a venit plângând cu o mulțime de oameni după el. Ce se-ntâmplase? „Fiți atenți”, ne-a zis Marmacică. Capra a trecut printr-o miriște care ardea. I-a luat foc cârpa aia care era înmuiată în gaz (ca să treacă rana). Capra a început să fugă până a nimerit între niște șire de paie ale satului. A luat foc. Acum, lumea, cu judecătorul, cu jandarmii, veneau cu ăla mic la casa fraților să plătească beleaua.

Fratele mare a zis că piciorul lui nu a avut cârpă. Ceilalți frați, au zis la fel. Au scăpat. Beleaua a rămas pe cel mic. „Cine-mi spune ce a zis ăla micu dă a scăpat?”. Așa a zis bulibașa Marmacică și așteapta răspunsul.

- Păi, cred că din moment ce capra nu avea patru picioare nu putea fugi și, deci, nu este de vină cel mic.

- Bravo, Coronico! Așa taică le-am spus și eu, că în trei picioare nu putea să fugă capra.

Ne-a mai întrebat el câte ceva și uite așa am ajuns să răspund dă țigănași – optzeci de suflete, de cai, de catâri, de căruțe, de tot.

Ștefan bea cafeaua. Era amară ca și o parte din trecutul lui. Și fiindcă din cauza Ei s-au făcut războaie, fiindcă Ea este motorul istoriei, țiganul trăia de douăzeci și cinci de ani într-o duplicitate dreaptă pentru el și nedreaptă pentru cei de la șatră. Amintirile veniră!

Un GAZ venise într-o zi la șatră. Din el au coborât doi bărbați și o femeie. Au zis că sunt artiști și au cerut să vorbească cu bulibașa.

Unul dintre ei a început:

– Bună ziua, tovule! Sau bulibașă? Cum vrei!

– Bine ați venit sănătoși! Sunt bulibașa Niculin și mă știe și primariu! Ce doriți?

– Noi lucrăm la un spectacol și am dori niște costume d'ale voastre pentru artiștii noștri.

– Cu dragă inimă, da' cum ne înțelegem?

– Le plătim sau le închiriem.

Niculin observă cum femeia strâmba din nas la auzul lui „închiriem”.

– Boieri mari, mai bine le plățiți pă loc, că nu mai le iau țiganii după ce s-a îmbrăcat alții cu ele, că nu merge bine la familie. Dacă mă înțelege matală ce vreau să zic?

Niculina făcu semn și celor trei li se aduseră niște căzănele care ținură loc de scaune.

Artiștii voiau un costum de femeie și unul de bărbat. În jurul lor se adunară toți puradeii.

Mâini negricioase se întindeau spre artiști.

Lângă femeie se postase o țigancă încercând să o îmbie cu ghiocul. Unul din bărbați, care tăcuse tot timpul, cerceta din priviri salbele de la gâtul celor câteva fete. Vru să intre după Niculin în cort, dar fu oprit de Varvara – nevasta bulibașului.

– Acolo nu intrăm decât noi. Să nu se ia vreun mișcodeu, boierule! Mai bine hai să-ți ghicesc! Hai pune bani și fă cruce cu mâna pă ghioc.

Omul se supuse. Niculin se întoarse cu două costume noi. Femeia artistă luă unul și începu să-l cerceteze.

Încrețiturile fustei cu jarrea la mijloc și flori multe imprimare pe poale o fascinau. Bluza din pânză albă cu flori cusute în negru și roșu avea piepții largi și femeia se rușină.

Niculin se apropie de ea, apucă bluza și i-o așeză pe piept.

– Vă vine, cucoană! Mă pricep la mărime.

Mâna țiganului întârzie puțin pe pieptul artistei. Filomela Mandache avu timp să descopere că mâna lui Niculin este albă și are unghiile curate.

Ochii lui îi întâlniră pe ai ei, și preț de câteva secunde în mintea femeii se infiltră o poftă de aventură.

Între timp Varvara îi ghicea omului tăcut.

– Ai să trăiești 81 dă ani! Nu ești rău la suflet, da te mâinii repede! Ai avut pă cineva bolnav în familie, da' s-a făcut bine! O să ai un dar de bani, da' după ce treci dă o punte grea. Uite, acolo scrie că faci un drum lung, da' bănos!

Tu nu dușmănești, da' altu' te dușmănește pă tine! Ești însurat?

– Da!

– Ai să ai un copil și o copilă – da' să ai grijă că o să dai d'un necaz! Îl treci, da' te costă ceva bănișori, că uite ce zice aici la ghioc că tare închis ești în sufletu' și inima ta...

Țiganca fu oprită cu un gest brutal. Fu împinsă și ghiocul căzu.

Bărbatul se ridică și plecă la mașină.

Celălalt bărbat îi spuse lui Niculin:

– Uite banii și un bilet pentru spectacol. Este sâmbăta care vine. Poate vîi și dumneata să vezi. Și să știi că eu și dumneaei suntem artiști. Celălalt este altceva. Eu sunt Alexandru Dimas. Dumneaei este Filomela Mandache.

– Boierule! Poate ne ajutați cu niște materiale să facem cazane. Aramă ne trebuie. Plătim, strigară țiganii, în cor...

Niculin făcu semn tuturor să plece. Bărbatul de la mașină strigă poruncitor:

– Tovarășa Mandache! Ați venit la distracție?

Femeia mai avu timp să-i arate lui Niculin un ban de argint și să-l întrebe:

– Ce puteți să-mi faceți?

– Ce doriți, conia?... vă fac din acest ban...

Râseră amândoi de jocul cuvintelor și țiganul bulibaș se ridică pentru prima oară în picioare, de când își făcea meseria și își aranjă ținuta cât se putea de discret.

– Doresc să știu dacă-mi poți face o pereche de cercei și un inel?

– Se face. Se face, spune fără să mai privească banul. Unde să vi-i aduc? Cred că mă cunoașteți!

– Da. Vă cunosc. Îi dădu o adresă și plecă.

Bulibașa Niculin s-a dus la frizer, s-a bărbierit, s-a tuns, lăsându-se pudrat, s-a dat cu „odicolon”, apoi a plecat la adresă. Conița era o artistă pe care o văzuse cândva pe un afiș mare. Avea cu el inelul și cerceii care pe drum se preschimbaseră în aur. A găsit-o! I-a dat. I-a dat și ea... și apoi nouă luni de zile au plecat ; el să-și îngrijească sănătatea, iar ea să-și apere onoarea de văduvă, membră în comitetul de partid pe instituție.

Capitolul VI

*Luludi bari parni, Drago mandi koi gaji.
(Floare mare albă, Dragă mi-e acea româncă)*

Despre misiunea sa Filomela află la o lună după ce se-ntâlnise cu Niculin.

Într-o zi fu chemată la B.O.B. Fu poftită să ia loc. Alături de secretar, un ofițer.

Ofițerul din încăpere începu să vorbească rar, apăsător și puțin sâsâit.

– Tovarășă Mandache, cunoaștem relațiile dumitale cu numitul Niculin Ștefan – bulibaș al țiganilor din apropierea orașului. Dumneata ești un om de bază al acestei organizații. Am primit despre dumneata numai referințe bune. Cred că ne veți ajuta în muncă. Concret: dorim să-l atragem pe acest om prin dumneata.. Noi am încercat de mai multe ori, dar se pare că nu este prost. Poate pentru faptul că știe ceva carte și din câte știm mama sa a fost româncă.

Îi vei propune să plecați din localitate pentru a putea face noi niște descinderi. Este o sarcină de partid și așa cum vă este cunoscut suntem cu toții ostași credincioși ai partidului.

Despre hotărârea sfatului țiganilor, Niculin află cam în aceeași perioadă.

Într-una din zile veni la el trei din cei cinci țigani ai Sfatului și unul din ei începu cu glas mios:

– Bulibașule! Să trăiești! Să nu te superi de ce vrem să spunem, da ne gândim și noi la binele țigănașilor. Avem și noi nevoie de aprobări de materiale, mai o vorbă bună, mai ceva acolo și ne-am gândit că poate acum...

– Ziceți mă ce vreți și n-o mai luați pe ocolite.

– Păi, acum dacă o cunoașteți pă româncea aia, am zis că e mare la artiști cu partid. Ăăă..

– Taci, mă, să nu vă omor! Am priceput eu ce vreți voi. Vezi poate află ceva Varvara!

*

Se găseau în tren stăpâniți de aceste gânduri. Hotărâseră să meargă în stațiune, conștienți fiind de obligațiile lor.

Filomela nu avu tăria să spună că nu poate face așa ceva. Niculin, de asemenea.

Și unul și celălalt simțiră că respectul, pentru partid, în primul caz, și respectul pentru șatră, în cel de-al doilea caz, scăzuse din intensitatea sentimentelor.

Nu mai simțeau în mod adevărat decât curiozitate. Era o curiozitate de a cunoaște trup de bărbat și trup de femeie în care suflă puțină dragoste.

Plecară la o stațiune aproape de Brașov.

Călătoriră în același compartiment ca doi străini. Vorbiră cu tovarășii de călătorie, dar între ei nu schimbă nici măcar o privire. Teama acționa perfect. Și unul și celălalt se temea să nu-și piardă funcția.

Niculin privea la femeia ce ședea pe locul din față sa și timp de vreo douăzeci de kilometri gândi: „De ce să-mi fie teamă?

Chiar dacă m-ar vedea cineva, m-ar vedea c-o femeie mare, nu cu oricine! Că n-aș mai fi bulibaș? Și ce dacă! Copiii e mari, la locurile lor. Că m-ar omorî frații Varvarei? Și ce dacă? Au murit ei oameni mari, da' eu?”

Femeia din față făcea același lucru.

„De ce mi-e teamă? Sau mi-e rușine? Nu are de ce să-mi fie rușine că nici nu este țigan. Doar că n-are ciorapi în pantofi. Poate mi-e teamă că sunt văzută și voi fi citată în vreun material că întrețin relații cu persoane întâmplătoare? Și apoi, nu mi-au dat o misiune? Că încep să simt și altceva! Nu știu. Știu căs femeie”

„Pentru ce a mers rumâncea asta cu mine? Ea care e artistă, tocmai la mine s-a uitat?”

Cei doi se priveau încercând să-și găsească defectele unul altuia astfel ca să se întoarcă la locurile lor. El la șatră, ea la partid. Tot una!

Niculin văzu că este privit la picioare. Avea pantofii noi, cu scârț. „Ah! Se uită rumâni că n-am șosete. Păi nu poci să sufăr. Ce e rău în asta? Unii nu poate să sufere izmene pă ei. Ații au alte arfuri! (obiceie).

Ieși pe hol. Trenul alerga ca un câine cu tinicheaua de coadă. Țiganul întrebă controlorul ce stație urmează. I se spusese o stație și mai află că vor aștepta aproape jumătate de oră.

În compartiment, Filomela simțea apă-n gură. Ar fi mâncat ceva acru. Ieși pe hol. Îl descoperi pe Niculin la geam. Fuma.

– Tovule, nu te supăra, dacă cobori, aș dori și eu ceva acru! Femeia intră în compartiment. Se așeză pe locul lui. Cele două femei din compartiment zâmbiră cu înțeleles. Pe coridor,

Niculin vorbea singur.

– Doamne! Ce dilie! Se bulește cu mine, mai e și gravidă, vrea să meargă cu mine și îmi zice „tovule”. Mamă, cu cine mi-am băgat în câr?!

Trenul opri. De pe peron Niculin cumpără niște cîrnați cu castraveți. Femeia de la bar îi făcu un pachet din hârtie. Își aduse aminte de șosete.

– Nu vă supărați, cucoană, dă unde iau și eu niște șosete?

– Vezi, dumneata, după gară. E un magazin.

Țiganul fugi. Ajunse. Cumpără ciorapi. Plecă! Se auzi strigat. – Hei, omule, pachetul!

Luă pachetul. Când ajunse aproape de vagon, simți cum i se prelinge pe mâini un lichid. Hîrtia se înmuiase și printre rupturi se vedeau capetele castraveților și cîrnaților. Risca să-i piardă. Se uită spre geamul unde știa că este compartimentul lor, se asigură că nu este nimeni și înveli pachetul în șosete.

În compartiment era doar Filomela.

– V-am luat niște cîrnați cu castravete acru.

– Mulțumesc, tovule!

– Auzi, Filo! Îți bați joc de mine? După ce am udat șosetele, mă iei și-n bătaie de joc?

Femeia privi pachetul. O pereche de șosete roșii erau învelitoarea.

Începu să râdă. Trenul se puse în mișcare.

„Poate a făcut așa că i-am dat cercei și inel de aur. Ia să vedem dacă e scârbă să mănânce!”

„Dacă a băgat pachetul în șosete, numai să-mi aducă mie acritură, înseamnă că al meu este! Fac ce vreau cu el!”

„A mâncat! Gata, rumânco! Acum o să faci ce zic eu”. Cei doi se suspectau reciproc. Misiunea care o primise Filomela și hotărârea celor din Sfatul țiganilor ai lui Niculin erau dominantele gândirii celor doi.

În compartiment răsuna râsul Filomelei, miroseau șosetele lui Niculin și totul era acoperit de dragoste.

– Filo! Cum facem?

– Vom sta în camere separate.

– Și noaptea?

– Vedem noi. Oricum am rămas grea. Eu mă gândesc ce fac cu copilul. Îmi pierd cariera.

– M-am gândit eu! Îl duc la sor'mea, la Viișoara. O să zică că-i al ei. Și-așa n-are copii.

– Niculine! Mă iubești?

– Filo! Nu știu eu cum vine asta, dar când te văd parcă am așa ceva ars în burtă.

Stațiunea era ticsită de lume. Sindicatele își iubeau oamenii. Într-una din zile în telefon se auzi:

– Alo! Mandache?

– Da! Filomela Mandache.

– Ce s-a rezolvat cu problema?

– Nimic deosebit. Stă cât vreau!

– Nu mai este nevoie.

– Știi, dar ...

– Da, ești gravidă. O să-ți prelungim detașarea. Ai făcut treabă bună. La revedere.

Telefonul se închise. Tot atunci se închise în sufletul Filomelei orice încredere în importanța muncii ei. Securistul și partidul dăărmasse totul, dar clădisse un sentiment plăcut față de Niculin. Nu știa ce este!

Cu lacrimi în ochi, se duse la ușa camerei lui Niculin. Acesta se ungea cu o alifie la picior.

Văzând-o, rămade uimit. Niciodată nu venise ziua în camera lui.

– Ce s-a întâmplat, Filo? de ce plângi?

– Spune, Niculine, știai de ce ți-am propus să mergem în stațiune?

– Nu știi, Filo! și nici nu vreau să știu acum. Tot ce-mi pare rău este că știu pentru ce am venit eu. Adică, asta m-a interesat la început. Acum nu vreau decât să ne simțim bine și să naști cât mai ușor.

– Și ce știi tu, Niculine?

– Păi, nu știu cum să-ți spun, da' acum când mi-ești ca o nevastă, m-ar pedepsi Dumnezeu dacă m-aș feri de tine. Adică vreau să-ți spun că țiganii au văzut că-ți place de mine și a zis că poate dacă merg cu tine, ne punem bine și mai ne semnează și nouă câte ceva pentru materiale. Acum ți-am spus, Filo! Poți să-mi faci ce vrei, da' io nu poci fără tine. Mi-e egal dacă ne ajuți sau nu ne ajuți. pentru mine ești luceafărul vieții mele.

În cameră plutea liniștea și un aer de jenă amestecat cu multă dragoste.

– Niculine! Eu am avut alt scop. Un scop murdar. Al tău n-a fost așa. Chiar dacă ai vrut să te folosești de mine, ai făcut-o pentru binele țiganilor tăi și poate și pentru familia ta.

Eu am venit cu tine, ca să lipsești de la ȘATRĂ, astfel încât Miliția să vină să facă controale. Știe că dacă ești tu, e mai greu.

Bărbatul o întrerupse cu o palmă peste față.

Femeia căzu. În cădere atinse cu burta speteaza unui scaun. Firișoare de sânge se adunară în colțul gurii. Țiganul ieși îngrozit pe hol strigând:

– Săriți, lume bună, moare, moare!

O infirmieră veni la el. Își astupă gura cu palma.

Din camere apărură cele câteva femei bătrâne ce nu ieșeau ziua afară. Niculin îi arătă infirmierei ușa. Văzu cum în cameră intră două halate albe și apoi totul se făcu beznă.

– Vedeți și la bărbatul care a anunțat! Faceți-i o injecție. Să vină o mașină aici.

Un bărbat, doctor, dădea ordine.

Cineva se apropie de țigan. Îi înfipse un ac în mână și începu să apese pe tija seringii.

Omul leșinat făcu ochii mari.

– Da ce ai cu mine, cocoană? Nu eu mor! Ați văzut de femeia aia? Ea moare.

Se ridică și merse spre cameră.

– Nu e voie domnu'. A născut. Mare noroc. Nici șapte luni cred că nu are. A avut noroc cu dumneata.

– Trăiește amândouă?

– Da' de unde știi că e fată?

– Da' ce, mata nu știi ce pui?

Niculin goli buzunarele în buzunarele halatelor. Bucuria îl copleșise și eliberă degetele de aurul din ele. Păstră un ghiul mic, pe care, de pe acum, îl promisese...

Filomela se trezi după trei zile.

Copilul rezistă. Niculin veni la ea. Femeia îl primi liniștită.

– Filo! Am știut că e fată: o s-o cheme Coronica, ca pe bunica mea!

– Va fi cum zici, Niculine. O va chema cum vrei și vei face ce vrei cu ea.

– Filo! Dacă vrei ne luăm. Plecăm în lume.

– Nu, Niculine. Ziceai că o duci la sora ta?

– O duc. Fac cum vrei. Da' de ce ești așa căinoasă? Ți-e rușine că află lumea că ai făcut copil cu un țigan? Nu-i nimic, fă. O s-o iau, da' să nu ai curajul să întrebi de ea sau să vii la ea, că de mâna mea mori. Vă belesc pe toți!

Sunt țigan, ai? O să vezi ce fac eu din ea.

– Lasă-mă, Niculine, să-ți spun și eu ceva, că doar nu ești moară!

– Ce să spui, fă? Că mi-ai distrus țigănașii? Că m-ai dat în gât?

– Taci, te rog! și-așa mi-e rușine de mine.

– Ai dracu sunteți ăștia cu carte multă! Ți-e rușine? Da' când ai stat crăcită nu ți-a fost rușine...

– Ieși afară! Nici nu zici că mamă-ta e româncă!

Țiganul ieși de cum văzuse femeia ridicându-se în capul oaselor. Ușa închisă oprise în cameră ultimele cuvinte: „mama ta e româncă”.

Zilele următoare se întâlneau ca niște prieteni.

Dragostea care vine pe neașteptate este mai tare decât dragostea ce vine dintr-o prietenie lungă.

Niculin și Filomela aparțineau unor lumi diferite.

Și el și ea făceau lucruri care le luaseră toată puterea de a se bucura, de a trăi și pentru ei.

Exista în mintea lor acest lucru, că puteau avea și viața lor, dar în lanțul Eului, lipsea o verigă din „a fi”; „a avea”; „a face”.

Capitolul VII

Mundar, Devla le juvlea, Le juvlea la mîndronea
(Omoară, Doamne pe femeia, Pe femeia cea mândră)

Ea îi dărâmasese temeliile de țigănomad, făcându-l să fie statornic în preajma aceluia oraș și prin asta făcând din șatră un cartier al orașului. Încet-încet, țiganii și atreii intraseră la cooperativele meșteșugărești din oraș și doar portul și vorba aminteau că sunt nomazi. Prin oraș umblau cu căruțele cu roți de lemn ce aveau șină subțire, căruțe de Hârșova cu catări care sfidau mașinile ce secău buzunarele și luau auzul oamenilor.

S-au despărțit prieteni.

Copilul l-a luat cu el și l-a dus la „sor’mea Floricica, la Viișoara”, unde a stat până a venit vremea școlii.

Apoi, l-a adus la el „... lângă șapte guri poate să crească și-a opta, mai ales că e de la Floricica” – cum zicea nevasta bulibașului la câte o clacă țigănească – prilej de împărțire a titlurilor de noblețe. După astfel de clăci se alegeau femeile ce urmau să vină în casa bulibașului și tot la clacă se făceau prețurile pentru fetele de măritat. Erau legi ce nu fuseseră arse de focul minții, al civilizației...

Printre astfel de legi fuseseră și cea călcată de Niculin când „mă iubeam cu rumânca, cu artista”.

– Ai, mă Niculine, cum ți-a stat ție în caracter, om dă aproape 50 de ani să te culci cu halitoarea aia? Îl certa piranda, femeie răbdătoare.

– Fă, Varvaro, lasă-mă dacu’ fă! Să uita aia la mine?

– Mă, spurca-s-ar țigăncili-n barba ta. Tu crezi că Varvara e proastă? Știu tot, mă! Știu și povestea cu Coronica. Noroc că e sufletul meu prost, că, să-mi moară copiii, dă nu-ți dădeam otravă și ție și ei!

– Varvaro! Tu ești nebună, tată? Rumânca era mare ștabă în partid. Te pui cu aștia?

– Usca-s-ar carnea pe tine și m-aș slobozi în bafta ta, da' tu crezi că aia s-a crăcit și te-a pus obligat pă ea? Ce, mă, d-'astea le-nvață acolo? Am auzit dă la unii că ăștia n-are voie să divorțeze. Le scade funcția!

– Păi vezi, fă, Varvaro! Și io ce era să fac?

– Mă, Niculine! M-ai luat ca p-o floare. Nu ți-am greșit cu nimic. Cel mai bine este s-o dai pă fata asta la școli. Vezi și tu că are alte apucături. N-am nimic cu ea, e suflet de copil. Da' du-o!

*

Niculin dusese fata la o școală cu internat.

Săptămânal se îmbrăca precum orășenii ca să nu rătăcă copiii de față văzând că tatăl colegei lor este șătrar. Îi spusese Coronicăi să nu mai vorbească țigănește.

Pleca și se-ntorcea trist. Legea șatrei fusese arsă de focul dragostei, care fusese mai puternic decât focul minții.

După moartea Varvarei, mama celor șapte copii, Niculin plecase la fată, care terminase facultatea.

Avea motive, deoarece fata, pe lângă inteligență, „...face să se auză numa' trosnituri de gât în urma ei! Așa se uită toți la ea”.

Era „șucară” și, zicând astfel, bulibașa întrecea în a o descrie chiar și pe cel mai iscusit pictor portretist.

Coronica avea o frumusețe sălbatică; – ochi migdalați, luminați de razele soarelui de mahala, unde se bronza în vacanțe, buzele aveau un contur trasat de vântul ce bătea iarna în cort, unde fata trăise până când a plecat la școală, nasul avea nări ce se mulau după mirosul obiectelor din jur, și nu făcea parte din clientela cosmeticienelor.

„Gleznele de arzoaică”, bârfeau flăcăii șatrei, care o pierduseră în favoarea învățăturii – întregeau fizicul fetei acolo în acea lume a șatrei unde femeia este sortită tăiatului de ceapă și făcutului de copii.

Mersul și gesturile în exprimare erau de altă proveniență. „Toată, mă-sa, când merge și vorbește! O mai fi și învățătura asta, da ce-i al mă-sii este”, așa gândea șeful cel mare, chemând-o în fața ochilor pe „halitoare, aia care te zăpăcise”, cum zicea răposata Varvara.

Coronica era păcatul vieții lui și se apăra împotriva tuturor începând cu el însuși. Voia să moară liniștit, „să fie scutit de explicații” și de alte „ursării” – cum numea el certurile, jurămintele, lucrurile urâte ale argintarilor-aurarilor.

Ningea ca la filmările cu celuloză. Bulibașa Niculin de la cort și cu dom' Niculin de la bloc, stau la masă așteptând fata.

În ultima perioadă, mai ales de când venise iarna, simțea în fiecare zi cum moare ceva în el. Ninsoarea îl enerva și-l determina să încalce sfatul doctorului în legătură cu băutura.

De mic ura ninsoarea și i-ar fi bătut pe cei care se bucurau când din văzduh coborau... sănii, derdelușuri. Mai târziu a înțeles de ce ura ninsoarea!

El nu avea nici sanie și nici măcar încălțăminte.

Când a avut posibilitatea de a avea sanie, patine și „încălțăminte să nu tragă”, nu mai ningea din văzduh cu sănii, patine confecționate, derdelușuri.

Veniseră anii când nu mai vedea asemenea daruri de la natură. Se bucura însă cu vârf și îndesat când își vedea copiii iarna. Ai lui aveau sănii, patine și încălțăminte. La țigani asta era o nebunie. Dar, pe atunci, lui Niculin i se iertau toate.

Apăru fata. Pe față i se citea îngrijorarea. Nu știa cum să înceapă. Ar fi dorit din suflet ca tatăl ei să se bucure de vestea pe care o aducea.

Când fata voia să spună ceva deosebit, chiar dacă erau doar ei, vorbeau pe țigănește.

– Dade, phendas manuș baro ke jau me ando Rusia – trebul specializate. (Tată, a spus șefu'ăla mare că mă duc în U.R.S.S.-trebuie specializare).

– J'anau hapchio cul. Înțeleg, mâncați-aș curu! Să ai grijă, tată! Eu nu o să pot merge.

Coronica își dădu seama că grija unchiului ei față de ea trecea peste orice bariere. Nici nu concepuse că poate avea piedici în a merge cu ea, de aceea îi spusese: „Eu nu o să pot merge”. Era reacția în fața bătrâneții, a bolii și nicidecum a pașaportului sau a altor probleme.

Coronica nu știa că Niculin este tatăl ei, știa doar că mama ei fusese sora bulibașului și murise într-un accident.

Bulibașa se bucură că soarta venise în ajutorul lui.

„Acum, dacă pleacă, n-o s-o mai întâlnească. Cum le potrivește Dumnezeu pe toate! Acum, Niculine, închizi apartamentul și te duci la copii, la șatră”.

Obosise. De peste 20 de ani o ferea pe Coronica de artistă. Știa că o căutase precum o lupoaică puii, dar statutul ei îi oprise insistențele materne (să fii în comitetu' de partid într-o instituție nu era glumă).

Trecuse aproape un an de când nu mai simțise luciul metalului, de când nu mai țuguiase buzele ca să sufle cu foc peste argint și peste aur.

Fata a rămas uimită când a văzut reacția bătrânului. Ar fi vrut să-i spună că merge cu un coleg de-al ei, dar se abținu.

„Dacă se preface așa, doar ca să nu mă supere?”

În ibricul de aramă meșterit de însuși bulibașa Niculin fierbea altă cafea pentru „dade”. Așa-l striga, așa-l chema Coronica oriunde ar fi fost: „Dade”.

Cobora cu liftul, deși de multe ori greșea – dar nu voia să își facă fata de râs.

– Ce-ar fi să mă vadă coborând de la șapte? Câteodată auzea „Iar au nimerit împelițații de copii la lift. Se joacă...”

Râdea. El era împelițatul. Apăsă din greșeală alt buton.

Se străduia să vorbească puțin și cât se poate cu „de”, „pe” și nu „dă” și „pă”. Reușea, dar nu în discuții prelungite...

Pijamalele, spălatul pe dinți și tot ce ținea de viața modernă, îl chinuseră mai mult decât învățatul meseriei.

La orice manifesta docilitate, dar la „făcutul pieței” rămăsese tot în mahala.

Se certa la piață. Se zgârcea și la zece bani.

– Tu, trăzni-l-ar!, ce-are pă el și ai văzut cum se locomește la un ban?

Chiar și când cumpăra de la aprozar tot reușea să ia fruntea și nici nu prea ședea la rând. Bătrânețea și costumul la două rânduri de nasturi, cu pantofi de lac, îl făceau pe dom' Niculin unul dintre cei de la raion.

– E ceva, tu, pă la raion. Îl vezi mereu cu o tinerică ce iese dintr-un bloc cu etaje multe.

În ultima vreme oprea țiganiile care-l salutau în dialect și îi ducea în prima cârciumă care era în cale, unde, după ce le lua la fiecare câte o dublă dă ițalo (200 gr țuică), le spunea:

– Mă, aveți nevoie de ceva? Nici aici nu am scăpat de ursăriile voastre? Mi-ajunge și mie 40 de ani de când am grijă să vă scap de toate! Ce mai vreți? Vă țineți de „urmă de ironie”.

Țiganii plecau supărați și se jurau în gând că niciodată nu-l vor mai saluta.

– Bă, Jeneia, ai văzut că e dilui. Noi umblăm după materiale și el zice de „urme de ironie”.

– Io fi și lui, mă! Păi câtă bătaie a mâncat el în pușcărie. Doi ani să stai tu în cercetări... Lasă-l în pace!

Asta și voia „dom’Niculin”, cum îi ziceau vecinii de apartament, să fie lăsat în pace. Tocmai el, care dacă nu auzea de 10-20 de ori pe zi „Bahte delo del – manus baro” – nu putea să doarmă. Dar asta pe vremea când era bulibașul Niculin.

Se gândea la fată. „Mersul și gesturile! De n-ar recunoaște-o rumânca, mă-sa”.

Fata avea un program bine stabilit; de aici și viața ei sentimentală se rezuma la saluturi politicoase între colegi și atât. Era prea absorbită de munca ei ca să vadă altceva, chiar dacă știa că este privită, conștientă fiind de frumusețea ei.

N-avea timp! Oare el cum avusese timp să lase pentru o zi meseria și mai târziu pentru luni în șir?

*

De la o vreme, Coronica venea târziu și nu mai avea chef de vorbă cu Niculin.

I se propusese să meargă la specializare, undeva într-o țară străină.

În ultima perioadă, în glastră de deasupra biroului găsea câte o garoafă ce era schimbată periodic. Interpretă gestul ca o dovadă a politetii celor cinci colegi de birou, bărbați tineri.

Munca și felul ei rezervat făcuseră să nu observe că doar patru dintre cei cinci colegi aveau santinelă pe deget. Discuțiile se rezumau la soluții și la comunicări lapidare legate de rezultatele obținute în munca de cercetare. Când vorbea cu George, ceva parcă era în neregulă. Cuvintele se încurcau în gură.

Într-una din zile, când se îndrepta spre casă, se auzi strigată: – Coronico!

Se opri. Doar un singur bărbat o striga astfel. Era George, coleg de-al ei, cu care urma să plece la specializare.

– Bună, Geo! Cu ce treburi în cartierul nostru?

– Așaa... Adică te-am văzut și ... eu ...

– Geo! (se muștra ea) Ești prea inteligent pentru a încerca romantisme ieftine cu tine. Știu ce simți pentru mine. Garoafa din pahar este dovada afecțiunii tale. Poate munca noastră nu ne permite să ne gândim numai la noi. Mă gândesc deseori că nu vom mai ști mai nimic despre muzică, ținută.

– Ai dreptate, Coronica! Și totuși cred că munca asta are grijă să facă ea ce nu putem noi. Cred că suntem frumoși și moderni fiindcă facem ceva frumos și folositor. Dar nu despre asta voiam să-ți spun! Voiam să-ți spun că mi-ești dragă. Este rândul meu să-ți spun că ești prea inteligentă pentru a face romantisme ieftine cu tine. De aceea vreau să-ți spun că nu este nevoie de ani de zile pentru a cunoaște pe cineva!

Într-o prietenie, care urmează să aibă ca act final căsătoria, se vede ușor dacă vreunul dintre cei doi încearcă să ascundă ceva celuilalt. Și chiar dacă face eforturi disperate de a ascunde adevăratele simțiri, mai târziu sau mai devreme se trădează. Așa se explică remarcile de genul „Au vorbit cinci ani și nu s-au căsătorit!”.

– Te înțeleg, Geo! Aș vrea să spun și eu că destinul are grijă să scoată adevăratele calități din om. Este așa cum dintr-un lan de grâu alegi macii. Ei plac fiindcă au culoare, amețindu-te cu ea (fără a mai gândi că te pot ameți și altfel ... droguri), grâul place fiindcă înseamnă pâine, te satură. Așa este și într-o prietenie de lungă durată unde sfârșitul este altul decât cel așteptat de cei din jur. Este rezultatul cochetării cu frumosul și utilul. Nici o fată nu rămâne insensibilă la gesturile de politețe, chiar exagerate, ale unui tânăr. Nu te plictisește dacă-ți spune de zeci de ori pe zi că ești frumoasă, că ești unică, deși simți că este ceva în neregulă ...

– Concluzia ar fi că toate prietenii lungi care nu se sfârșesc cu căsătorie sunt precum lanul de grâu și macii.

– Exact. Bineînțeles când nu intervin părinții sau alte chestiuni obiective.

– Să înțeleg că este indicată o prietenie unde să predominie frumosul și mai puțin utilul?

– A, nu, Geo! Nu m-ai înțeles! Am vrut să spun că în momentul când încercăm să fim altceva decât suntem în realitate – chiar dacă facem asta pentru o cauză bună – nu reușim. Grâul acela, chiar dacă macii nu ar mai avea floare, nu va fi un grâu bun, curat. El va trebui selecționat. În cazul prietenilor, selecția o face destinul.

– Bine, bine, dar cunosc cazuri când din prea mare iubire ascunzi celui de lângă tine faptul că ... ai un copil! Da. Chiar așa. Cum ți se pare?

– Aici intervine categoria de minciună utilă. Și pentru a fi bine înțeleasă am să-ți spun o chestie la care m-am gândit și mă gândesc într-una. În liceu am avut o colegă. Spun am avut, că nu mai este în viață. Era în anul patru. La sport profesorul ne obliga să venim în șort când eram la sală. Aura, așa se numea, avea niște picioare frumoase, care i-au sucit mințile „profesorului”. A început să-i găsească tot felul de motive, încât la un moment dat era în situația de a nu mai veni la sport. Aura avea bursă. Părinții ei erau simpli țărani. Dacă pierdea bursa, ar fi însemnat să nu mai continue liceul.

Absențele se adunaseră. Într-una din zile am aflat că vrea s-o discute în Consiliul profesoral ori la B.O. U.T.C. I-am spus. Mi-a spus și ea motivul pentru care nu mai vine la oră.

– Mă strânge de picioare, când sărim la trambulină și, ori de câte ori mă sprijină la vreun aparat în sala de sport, mă ciupește.

Văzuserăm și noi. Știam. Într-un timp am văzut-o pe Aura la ore. Era tristă. Când sărea la trambulină „proful” o prindea ușor în brațe ...

După liceu s-a căsătorit. M-am întâlnit cu ea. Într-o cofetărie în fața unui pepsi mi-a mărturisit:

– Cora, nu pot să mai rezist. Am trei luni de când m-am căsătorit, iar bărbatul meu știe că nu am fost virgină datorită unui accident.

Am aflat mai târziu că s-a sinucis.

– Scump a plătit pentru minciuna asta utilă, zise George. Pentru o clipă gândul fetei fugi la șatră „Oare el știe ce sunt?”. Faptul că nu era din oraș, ci venise prin repartiție, făcuse ca tânărul să nu știe originea fetei!

La institut nu discuta cu colegii despre fată fiindcă păstra secretul iubirii sale față de Coronica – chiar în relațiile cu ai lui.

Discuta cu Coronica, și uneori o vedea privind undeva anume. Fata era recunoscută ca un mare specialist, dar în relațiile cu colegii nu se simțea cea superioritate a șefului de laborator în fața subordonaților. Fusesse numită șef de laborator datorită rezultatelor de excepție.

– Să știi, Geo, că iubirea nu are preț, așa cum nu putem plăti părinților. Iubirea ne-a făcut schița fiecăruia, iar părinții i-au dat formă și viață. Dar munca asta nu ne dă voie să mai ducem gândurile în parc ...

– Eu cred că dacă o să ni se pună piedică pe stradă o să tăcem din gură crezând că așa trebuie să fie. Asta a făcut munca din noi.

Întinericul ce venise alunga jena celor doi tineri ingineri chimiști și le uni buzele într-un sărut lung ca o petrecere de paști.

Deodată, fata se smulse din brațele lui și o luă la fugă. Tânărul se luă după ea. Coronica îl opri, strigându-i:

– Pe mâine, Geo!

Tânărul o lăsă să creadă că a plecat. Ajutându-se de stâlpi, copaci, colțuri de clădiri o urmări. Deodată simți în ochi usturime. Un bec rătăcit ce atârna la scara unui bloc îi arăta un țigan cu pălărie și pantaloni largi. Se liniști puțin. Țiganul era bătrân și-i părea cunoscut. Se apropie mai mult, ridicând gulerul hăinii. Auzi vorbindu-se țigănește. Se mai uită o dată fără a fi observat. Era într-adevăr Coronica iar țiganul acela nu putea fi decât neam cu ea, dacă nu chiar tatăl ei.

Noaptea fu pentru George prilej de interogatoriu.

Se întreba și încerca să-și răspundă ca un șahist ce-și încearcă forțele jucând cu el însuși.

– De ce iubește omul?

– Ca să-și justifice existența pe Pământ atunci când va fi sub pământ.

– Ce este moartea?

– Moartea este idealul. Nu-ți pricinuieste durere precum iubirea, și nu te întreabă dacă ai cravată atunci când vii la ea, așa cum te-ntreabă un mojiç de portar de la un restaurant de lux. Moartea este într-un cuvânt „cea mai cea mai”.

Îl luă somnul târziu. De fapt și de drept, voia să se întrebe despre Coronica, dar nu reușea. Dormi mulțumit fiindcă era adeptul acelei

terori care spune că în momentul când poți să răspunzi de ce iubești pe cineva înseamnă că de fapt nu o iubești. O mare și pură iubire este atunci când întotdeauna rămân niște lucruri legate de persoana iubită, la care nu poți răspunde.

Dimineața descoperi că mama sa aranja niște lucruri în geamantan și plângea.

– Ce s-a întâmplat, mamă?

– Chiar nu știi, George?

– Nu, mamă!

– Îți aranjez lucrurile. Tatăl tău mi-a spus că vei pleca împreună cu o ingineră, colegă de-a ta, la specializare într-o țară străină.

– Îți mulțumesc, mamă. Nici nu știi ce fericit sunt.

*

* *

În săptămâna următoare pleca. Avea să stea o perioadă mai mare de timp.

– Să-mi scrii, tată, pă adresaică la șatră, i-a spus fetei la plecare și i-a dat ghiulul din degetul mic.

PARTEA a III-a

Capitolul I

Viața de nomad a intrat la ea în casă. Niculin era așteptat. Din nou începu munca de ascultător, sfătuitoar, meseriaș. ... Nae își făcea casă nouă. Na șapte mii.

Zorică s-a bătut cu un gradat. miliție, Vorbe cu gradatul... Noroc că a scăpat cu amendă.

Lu' Octavian i-a murit mă-sa. Sfatu' popular. Bon de coșciug, de pâine, fasole, ulei, carne. Mare noroc.

A-nceput baba Zina iar cu „locu' dă casă”. Nu mai moare. Ia Dumnezeu pe cine nu trebuie!

Trei a făcut Maria, bulibașule! Să-i trăiască! Să nu uiți, Nae, să-i dai o vițică de la mine să aibă lapte la copii! Îi dă și statul? Bravo! Mare noroc. Da' lasă, să nu uite pe bulibașu Niculin.

Le-a prins la porumb pe Mența și pă Aglaia? Să le fie de cap. Nu mă duc nicăieri. Las' să le ia!”

Erau problemele lui zilnice pe care și le repeta ca pe niște vorbe cu efect de balsam.

Se gândea cu tristețe că „țigani de vatră tot primii sunt, chiar dacă nu au averea nomazilor. Au case, mobilă, lucrează în uzine, fabrici. Și ei mai greșesc. Da s-au dat cu lumea. Ce vrei? Noi n-an fost stabili”.

Câteodată, încălzit de ițalo (țuică), îl vedea pe Nae, băiatul mare, fericit că s-a dat cu lumea.

„Au toți viitorul, că șucar o să mai fie. Uite, fii-mea ce-a ajuns. Dacă nu era legile astea – dă unde?. Acum și sărac și bogat, tot una. Frumos, urât, orice ești, ai drept”.

Credea în Nae care perfectase un contract cu o cooperativă meșteșugărească din oraș pentru confecționarea unor măștișoare și bijuterii din metal.

Gândurile lui, dorințele lui în legătură cu șatrării intrau pe mâini bune și spunând așa se gândea la Nae.

„Ia să-i zic eu să-mi spuie și mie ce le spune pe la ședințele lor, că el e membru”.

Asta era o altă satisfacție pe lângă reușita fetei la facultate. Așa își menținea dibăcia-n mâini și agerimea minții.

Șatra începuse să semene cu un fort american.

Corturi și case mari, arătoase, în care țiganii petreceau puțin timp. Meseria îi purta prin orașele mari.

Într-o joie frumoasă ca artistele din filme, muri Zgaroi. Poșta aceea a zbaterii ochiului, a ieșitului de pisică și de popă în cale, a nechezatului, a bătutului din picioare aduse ve-ștea la aproape toți țiganii șatrei care fuseseră plecați. Veniră toți după unde plecaseră prin țară.

Bulibașa merse la casa mortului. Avea cu el lumânare și flori. Vru să salute, dar își aduse aminte că la mort nu se salută. Așeză florile pe pieptul lui Zgaroi. Deodată, trase aer adânc în el și își mușcă buza.

Astfel reuși să păcălească râsul. Văzuse inelul făcut când cu alegerea bulibașului. Inelul era ca mortul. Și îi veni să râdă.

Niculin ieși din casă și se duse la closet. Acolo, ferit de privirile țiganilor, Niculin râse cu lacrimi.

În casă, țigăncile ziceau:

– S-a dus să se pișe. Da, fă, ca să nu-l vedem că-i pișă ochii. Ce vrei? Bulibaș, nu trebuie să-l vază muierile când plânge.

La closet Niculin râdea. Iși aduse aminte de răspunsul lui Zgaroi la ghicitoarea bulibășească a lui Marmacică.

– Eu, bulibașule Marmacică, crez că băiatul acela mic a răspuns că el nu este dă vină cu capra și cu arsul dă șire, că el n-are anii.

– Adică este minor, interveni Măcui, mândru de completarea lui.

– Bă, Măcui, și, bă, Zgaroi, crez că voi sunteți minori la minte, le-a zis Marmacică.

Bulibașul Niculin se întoarse în casa mortului.

– Aveți tot ce trebuie? Muzică ați pus?

– Mortul a lăsat vorbă că nu vrea nici popă, nici pomană. Să nu plângă nimeni. A spus „Toți care m-au respectat să bea, să mănânce și să joace”.

– Ce spui, fă Vico?

– Așa a zis, bulibașule. Și a mai zis ceva, da mi-e să nu te superi.

– Zi, fă Vico!

– A zis că „Niculin să nu vie la moartea mea!”

– Da dă ce, fă Vico, a zis așa? N-am avut io grijă de voi? Numai eu știu câte am luat asupra mea. Și-n pușcărie câte am tras eu. Doi ani, numai anchete. Am mâncat bătaie, în ăștia doi ani, mai mult decât am mâncat carne în 60 de ani. Ș-acum?

Niculin plecă acasă. Luă lumânarea și florile. Zise:

– Să nu se supere mortul. Dumnezeu să-l ierte!

*

– Bulibașa, o scrisoare de la nepoată. Semnează aici, că e din străinătate.

– Să trăiești, Popescule! Dau una mare diseară la bodegă. E dă la fată. A cerut-o afară. I-am dat voie. Ea e cu studiile. E ingineră. Ea știe. E treaba ei. Eu m-am ocupat să învețe și ...

Ar fi continuat, dar tov.Popescu ducea corespondență și ziarele. Se grăbea.

Privi după tov.Popescu și se gândi că în geanta lui mare, burdușită, duce viață. „Da. Viață”. Vești frumoase, vești triste, bani de dat – amenzi, bani de luat pensii –, vești despre ce este-n lume. Viață, ce mai! Citi scrisoarea de la coadă la cap. ... Sănătate la toți vă dorim. În octombrie venim acasă. Vreau să facem nuntă, dacă vrei matală.

Se opri. Întoarse foaia de hârtie pe amândouă părțile. „E de la ea!”. Prinse sticla cu molan. Bău lacom. Ochii începură să vadă ațe, ațe.

Țiganul bea singur și vorbea. Îl chemă pe Nae, fiul său cel mare.

– Uite, măi Năică!, ce-nseamnă să-ți intre șoapta în plapumă. Am crescut-o, am făcut-o mare și ia uite. Așa o să-mi faceți toți. Am fost bun să vă cresc! M-am săturat. Vreau să stau să mă liniștesc. Nu vreau decât pe Marcel. Găsesc un grajd undeva. Acela este singurul care mă iubește. Toți nu vreți dă la mine decât să mă vedeți mort ș-apoi să împărțiți averea.

Că și tu' ai cam început să semeni cu asta. De când cu ședințele alea cam uiți rânduielile șatrei.

– Nae, Nae. Uită-te, mă!

– Tată, tată! Ce ai? Ce-ai?

– Uită-te, mă! E dă la Coronica. Păi, să-mi facă ea una ca asta? Nae citi și după un timp, timp în care își pregăti discursul, începu:

– Să știi că este foarte bine că vrea să intre în rândul lumii. Familia e... (nu-și mai amintea ce anume). Familia e de baza societății. Trebuie să fim atenți să păstrăm în (iar nu-și amintea), să păstrăm mereu secretul. Și noi trebuie să avem grijă cu toate puterile noastre să făurim un viitor în societatea socialistă...

– Auzi, mă? Du-te dracu'! Mai aveai să-mi spui tovarășu' tată, sau tovarășu' Niculin și gata. Și cu făuritu' mai las-o dracu. Mai bine făurește și tu un copil, c-a început țiganii să rădă dă tine. Le zici tu, bă, Năică, după carte, da' teoria ca teoria, practica te omoară. Nu zicea ăla cu țacălia, ăsta, Lenin? Da. Tu crezi că d-aldi tine și mine face viitor de aur? Aici trebe doxă, mă. Așa ca la Coronica.

Nae plecase de mult. Nu auzise decât „Auzi, bă!” Niciodată tatăl său nu vorbise așa cu el. Știa că se mândrea cu el, iar când îi arătase carnetul de membru al P.C.R. îl sărutase și-i dăduse un lăntșor de aur, făcut de însuși bulibașa Marmacică pe care-l dăduse lui Niculin ca urmaș la bulibășie. Atunci zisese:

– Năică! Hao car. (Mânca-ți-aș p...). Eu chiar dacă am mâncat mardeală (bătaie) cât patru, nu mă supăr pe toți comuniștii. Fiecare cu mintea lui, că să știi că și acolo la bulău unii îmi dădeau țigări, apă; omu' e om or' ce-ar fi, iar politica e curvă. I-am apucat pă toți. Nu mi-a trebuit. Poate nici n-a fost de capu' meu.

*

Dimineața, fără nici o explicație, Nae chemă la el țiganii din Sfatul țigănesc. Erau prezenți: Bacriță, Ilie Chioru, Stănescu, Rică și alți țigani. Invitat, de la ora unșpe noaptea, sosise un țigan de la Sibiu cu vechi state în conducerea țiganilor.

Lucrările au fost deschise de țiganul Nae Mihalcea, fiul bulibașului. După ce a prezentat darea de seamă de la alegerea bulibașului Ștefan Niculin și până în prezent, vorbitorul a spus: „Crez că sunt în asentimentul dumneavoastră să mulțumim bulibașului Niculin pentru activitatea depusă de la început și până acum”.

– Fraților! Mă cunoașteți. Sunt băiatul cel mare al lu' tata Niculin, bulibaș. Ne-am adunat ca să fim strânși și să hotărâm. Lumea s-a schimbat. Ne-am civilizat și noi. Unii suntem membri și avem și noi

respect. Uite, Rică, adică tov.Rică, este propus pentru școală. Așa nu se mai poate. Unii dintre noi nu putem să mai ținem pasu' cu lumea. Invitatul nostru de la Sibiu poate să spu-ie mai multe. Rog să ia cuvântul.

– Tttopvarăși, tttrăim tttfraii greu. Ddacă unii nu înțelege, nu-i zgonim, da nu-i putem lăsa așa.

Niculin nu mai rezistă! Se ridică și zise:

– V-am ascultat și dacă bagi cuțit în mine nu iese sânge. Așa de mult sufăr. Când văz cum ați ajuns aldi ăștia care ați fost primiți în partid. V-a luat mințile! Nu mai știți de legea șatrei, Nu se mai înțelege lumea cu voi!

Ce știți voi de politică, mă? ăștia nu vrea decât să se folosească de voi. Încet, încet o să spuneți tot. O să spuneți și unde e aurul și cine are pahar sau nu.

Vă bucurați că dă mâna cu voi câte unu d-ăla de la raion sau de la regiune. O să vedeți voi pe dracu. Să știi și matale, tov.de la Sibiu, că puteam să fiu de mult în partid, să fiu mai mare ca matale! Nu mi-a plăcut; că e bine să-și vază fiecare de nasul lui. Am nepoată ingineră, ceea ce nu o să aveți voi niciodată, dar mă consider tot țigan. Și voi ce vă credeți?

Că aveți câte unu d-ăla roșu în buzunar! Să mă scuipați dacă n-o să vă omorâți între voi. Să folosește ăștia dă voi, că a văzut că sunteți morți după funcții. Mi-a părut bine când băiatul meu a intrat în partid! Da' am crezut că niciodată nu o să uite de unde a plecat.

Ascultați aici la mine, Niculin: cine nu știe să stea în banca lui, să vorbească atunci când trebuie și ce trebuie, va pierde. O să piardă și instructorii ăia de partid care dă mâna cu voi!

Am terminat! Dacă vreo unu d'aici latră ce am spus eu, să aibă grijă că spăl cuțitul în el.

Încălecă pe cal.

Adunarea avusese loc între două nechezaturi de cal, și opt mășcări ale țiganilor.

Acolo, pe marginea șanțului, iarba a rămas arsă, iar frunzele pomilor din jur au căzut, deși nu era decât august. Nae adusese toamna la șatră.

Clemența, Zina, Lămâița, surorile lui Nae și cei trei frați Guțu, Milică, Visalon se adunaseră la casa lui Ștefan – Niculin. Cortul nu mai era de când fusese Nae primit în partid.

Bătrânul ieși din casă și deodată totul încremeni. Își îmbrăcase costumul de judecată, pantaloni albi de postav cu haină la doi nasturi, brâul din piele sub care se ghicea cuțitul și aurul. În picioare avea cizme roșii din piele lăcuită. Bastonul cu măciulie din aur sparse liniștea pentru o clipă. Părul bulibașului albise.

Caii începură a fi deshămați. Țiganiile plecară. Vântul începu să adie din nou. Copacii erau, încă, verzi. Ștefan Niculin fluieră scurt. Un cal alb ca părul bulibașului se opri și, la un semn, se lăsă în genunchi. Niculin încălecă și după ce aruncă un pumn de bani de aur, cocoșei, ducați, napoleoni, icușari, dispăru. Ai lui nu-și dădură seama cum a plecat tată lor.

A doua zi Vica veni să-l certe pe Nae.

– Da bine, mă Nae, e frumos ce-ai făcut? Tu crezi că vrea țiganiile să fi așa șaf fără nici o vorbă? Și cu Niculin trebuia să faceți așa?

– Dadă Vico, io știu ce vrei matale, da nu te băga. Tata a plecat cu un cal alb, îmbrăcat cu costum de judecată. Atât știm că parcă ne-a orbit. Lămâița și cu Guțu și-acum are vedenii, tremură.

– Ce vorbești, mă? Nu l-am văzut io după ce a plecat de la voi? L-am văzut! S-a dus la fântâna lu' Cruțu, a băut apă și a plecat pă cal la oraș. Spunea lumea, că spunea, că să duce în lume, că nu moare el de foame.

– Să-nnebunesc, dadă Vico, dacă știu ceva! Io așa l-am văzut. Și ieri am ținut ședință că trebuia.

Ce vrei? Fiecare are o limită. Trebuie promovat tineretul. Tata a terminat.

– Bă, Nae! O să uiți dracu și țigănește. Țiganul și politica, porcu' și dovleacu'. Cată și sărută-i mâna, și lasă astea.

Uite, mie îmi pare rău că m-am luat după răposatul Zgaroi și l-am zgornit de la înmormântare. D-abia acu' am aflat eu că ce îl dușmănea mortu' pă bulibaș. Că a fost mai dăștept când a fost cu alesul bulibașului atunci când a murit Marmacică.

Capitolul II

*Miri ma, so te kărau? Pe sao drom te-astarau?
(Mă mir, ce să fac? Pe care drum s-o apuc?)*

Ne interesează ce se petrece în jurul nostru în măsura în care se aduce sau se ia ceva din lumea noastră. Excepție fac doar cazurile când trăiești din investigarea lumii, din efectuarea a tot felul de calcule mai mult sau mai puțin adevărate.

Bulibașa trăia fiecare clipă. Materialul de ardere fiind un soi de curiozitate amestecată cu ură. Toate clipele trecute se făceau ore, orele se făceau chefuri prelungite cu molan și cu cafea.

„Cine e acela? Cum? De când se cunoștea cu el? O fi țigan? Și io cum fac cu înțelegerea de la Timișoara? Că parcă era vorba să-l ia pe Bratu, băiatul bulibașului. Doamne! Ce ți-e și cu cartea asta? Bună e, dar tare te zăpăcește. Io crez că pentru țigani este de ajuns să știe să scrie și să citească. Atât.

Uite fata asta! A-nvățat până a uitat de rânduierile șatrei. Adică, cum? Să n-asculte ea dă mine, dă ta-su. Da, ia stai! Oare io i-am spus că sunt ta-su? Fata nici nu știe! Ea știe că e fata sor'mi, de la Viișoara, care a murit!

Bolea în apartamentul unde urma să se mute fata care mai ședea cu chirie în cartier, de câteva săptămâni. Se apropia octombrie. Ducea doar gunoiul și făcea piața. Îi plăcea să vadă țăranii cum se zbăteau ca peștii pe uscat și-i plăcea să-și verifice mersul.

La șatră învățase de la Marmacică că: „Un bulibaș să meargă cu pași ușori, să aibă spatele drept și să țină capu' puțin într-o parte. Azi așa, mâine așa, ajungi să semeni a om cu prestanță. Că poci să ai, Niculine, orice, dacă n-ai spinarea dreaptă, degeaba. Toată viața mergi prin

serpentine. Când sus, când jos. Să știi, băiete, că asta cu spatele drept are și o găselniță doftoricească. Adică vreau să spui că vorbele ies pe gură, da se face acolo între șira spinării, aproape de gât”. Așa-i spunea urmașului său ori de câte ori avea prilejul.

– Decât douăzeci de ani în genunchi, mai bine doi ani în picioare.

Asta am auzit-o când am fost invitat la banchetul de facultate. Doamne! Doamne, ce dă dăștăptăciune! Și Coronica asta! Vorbea de te seca. Când le-am zis și eu că tineretul să ție dă meserie, să lase umblăturile și distracțiile cu dansuri d-alea scâlâmbate, ei au râs. Unul cu ochelari a zis:

– Noi, Bulibașa, am terminat cu asta. Cât am fost studenți am fost, acum gata.

Eram la restaurant. I-am numărat: 14 fete și 10 băieți. Am plătit io, tot. Coronica mea o ști ea carte, dar tot țigancă este. Are boala aia să se știe cine e ea.

– Dragă, ce bogați trebuie să fie!

– Da, nici nu zici că este țigan!

– Se vede moșu’ că e umblat și are și la galava!

– Ia întreabă-l tu, o mărită pe Coronica cu cine vrea ea sau el? Am auzit și i-am răspuns:

– Apoi, donșoară, să știi matală că ăla care n-ascultă dă părinți plânge cu lacrimi fierbinți. Nu prea i-a plăcut la Coronica ce-am zis. Noroc cu muzica. Mai plecase lumea și rămăsesem nu-mai în partea aia dă restaurant. Muzicanții, dăștepți! A-nceput niște tangouri mamă-mamă.

Au dansat cum dansam eu cu Varvara la balurile țigănești, frumos, depărtat, fără să atingi femeia. Murea’ studenții dă mine. La masă ne-am dat la discuții. „Dom’Niculin, aveți leafă ca bulibaș?”

I-am spus că bulibașa n-are leafă fixată, și-o fixează el... Au râs și mă uitam că nici nu îndrăzneau să bea. Le-am zis că fac eu cinste acum, iar ei când o’lua primii bani. Asta le-a plăcut și parcă s-a mai veselit lumea.

Am mai stat eu puțin și-am plecat. Începuse să se pupe la masă și mie asta nu mi-a plăcut. Eu zic că omu’ trebuie să se pupe acasă, că pupatu’ este arvună pentru buleală.

Când să plec, Coronica mi-a spus că le plăcuse la gagii dă mine. Ea a mai rămas. Pă drum m-am îmbătat și-a venit Marcel, armăsarul meu alb, care m-a plimbat toată noaptea. Nu aveam cu cine să vorbesc dă Coronica. Atunci am căutat-o pe Filomela, rumânca cu banu' dă argint, artista.

M-am dus la adresa aia. Marcel m-a așteptat afară. Deștept call! Câteodată îl văd pe Marcel ca și pe un om. Și dă unde nu știu că nu e om! Că nu vorbește? Mai bine! Rumănu' acela dacă a vorbit ce-a făcut? mai rău m-a îmbătat, cu vorba aia.

– Bulibașule, tot țigan ești! Deranjezi lumea la ora asta?

– Păi, ce vrei să fiu, mă? Țigan și-n ziua dă Paști! Tu, dacă ești rumân, ce, nu mori? Tu nu te piși? Tu nu ai fost la alte muieri și nu-njuri de Dumnezeu?

Bulibașul plecase cu calul de frâu. I se spusese o altă adresă a tovarășei Filomela. În oraș basculantele și puzderia de oameni cu salopete îl trezi din beție. Își scoase cravata de la gât și aruncă pantofii. Pălăria o mototoli și apoi o aruncă. Orașul se așezase pe un țurtudan și se uita la adunătura aceea care atingea pământul cu șase picioare. Armăsarul alb întorcea privirile tuturor. Niculin îi făcu un semn. Calul se lăsă jos și începu să se tăvălească. Niște muncitori veniră aproape.

– Ce-are, măi nene?

– Îi este rușine, măi fraților! Și mie la fel. Înțelegeți! Ne e rușine dă voi. Voi vă duceți la muncă. Alții vine. Și noi? Nu e frumos!

Marcel se ridică. Era murdar ca salopetele oamenilor ce mergeau la muncă. Niculin ridică privirea din pământ. Cu capul descoperit și cu picioarele goale, alerga cu calul în mare viteză. Un milițian cu caschetă albă făcu un semn cu paleta. La picioarele lui căzu un pumn de sute. Undeva, mai departe, se zărea o adunătură ciudată, care atingea pământul când cu două picioare, când cu patru.

*

O Lada albă pe roți, împinsă de o femeie, opri goana celor două animale: calul și omul. Îmbrăcămintea armăsarului făcută din fier de păr alb și cea a bulibașului făcută din fir de lână neagră erau murdare de beton, de vin și de dorințe. Marcel și Niculin nu aveau cu ce să-și

potolească dorințele. Femeile lor muriseră. Căutaseră amândoi toată noaptea. La adresa aceea artista nu răspunse.

Bulibașa mergea pe jos. Vorbele vecinului de apartament al Filomelei și faptul că nu o găsisse la adresa pe care o știa îl îmbătară din nou. Mergea vorbind cu calul.

– Bă, Marcele! Tu ce crezi, mă, că dacă omul n-are minte nu poate să trăiască? Ba poate, mă. Uite tu! Ce dacă n-ai cap – adică minte vreau să spui – ce, nu trăiești? Trăiești, mă, și încă cum. Calul mergea alături de Niculin-Ștefan, întorcând capul din când în când ca un semn că-i răspunde.

– Adică, stai mă, că nu ești om. Ba ești, mânca-ți-aș botu tău! Mai ții minte cum m-ai scăpat tu atunci? Capu' meu și cu picioarele tale au făcut milioane, că altfel mă omorau caralii.

Bulibașa începu să îngâne un cântec. În aer nu se auzea decât: „Vat, vat, vat ... Ca mereu prala. vat, vat... prala”.

Marcel începu să bată din copite. Juca. Îl învățaseră niște țigani spoitori, de la care îl cumpărase Niculin.

– Stai, mă! Hai să-ți spun cum e cu picioarile și capu'. Cică l-a prins potera pe un țigan. Mai să-l omoare. Să-l spânzure. Îl întrebă un gradat „Ce dorință ai pentru ultima dată, mă, baragladină?” Vreau să joc o tananică. „Bă, ești nebun? Ce fel de dorință este asta?” Dom' majur, cum vrei matală, da io asta vreau”. I-au adus un taraf dă lăutari ș-a-nceput țiganul să joace. Sărea, lovea picioarele, mergea pe călcăie, făcea tumbe, până a găsit un loc pe unde a putut să fugă. Până să își dea seama ăia, pac, a scăpat țigănașul. Bă, Marcele, hai că termin. Mai așteaptă puțin. Fuge, fuge țiganul printr-o pădure. A scăpat, ce mai! Dă de un pădurar. Îl roagă să-i dea ceva de mâncare. Păduraru îi dă și pormă dă să se culce.. Pădurarul i-a pus o pernă. Când acolo ce să vezi? Țigănașul a pus în loc de cap, picioarele. Rumănu a rămas crucit „De ce pui, mă, picioarele pe pernă și nu pui capu'? Hm! – făcu țiganul. Îi fi având dumneata dreptate că unde-i cap, vai de picioare, da` vezi, în cazul meu s-a schimbat socoteala: dacă nu erau picioarele, se ducea dracu capul!”. Ce, bă, Marcele, n-ai înțeles? Adică, stai, că tu nu ești om!

Șatra îi primi pe amândoi. Cineva le adusele iarbă și borș. Mâncau amândoi la rând cu aceeași linguriță adusă de Lămâița, fata bulibașului.

Capitolul III

*Iubiseardeaas, thai mekleas Thai po doro ci leneas...
(A iubit și a lăsat Și-al lui dor nu l-a luat...)*

– Stimați tovarăși, adunarea generală a organizației de partid nr. 4 – artiști își desfășoară lucrările când întregul nostru popor, strâns unit în jurul conducătorului iubit, obține rezultate deosebite în toate domeniile. Îmi cer scuze, dar știți cu toții cine este tovarășa Mandache, secretar cu propaganda în comitetul de partid al institutului! Dumneaei participă ca delegat din partea forului superior.

La punctul 1 al ordinei de zi avem de prezentat expunerea „Rolul P.C.R. în politica demografică a țării”, care va fi prezentată de tov. Mandache, iar după discuții vom trece la punctul doi, alegerea de noi membri P.C.R.

După ce secretarul de partid derulă obișnuita bandă, prin băncile amfiteatrului (sala de ședințe) încep să apară „Sportul”, „Urzica”, „Femeia”. Toți se așteptau să vadă o pereche de ochelari care se mișcă ca un agregat mecanic de la un capăt la altul al unei benzi, sus, jos, în dreapta și-n stânga. Se știa cine se înscrie la cuvânt în urmă cu două nopți, când se întocmise materialul: tovarășa Popa Amalia, tov. Prislop, tov. Juguneanu. Artista începu:

– Stimați colegi, vă voi prezenta câteva aspecte pe care le-am găsit a fi interesante în ceea ce privește politica demografică a partidului. Acum, după ce întregul popor a luat la cunoștință despre realizările obținute de cel de-al IX-lea Congres și până acum, trebuie să spunem că a avut loc o regrupare a populației de la sat la oraș și astfel a crescut numărul muncitorilor. Este o chestiune care, după părerea mea, va necesita o reorientare în ceea ce privește politica în agricultură.

Tov. Mandache prezentă alte câteva considerații personale, care trezire în rândul auditoriului o stare vecină cu frica.

Se şușotea! Adunarea de partid începu să semene a scenariu unde studenții se ajutau reciproc.

– Câți suntem, măi Octav, în sală?

– Sst! Mai încet, d-le. N-ai auzit, 113?

– Da, mă? Dar nu-mi vine să cred! Cred că iese ceva de aici. Tu nu vezi că tovarășa Filomela vorbește nuanțat? N-o văd bine...

– Măi Popică, tu vrei un răspuns sau mă încerci?

– Măi Octav, ai auzit de componența populației minoritare?

– Auzi, mă? Ce tot dracu' mă deranjezi... Nu știi c-a trăit c-un țigan? Aud și eu ce zice!

Secretarul de partid încerca s-o oprească pe tov. instructor. Privea la cei din sală și pe retină se vedeau chelii și păr. Era imaginea din sală. Capete plecate și şușoteli.

Un ventilator din dreapta începu să amestece sunetele din sală. Tovarășa instructor nu schiță nici-un gest. În alte dăți cei care erau în colectivul de redactare a procesului-verbal propuneau să se pună la vot chiar și aprinderea luminii electrice în sală. Filomela nota în caietul său.

„Avură loc discuții scurte, banale, paralele cu subiectul prezentat, care au degenerat într-un fel de cimentare a cultului personalității: oamenii erau strânși uniți în jurul... Ceea ce făceau ședință de ședință era schimbarea în fraze „strânși uniți în jurul conducătorului iubit”. Adunările de partid erau laboratoarele de cercetare și experimentare. Vorbitorii erau judecători. Totul semăna a tribunal. Totul se făcea inconștient și cu frică amestecată cu interes. Limba era covor roșu ce se întindea în calea conducătorului iubit. Păcat. Îl vor strica. Toate onorurile îl vor schimba în Stalin. Dacă vrei să omori pe cineva, îl poți omori prin condamnare la viață veșnică. Moare fizic la o vârstă pământescă 70-80 de ani, dar trăiește printr-o stradă, printr-un oraș sau prin faptele rele făcute”, nota Filomela.

„Trăiesc copiii lui și vor călca pe același covor roșu care sunt limbile unuia ca tov. Popa și tov... care se înscriu la cuvânt în niște adunări de partid periculoase precum camerele de gazare naziste.

Eu? Oare nu am fost purtătoarea unui astfel de covor roșu? Cu limba ce o port în gură, am întins covoare la niște conducători mai mici până am ajuns instructor!!”

Filomela fu trezită din somnul „gândurilor imperialiste” ce se culcau pe perne filosofice și ideologii capitaliste.

„Dacă ar ști careva ce am gândit, m-ar aștepta GHERLA sau AIUD cu niște „munci de lămurire” în privința justeții leninismului, a doctrinei P.C.R.”

Ce-și propune nu e rău, dar cu cine? Cu ăștia care laudă și pun bețe-n roate?”

Aștepta momentul să înceapă prezentarea biografiei unui viitor „posesor de covor roșu” și evadă din sală. Unde? Se opri la ziua când a avut loc premiera unei piese de teatru unde, în calitate de colaborator regie, introdusese câteva dialoguri: Fusese chemată de instructorul de la Cultură și Educație Socialistă și prelucrată, încât la cea de a doua reprezentație dialogurile ce au dat în vileag „slaba pregătire politică a tovarăsei Filomela” fuseseră scoase. De atunci se apucase să citească tot ce apărea în materie de politică comunistă.

„Cândva doream să învăț Manifestul lui Marx? Ce tâmpenie! Oricum, m-a ajutat în exercițiul de memorare și, de ce să nu recunosc, are și câteva idei valoroase și adevărate. Oricum, nu este indicat să-ți umpli capul cu materiale ce nu înseamnă meserie.

Așa eram eu în discuțiile cu colegii. Ce-mi făcea Alex?

El îmi cerea părerea despre ultima carte a lui Sartre, iar eu nici nu știam titlul. Și chestia cu...

– Opran Niculin Coronica – sună o sirenă în urechea tovarăsei instructor. Paharul din fața sa se făcu roșu. Întinse mâna și bău fără nici-o reținere.

Se înccă și începu să tușească, ceea ce obligă pe secretarul de partid să mai strige odată numele.

– Opran Coronica.

Filomela continuă să tușească. Ceru scuze din mâini și ieși afară prin spatele cortinei unde se proiectau planșe cu diapozitive sau se prezentau scurt-metraje despre cinematografie.

În sală, Octav și Popică începură să vorbească. Cred că și-a dat seama de urmări...

Și-a provocat tusea! Hî. Hî! Ce tot spui, mă? Crezi că mai ține minte cineva ce s-a discutat?

– Dacă te uiți în procesul-verbal n-ai să găsești o frază din părerile personale ale tovarășei Filomela.

– E scris deja din ziua în care a fost întocmit materialul. Tu n-ai văzut că ea nu a citit nimic după hârtie?

– Asta cine e? E drăguță!

– E foarte isteță, chiar dacă ta'su e țigan.

– Ce spui, mă?

– Da, mă, tatăl său a fost sau este bulibaș. Eu l-am văzut odată cu ea.

– Ce an este?

– A terminat chimia și mi se pare că este pe la secția foto tehnică, pe la montaj la noi.

Filomela continuase tusea pentru a putea ieși afară. Numele fetei o făcuse mai tânără cu 22 de ani și-i adusese în față chipul interesant al bulibașului argintar.

Se pregăti. Trebuia să reziste. Se pudră mai mult, încât cei din sală văzură o femeie îmbujorată de tuse.

– Pentru tov. Filomela, și fiindcă așa este statutul și așa prevăd instrucțiunile de primire în partid, vă rog, tovarășa Opran Coronica, să spuneți câteva date despre biografia dumneavoastră, care credeți că le-ați omis din biografia scrisă și care i-ar putea interesa pe tovarăși.

– Da. M-am născut într-o familie de...

– Nu, nu e nevoie. Considerăm că putem trece la întrebări. Secretarul de partid își adusese aminte la timp că tov. Coronica s-a născut și a trăit într-o familie de șătrari, țigani argintari, căldărari. Instructorul, tov. Filomela, ceru explicații cu voce înceată. Secretarul îi șopti la ureche. „E dintr-o familie de țigani. Este însă un element deosebit. Bine pregătit. Apreciată în colectiv”. Filomela dorea să se termine cât mai repede adunarea. Întrebă: – De ce doriți să intrați în rândurile membrilor de partid?

Coronica răspunse fără ezitare:

– Consider că așa pot să răsplătesc eforturile societății care mi-a oferit posibilitatea de a mă realiza, de a fi utilă societății.

„Da! E clar, își spuse Filomela. Nu crede o iotă din ce spune. Poate vrea să plece undeva și este neapărat nevoie să fie membru de partid.

Trebuie să mai discutăm. Cred că ea este”. Ceva îi spunea că este fata ei. Își propuse să discute cu fata.

Adunarea se termină. Toți ieșiră privind în podea. Se risipiră foarte repede. Octav și Popică amânau bericica pentru prima dată. Era prima dată când într-o ședință de partid la institut cineva vorbise liber despre politica partidului într-un domeniu și care spusese păreri personale. Aveau să urmeze chemări în biroul lui Scurtu de la „Comisia de Cenzori” și la „Comitetul de Pălării”.

– Domnișoară! Doresc să discutăm! Răspunsul dumitale mi s-a părut foarte frumos. Discutăm la cofetăria de alături.

Tânăra ingineră nu fu surprinsă de cererea instructoarei. Simțea o dorință de neînțeles de a discuta cu femeia aceea.

Știa că instructoarea ghicise gratitudinea răspunsului la întrebarea „De ce dorești să intri în rândul membrilor P.C.R.?”

Cofetăria din apropiere era în inventar. Hotărâră să meargă la cofetăria din centru. Mergeau alături. Fiecare se gândea la cu totul altceva. Femeia aceasta îi semăna. Mergea puțin în urma instructoarei. Voia să găsească asemănarea cu ea. Se trezi că este luată de braț. Coronica și Filomela mergeau la braț. Strada era curată. Nu erau frunți încruntate și nici priviri curioase prin sacoșe. Luminile începură să apară la geamuri. Niște nou-rași încercau să se unească luând forma a tot felul de figuri.

– Se întunecă! Propun să mergem la mine. Locuiesc singură. Ridică ochii spre cer ca la o comandă. În clipa aceea doi nori imenși se uniră formând o figură curioasă ce avea zeci de norișori din nuanța de albastru până la cenușiu.

Un grup de flăcăi fluierară ostentativ când ajunseră în dreptul lor. Coronica văzuse o pălărie ridicându-se, însoțită de o plecăciune și urmată de un „Sărut mâinile, tovarășe instructoare”.

O porțiune de trotuar lipsea, făceau săpături.

Cele două femei traversară. Mergeau spre casa tovarășei Filomela.

– Am să te duc eu cu mașina acasă.

– Nu mi-e teamă, mulțumesc! Pot să vin singură. „Dacă se invită la noi? Dacă vrea să vadă unde stau, îl vede și pe dade!”

– Orașul este mare. Cu tinerii ăștia de pe șantier, te poți aștepta la orice.

- Cred că nu este cazul meu, tovarășa Mandache.
- A, nu, scuză-mă. Vreau doar să-ți spun că femeia, indiferent de gradul ei de pregătire, este făcută să fie păcălită. Și pentru asta nu este nevoie de timp mult sau de un partener pe potrivă.
- Știi la ce vă referiți. Aveți dreptate! Suntem făcute să fim păcălite în sensul bun al cuvântului atunci când se formează un cămin deosebit și când putem spune că am păcălit noi destinul, natura ce ne-a zămislit astfel să fim păcălite.
- Interesant, donșoară inginer! Te sfătuiesc să te abții în discuțiile colective să vorbești despre soartă, destin. Înțelegi de ce?
- Da, înțeleg. Vă mulțumesc!
- Ajunseră. Un gard viu despărțea casa cu un etaj de stradă. Era un cartier locuit de tovarăși de sus. Totul era ordonat, aranjat astfel încât plictisea ochiul și provoca o senzație de vomă. Aceste stări o încercară pe Coronica.
- Poarta avea o clanță care se închidea perfect. Nu scârțâia. Trotuarul era spălat și bine executat. Ușa era masivă, cu clanțe aurite. Coronica ghici florile din grădină ce erau în fața casei. Ștergătoarea de la ușă era așezată perfect. Totul era obositor, străin și aducea a vilă cazonă, locuită de un ofițer care fusese tot timpul activității în statul major. Curățenie, ordine și disciplină.
- Scuză-mi deranjul din curte, dar singură abia reușesc să răzbesc.
- Așa deranj aș dori să am și eu în curtea mea!
- Poftim, așază-te! Dacă vrei la toaletă, acolo...
- Ii arătă o ușă unde era lipită o ilustrată cu un copil care face pipi.
- Eu vreau să mă schimb. Dacă vrei, pune tu pentru cafea. Găsești totul în bucătărie.
- Coronica privi camera de primire. Totul aruncat. Pe o vază de flori trona o pereche de bichini.
- Apa din vaza cu flori mirosea. La bucătărie, ibricul pentru cafea avea pietrificată cafeaua din urmă cu 2-3 luni. Aragazul avea plita cu resturi de mâncare. Lângă punga cu zahăr găsi două cărți: „Manifestul lui Marx” și „Sfânta scriptură”. Pe jos erau aruncate mai multe fotografii, galbene de timp, dar bine executate. În ele descoperi un chip ce semăna cu unchiul Niculin, care o înflora. Privi cu atenție, dar se auzi strigată.
- Domnișoară, gata cafeaua?

– Imediat, tovarășe!

Aranjă totul așa cum fusese așezat.

– Ți-am cerut scuze pentru deranj. Ai înțeles, cred? Și azi, la adunare, am avut o stare exact ca în bucătărie. Vreau să-ți spun, domnișoară, că noi avem nevoie de oameni ca dumneata. Cu ce medie ai terminat?

– Cu zece!

– Unde muncești?

– La institut, la secția foto-montaj. Răspund de prepararea diverselor soluții.

– Logodită?

– Încă nu.

– Ai un prieten. E firesc, la anii dumitale! Ai 22!

– Da, chiar în toamnă, în septembrie împlinesc 22.

– Mi-a povestit secretarul de partid câte ceva despre biografia dumitale. Aș vrea să văd și eu familia. Pentru dosar. Elemente ca dumneata trebuie folosite. Partidul are nevoie. Ce ai văzut în bucătărie e bine să uiți. Ce vrei? Vârsta. Mai am un an și ies la pensie. Mi-ajunge. Cât am fost, am servit cu credință Partidul. Poate d'asta nici nu am familie.

– Nu aveți pe nimeni!

– Ba da! Domnișoară, te am pe dumneata!

O învăluire de aburi cu miros de pâine și tămâie cuprinse camera. Ea ținu enorm de mult, cât zîmbetul unui copil.

La poartă mânerul se rupse, trotuarul fu inundat de furnici, iar ștergătoarea de la ușă se umplu de noroi și se îndoi.

Bichinii atârnați de vază luară forma unui crin.

Lacrimile înmulțeau cafeaua, anulând efectul zahărului. Vila semăna cu o clădire în care un bătrân învăța să-și picteze chipul. Mama își găsisse fiica. Fiica își descoperise mama. Totul era frumos pe dinafară și înăuntru.

*

* * *

Coronica sosi într-o duminică. Tristă. Șatra tăcu. Niculin nu întrebă nimic. Scrisoarea fusese uitată. Coronica privea o fotografie din care doi ochi mari o cercetau necruțător. Simțea cum îi nădușesc mâinile și se pierdea în „Oare el știe ce sunt?”

Niculin aranjă ce mai era de aranjat la șatră și plecă cu fata. Coronica nu spusese decât că o să plece din nou.

Zilele ce urmară îl găsiră pe Niculin la Coronica. Fata venea noaptea târziu, cu ochii înroșiți.

„Poate munca o obosește așa. Ce vrei! N-are nici un an dă când e în pâine!”

Casa în care locuise temporar fata cu chirie era a unei femei uitată de neamuri. Printre blocurile zvelte, casa cu uluci la gard și draperii de lemn la ferestre sfida betonul și fierul beton. Îi plăcea mai mult decât apartamentul.

Coronica plătea în avans cu 2-3 luni, iar femeia îi oferise jumătate din casă. Bulibașa Niculin în cele 3-4 zile în care stătu la fată merse la doctor și avu grijă de un câine ce lătra la toate mașinile care cărau beton.

Niculin aștepta dimineața și plecarea fetei. Așteptă pe coana proprietăreasă să facă ochii mari, să intre în vorbă cu ea. Aruncă fărâme de pâine la câine și vorbea cu proprietăreasa. Fiecare urmărea ceva. El să afle ce și cum este Coronica, iar ea să-și sature câinele. Câinele era un alsacian cu nările rupte. Vreun scandal cu alți câini la o întrecere canină sau cine știe...

Rex se juca cu fusta proprietăresei. Totul era bătrân, vechi materialul, carnea proprietăresei, ochii lui Niculin.

- Fata vine așa târziu mereu?
- Nu, dom'Niculin. De vreo săptămână. Ce, mata nu știi?
- Nu știu. Da' credeam că și înainte făcea tot așa!
- Nu! La mine este aproape de un an, dar eu o consider ca pe fata mea. Eu zic că poate i-o fi venit soarta.

Niculin nu răspunse. Plecă în oraș, așa într-o călătorie fără țintă. Vorbea singur, dădea din mâini, se oprea din când în când.

Niște militari îi cerură țigări. Le lăsă pachetul și plecă mai departe. „Dacă te iei după doctor și după popă – hei... ajungi rău. Ia să beau o bere, măcar”.

Berea se făcu beri. Consumatorii de la ora aceea avură noroc de un țigan bătrân și frumos care scoase multe sute din buzunar. Un viorist cu gâtul ca vioara, murdar și cu cămașa ce avea doar gulere, veni în preajmă.

– Sal busol jeneia.

– Ion. Da „gadji” mă știe Castravete. Cei doi cereau băutura.

Ospătarii se certau între ei. Șeful de salon veni personal. Se adunase o sumă mare de plătit.

– Nu vă supărați, tovărășele. Aveți 340 de plătit.

– Ziua o fi băgată-n plată?

– Adică?

– Păi suntem în 29. Ha, ha! Lasă șeful că unu e Niculin, sunt un bătrân. Lasă-mă să beau liniștit.

„Anoarde mă jenia”. (Vino încoace, prietene).

Castravete se apropie. Ghiulurile de pe degetele țiganului făcură liniște.

– Bă, Ioane! Vino mă aici! Așa! Mai aproape. Sunt de vreo săptămână la față. O am ingineră. Mi-e dor așa să mai vorbesc cu un țigănaș d'al meu, că n-am mai fost la șatră de o lună. Am fost prin țară. Treburi. Am aranjat pentru niște nomazi.

– Ia zi, mânca-ți-aș! Ia zi-i să te-auz...!

– Bre nene, io nu știu țigănește. Înțeleg, dar nu știu să vorbesc. Ai mei nu vorbesc țigănește.

– Mă, țigane! Păi ce fel de țigan ești, mă! Nici cal, nici măgar!

– Domnu', vă rog! Eu aici cânt de mult. Am și eu pretenții mele. Mi-a dat și apartament. Mă cunoaște toată Miliția. Io sunt un om serios. Bea-ți băutura și lasă-mă să-mi fac programul.

– Bă, Ioane, te-ai supărat? N-am vrut să te jignesc. M-am gândit așa că e rău, dracu. Dacă tot ne zice lumea țigani, măcar să știm pă ce!

Castravete se mai domoli. În nervii lui, gulerul cămășii decapotabile se și ridicase pe gât înspre urechi.

Un tânăr, cu pantalonii evazați și cu mai multe sute de grame de rachiu natural de piersică, se apropie de masa celor doi țigani. Scoase o coadă de șoșoi (iepure) și i-o trecu lui Castravete pe la nas.

– Da până când, mă, Vrăbiuță? Nu ți-e rușine? Și când sunt cu dom'Niculin?

– Asta ce fel de cioară e, mă, Castravete?

Răspunsul fu palma ce răsună ca un dop scos dintr-o șampanie.

Niculin se ridică așteptând riposta. Șeful de salon rezolvă situația.

Bătrânului țigan îi luară apărarea consumatorii din jur. – Nu are nici o vină țiganu'! Prostu' ăsta s-a legat de el.

Niculin se ridică și-i făcu semn lui Castravete. Intrară în salonul unde îi luă în primire o tânără.

– Pofțiți, vă rog. Cu ce vă servim?

– Două fripturi, cu garnitură, da să fie așa ca aia din capul ăluia de la intrare.

– Cât cascheta!

Fata zâmbi. Ion Castravete își aranjă cămașa. Cravata cu elastic îl jena. Trebuia s-o poarte însă. Haina avea mânecile soioase. Fusesse întoarsă pe partea cealaltă la fel ca și pantalonul. Șosetele erau scurte, lăsând să se vadă gioala la picior, fiindcă erau rupte la călcâie, iar țiganul lăutar le îndoise la vârf. Avea unghiile tăiate, părul din nas, precum și un picior. Unghiile și le tăiasă el, părul din nas îl tăiasă frizerul, iar piciorul îl tăiasă un doctor ca să-l scape de vata din nas.

La mese totul era de calitate, începând cu speteaza scaunului, continuând cu materia de consumat și terminând cu consumatorii.

Niculin făcu un semn chelneriței. Fata veni și bulibașa îi transmise dorința.

– Să cânte orchestra „Balada lui Ciprian”!

Fata se execută, dar conducătorul orchestrei se apropie de microfon și spuse:

– Stimați consumatori, am primit o comandă mai puțin întâlnită: Bala lui Ciprin. Sunt violonistul formației, dar, din nefericire, nu am partitura cu mine.

Niculin privi la Ion Castravete. Consumatorii se uitau prin cotloanele salonului. Undeva în stânga, un grup serba ceva. Toți crezură că de acolo venise comanda.

Ceasul de buzunar cu capac aurit al bulibașului arăta ora 7 seara. Orchestra cânta un tangou lent. Câteva perechi din grupul de sărbătoriți ieși pe ringul de dans.

Niculin simți lacrimi în ochi. În oglinda de la peretele din fața sa văzu un chip. Cea pentru care în urmă cu 22 de ani argintul se transformase în aur era acolo.

Vinul începuse să înțepe. Ion își desfăcea cămașa. Gulerul căzu. Cămașa lăutarului cu o fărâmă de guler popesc, lăasă la iveală un gât în care vioara se așeză formând un corp comun.

Bulibașa se uită la el.

„Cine este oare dihania asta? Uite, are două capete? Ce vrea. A, cântă!”

– Ioane! Mă! Tu ești! Știi tu Balada aia, mă?

– Dom’Niculin. Dacă-mi permiteți. Sunt cunoscut. Am cântat la I-a remiză 10%, puțină atenție.

Merse la orchestră. Violonistul care nu avea partitura îi dădu voie. Țiganul violonist se apropie de microfon. Șosetele se lăsară în jos. Părea că este în picioarele goale. Se vedea carne și lemn.

La masa de sărbătoriți cineva zise:

– Se pare că ne vom distra pe cinste. Văd că au introdus comicării!

Printre lacrimi, Niculin mai văzu o dată cerceii dăruiți de el în urmă cu 22 de ani și totul se transformă într-o cameră goală. Auzea perfect, dar nu vedea nimic.

– Stimați tovarăși și tovarășe, domnișoare, cavaleri, vă rog să-mi permiteți și mie, Ion Rugină, zis Castravete, să vă prezint o bucată comandată de dom’Niculin, un tovarăș de mare caracter, cu situație, balada lui Ciprian. Maistru! dă-mi un sol!. Șeful orchestrei se execută. Pianistul apăsă pe clapă.

– Așa! Încă o dată! mai dă un la minor!

– Pă nevasta mea n-o vrei, mă, balanacheșule.

Din grupul de sărbătoriți se auzi: – Lăsați-l, vă rog, să cânte!

Castravete simți că-i plesnește o gaură de la curea. Băuse și mâncase. Își supse burta și se aplecă pe vioară. Luă arcușul. Trecu de 2-3 ori cu sacâz peste el. Se scărpină undeva și începu.

Balada lui Ciprian ieșea albă ca pâinea din niște corzi mânuite de o mână maronie ce-și lăsa degetele sfânt peste fiecare notă.

Cei de la masa sărbătoriților se ridicară în picioare. Niculin văzuse pe Coronica. Era acolo. Nu putea să se întrebe ce căuta acolo. Balada era făptură vie și venea ca aerul suflat de buzele mamei peste o bubă făcută de la o arsură. Câțiva fredonau împreună cu Ion. Țiganul fu obligat să cânte de mai multe ori.

– Trăiască dom'Niculin – bulibaș care mi-a făcut comanda și orchestra care mi-a permis! Stimă și respect! Cea mai a dracului stimă și cel mai al dracu' respect pentru pianist.

Lumea râdea. Chelnerii, ospătărițele se opriseră din lucru. Atrași de sunetele divine, câțiva cunoscători ce nu avură bani să intre în salonul familial ascultau de la ușă.

La masa țiganului bulibaș veniră câțiva melomani să ciocnească paharele.

Fură invitați la masa sărbătoriiilor. Sărbătorii erau tovarășa instructor Mandache Filomela și tov. Octav, care ieșiseră la pensie.

Coronica amuți. Filomela începu să tușească ca la ședința aceea. Plecă afară. Se întoarse cu pudră și ruj mult pe obraz.

Coronica vru să-i spună ceva. Niculin îi ceru pe țigănește:

– Tati, tătucă, să nu știe gagii cine sunt. Da' sunt cam băut. Să nu te facă tata de răs.

Toți erau preocupați de Ion. Ion își văzu șosetele cum erau în pantofi. Încercă să-și ascundă picioarele. Fu obligat să mai cânte Balada lui Ciprian, așa, în surdină.

– Bravo, bravo!

– Dacă toți ar fi așa?!

– Ce vrei, dragă? Și noi avem pe ai noștri!

– Dom'Niculin, parcă așa am înțeles eu? Da?

– Da.

– Cum se explică...? Niculin îl opri, zicându-i:

– Nu se explică, se cântă. Ia mai zi, Ioane, odată partea a II-a și fii atent.

Ion se execută. Banii se adunau pe masă în dreptul său. Țiganul lăutar, amețit de băutură și de succesul neașteptat, se ridică și, spre surprinderea tuturor și mai ales a lui, zise:

– Pentru bucata asta nu există preț! Niciodată nu o să iau bani pentru Baladă.

O doamnă veni și-i întinse mâna. Un viitor pensionar îi strânse mâna. Niculin îl pupă. Filomela îi șterse fruntea cu o batistă mare cu modele.

Niculin nu mai rezistă. Așeză pe masă mai multe bancnote și, însoțit de Ion, plecă.

– Vă mai așteptăm pe aici, se auzi glasul șefului de sală.

*

– Ai, mă, Castravete, de când cânti tu pe aici, de ce nu mi-ai spus ce știi?

– Păi ce, dom'le, mi-a făcut cineva comanda asta?

– Hai, Ioane, hai!

– Mergem Niculin. Adică dom' Niculin. Vreau să mergi mata la mine. Să vezi cum trăim noi.

Cei doi țigani mergeau fericiți spre casă. Fiecare din ei cunoscuse în noaptea aceea o mulțumire ce ținea de acel tip de dorință limitată.

Acea dorință care pentru Niculin ajungea în intensitate până la nunta Coronicăi, iar pentru Ion până la a-și lua un costum de haine și o proteză nouă.

Ajunseră la Ion.

Niculin văzu niște preșuri. Vru să se descalțe. – Lasă, lasă tată, că suntem între noi, țiganii!

Veni nevasta lui Ion. Îi sărută mâna bulibașului și zise lui Ion.

– Ioane, ce să vă aduc?

– Adu niște țuică, că am mâncat de unde am venit!

Râseră amândoi, în timp ce țiganca aduse o sticlă golită pe jumătate.

– N-aveți copii, Ioane?

– N-avem, bulibașule!

– Mai bine!

– Ee, nu-i chiar așa. Avem opt ani și...nimic. Am zis să ne ducem la doctor. Cine știe ce-o fi?

Între timp, țiganca lui Ion adusese păhăruțe.

– Fă, neică! Tu nu vezi că s-a pus praf?

Praf nu era, dar țiganca scuipă puțin în fiecare pahar, băgă degetul, întinse saliva și cu colțul șorțului șterse cele trei pahare.

Când a văzut Niculin gestul țigăncii s-a îmbătat înainte de a pune mâna pe pahar.

Ion cânta cu vioara, dar nu se mai auzea nimic. Maria lui îl descălță pe bătrân și îl urcară în pat.

Patru pari bătuți în pământ peste care Ion fixase niște scânduri și tego de la barăcile șantierului și unde Maria aruncă zdrențe îl odihneau pe Niculin.

Peste câteva ore în cele două cămăruțe începu să se audă somnul.

Niculin se trezi într-un timp. Prin ușa întredeschisă, văzu pe Maria cu picioarele așezate acolo unde ținuse Ion vioara.

Zise rîzând:

„Te joci noapte cu somnul!”

Se ridică. Plecă. Nu-l întrebă nimeni, fiindcă „sforăiau duși”. Ajunse acasă. Câinele era prietenul lui. Nu-l lătra. Ușa era deschisă. Intră. Coronica citea. Era târziu. Niculin zise:

– Măine ne mutăm la apartament. E mai bine. Nu voia să discute despre scena de la cârciumă. Știa că fata o să plece. Artista nu o s-o mai vadă.

– Bună dimineața, tovarășico! La dumneata locuiește o fată care este ingineră?

– Da, da. Dumneavoastră, tovarășa Mandache? poftim! Da, aici locuiește, dar vor să se mute la bloc.

Artista trecuse la pensie. Venise la adresa ce o găsisese la institut în dreptul „ing.Opran Coronica”.

Figură cunoscută în oraș de către cetățenii mai în vârstă, tovarășa Filomela era salutăată pentru modul cum ajuta oamenii. Gazda fetei avusese cândva nevoie de o aprobare și o obținuse.

Cu cafea și sirop de soc în față, cele două femei discutau. Filomela află tot ceea ce vru. Toate bune, mai puțin un lucru.

– Bătrănu’, care cred că este țigăn, da nu zici că e, a venit azi cu un cal alb. Zicea că vrea să-i găsească un grajd. La mine nu avea unde. S-o fi supărat? Nu s-o fi supărat? Că vrea să o mute la bloc pe fată.

– Când mai vine?

– Nu știu, că, din câte am înțeles, s-ar fi mutat cu ai lui acolo la ... mi-e rușine să zic, tovarășa.

– Unde, măi tovarășico?

– La șatră. Că el este șătrar. E bulibaș peste ăia. Eu îl știu de mult. S-a pripășit lângă oraș. Ai lui pleacă prin țară, dar tot aici se întorc. Zău așa! Cică ar fi o muiere la mijloc. Gura lumii. Cică acesta bătrân ar fi trăit cu o româncă și nu s-a mai îndurat să plece. Ce e drept, se ține bine la anii lui! Și fata care seamănă cu el, este frumoasă mamă-mamă!

Filomela începu să se enerveze pe gazdă și se ridică să plece. Deodată, văzu câinele cum aleargă lătrând spre poartă. Se-ntoarse la stăpână însoțit de Niculin.

– Bună ziua, am venit să mai aduc niște bani. Vreau să fiu corect. Dumneata ai fost ca o mamă pentru Coronica. Venea ea, da' i-a fost rușine...

Glasul i se opri. Ceru un scaun. I se aduse apă. Nu putea să înghită. Filomela îi apucă capul. Îl așeză în poala sa. Niculin începu să înghită apă amestecată cu lacrimile Filomelei.

Gazda intră în casă. Deschise ușa de la camera fetei. Cele două femei îl duseră în cameră.

– Tot așa filotimă cum vă știu, tovarășă Mandache. Filomela îi făcu semn să tacă.. Scoase o bancnotă și o întinse gazdei.

– Mergi dumneata și cumpără niște buline de inimă.

Gazda plecă repede. Farmacia era în capătul celălalt al orașului.

Cei doi rămaseră singuri. Filomela se uită instinctiv la picioarele lui Niculin. Avea șosete.

Îi luă mâna și o așeză pe piciorul ei. Bărbatul deschise ochii. Nu zicea nimic. Femeia începu.

– Niculine, poate mă crezi o cățea? Nu a fost așa. Să știi că nu mi-a fost rușine că am trăit cu tine. Mi-era doar frică. Munca mea nu mi-a dat voie. Mi-a fost frică de ăștia de la raion și de ai tăi. N-am putut să te las. Te-am ajutat fără să știi. Când te-au luat pentru anchetare, eu ți-am trimis mâncare. Și cererile de materiale ți le aprobam eu. Voiam, mai mult ca tine, să rămâi în preajma orașului.

– Da, mi-am dat eu seama. Da să știi că m-au bătut și mi-au luat și niște ducați.

M-au chemat ca să le spui cine n-are buletine și cine are pahar?

– Măi Niculine, cum e cu paharul acesta? că eu nici acum n-am înțeles.

– Și-acum, Filomelo, ai misiune?

– Păi, crezi că ne lasă vreodată?

– Pă mine, să fiu al dracu dacă nu m-a lăsat. A văzut că țin cu țigănașii. E, cum să trăiești din nenorocirile la alții! Fă, Filo? E frumos? Nu e! Când zici că e toate bune, atunci s-alege prafu și pulberea. Tu crezi că Dumnezeu doarme?

Spui că tu doreai să rămâi în preajma orașului. Da' dacă e așa, dacă ce nu ne-am întâlnit, Filo?

– Păi, ce vroiai, mă Niculine? Voiai să ne distrugem amândoi? Și-așa am fost schimbată atunci. Mi s-a spus că nu sunt aptă pentru munca care mi-o dăduseră.

– Ce făceai, Filo, când ți-era dor de fată?

– Strângeam, Niculine! Strângeam, făceam economii. Așa îmi potoleam dorul de fată și de tine. Știam că dacă încercam să vă caut eram distrusă și de ai mei și de ai tăi.

Pentru o clipă Filomela fu tentată să-i spun că știa care-i adevărata lui mamă, dar simți niște împunsături în creier și dintr-o dată gura i se încheștă. Nu putu să mai vorbească și gândurile alergau ca o turmă de caprioare scăpate dintr-un țarc al unei grădini zoologice.

Niculin privi la ea și o trezi din această stare cu o întrebare din care Filomela înțelese că bătrânul din fața sa o mai iubește încă.

– Alex, ăsta cum zici că-l cheamă, unde este?

– A murit.

– Păcat! Ce ziceai că făceai când ți-era dor de fată? Încercă să schimbe vorba Niculin.

– Strângeam, Niculine! Am cumpărat o casă mare și am niște bani la C.E.C.

– Filo! Cum dracu vine chestia asta cu strânsu?

– Nu știu. Niculin. Știu că strânsoarea este a doua avere.

– Păi, prima care e?

– Nu știu, da' așa se spune!

– Auzi, Filo! Mă uit la tine și parcă îl văz pe Nae al meu. Vouă acolo, la ședințili alea, v-a luat mințili. Nu zic că nu ați învățat să vorbiți, da vorbiți așa, fără să întrebați de ce este așa sau așa! M-ai înțeles?

– Te-am înțeles, Niculine. Ai dreptate.

Filo! Varvara, răposata, a știut dă Coronica. S-a ținut ea cât s-a ținut da când a făcut fata anii dă școală mi-a zis să o duc la internat. Ai știut?

– Am știut, Niculine.

– Fă! tu pă toate le-ai știut! Parcă ai stat sub cămașa mea? Te-ai măritat, Filo?

– Nu, Niculin. Niciodată. Am trăit așa cu unul Alex. Un om bun care era la fel ca mine. La cursurile de politică citeam literatură străină. Întrebă-mă! Spune ceva. De ce nu-mi spui de fată?

– Te omor dacă mai pomenești de ea!

– De ce, Niculin? – Că nu am crescut-o eu?

Așa este. Dar nu uita că degeaba îi pui apă la floare dacă nu știi s-o oferi.

– Tot cu lecții, Filo! Tot cu lecții! Adică, Niculin e prost... Vroiai să-mi spui că nu știi ce să fac cu fata? Măi, Filo, măi! Păi tu îți dai seama în ce neam intră? Am vorbit cu bulibașa de la Timișoara, o dau după băiatu' lui. Nu e ca ea, da și el știe să scrie și să citească. Nu e prost. Răspunde dă o secție unde lucrează țiganii căldărari. Optzeci de ducați iau pe ea. Numai eu știu cât am cheltuit cu ea.

– Niculine! Acum știu de ce nu am lăsat lumea mea pentru tine.

– De ce?

– Tu vezi numai bani, măi băiete! Îți dai seama că este și ea ingineră?! Dacă mă căsătoream cu tine, tu mă puneai să joc pentru bani. Ai fi spus la toată lumea că sunt artistă și știu să joc și să cânt.

– Da, mă Filo. Da' în cazul meu nu era voie. Eram bulibaș. Și-așa toată lumea știe că fata este nepoata de la sor'mea Florica dă la Viișoara, care a murit.

– Cu fata faci cum știi, ai tot dreptul, dar mie trebuie să-mi plătești.

– Adică? Să-ți dau jumate din prețul fetei?

– Așa cum ai auzit, îmi plătești! Da nu cu bani, cu altceva. Îmi dai anii pe care i-am avut când m-am culcat cu tine. Tu și cu meseria de instructor de partid mi-ați furat viața!

– Măi, Filo, tu ești nebună! De când ești așa? Acolo, la cârciumă nu era așa.

– Nu, Niculine, nu sunt. Sunt doar obosită. Obosită de turneele ce le făceam prin toată țara și unde trebuia să ducem muncă de lămurire. Sunt obosită de semnăturile pe care trebuia să le dau pe tot felul de acte. Sunt obosită, fiindcă de douăzeci și ceva de ani sunt mințită, sunt lovită mereu în soartă.

– Măi Filo! Tu crezi că de mine a fost bine? Tu știi ce-nseamnă o zi la șatră? Să te scoli iarna în puterea nopții și să fugi pe câmp, când venea miliția să ne ia auru' sau să te ia la cercetări și să te bage în celulă cu toți hoții. Crezi că numai pe tine te-a mințit viața asta? Ce, io n-am avut muncă de partid? Am avut! mai ceva ca tine. Lucram cu securitatea. Da când a văzut că io mă făceam că sunt cu ei, m-au nenorocit. Acum mi-a luat băiatu', acesta care vorbește așa cum vorbești tu, în cuvinte

d'alea politice. Crezi că e ușor să lucrezi cu oameni care nu știe carte? Tu aveai cu cine să te certî! Da eu nici atât. Dacă nu aveam copii, băieții și minte, mă treceau țigani mei pîn' ciur și pîn' dârmon. Să știi că dă tine am știut mereu. Știam că mă ajuți. Pă fată am dat-o la Iași ca să nu fie în ochii tăi. Nu de altceva, da' nu voiam să-mi fac copiii de răs. La noi la șatră, dacă te-au apucat țigani de ocară, așa ești pînă pieri tot neamu. Să...

– Oprește-te, Niculine! Așa-i dat din gură și-atunci. Parcă tu erai artist și eu țigancă!

– Și nu eram? Ce ai tu în urechi? Nu dă la mână de artist?

– Tot lăudăros, țigane!

– Tot, fă, Filo, boala noastră, ce să-i faci!

– Scoate-mi cerceii și pantofii! Hai!

– Stai, fă Filo, că vine doamna proprietăreasă. Mă fac de băcănie.

– Ce, suntem chiar bătrâni?

Gazda veni între timp și plecă din nou. Tovarășa Mandache îi făcea respirație gură la gură și-l masa pe piept. Dar era goală. Coana proprietăreasă înțelesese totul și primul ei gând fu să întrebe dacă tovarășa Mandache mai este în funcție. Ieși pe poartă din nou, se întoarse, deschise ușa cu zgomot.

Cei doi bătrâni erau tineri. Plecară. În pat rămase o șosetă și o burtieră.

Coanei proprietărese îi fu rușine să întrebe ale cui sunt. Filomelei și lui Niculin le fu rușine să se mai întoarcă să le ia. Rușinea se dusese și la câine, care nu-l mai însoți pe bulibașa la poartă, unde uitară de rușine. Un tânăr cu cizme și cu o sticlă de țuică îi spunea femeii ce-l însoțea arătând spre poarta de unde ieșiseră ei:

– Hai, dragă, că uite, la aștia le-a dat cameră. Și e bătrâni! Hai!

Partea a IV-a

Capitolul I

*Tu beșès sa garadi, Me phabàu sar memeli...
(Tu stai tot ascunsă, Eu ard ca o lumânare...).*

Bulibașa și artista mergeau alături.

Din când în când se auzea „Sărut mâinile” sau „Bahte delo del”.
Cele două ființe voiau să facă dragoste.

Bărbatul zise:

– Filo, mi-e dor de tine! da vreau să mergem undeva unde nu s-a mai bulit cineva.

– Hai la mine!

– Păi, ai uitat că a fost Alex?

Filomela tăcu rușinată. Privind în pământ zise:

– Hai la tine la bloc.

– Este Coronica acasă. Și dă unde știi tu că n-o fi fost cu cineva?

– N-o cred în stare de așa ceva!

– Am glumit, Filo. Tu nu știi legea noastră?

– Care dintre ele?

– Păi, dacă nu e fată, îi dă drumu-n pielea goală și dai înapoi banii la ginerică.

– Și ție asta ți se pare corect?

– Nu știu ce să zic, da' uite că, dă bine dă rău, fetili noastre e fete.

– Poate ai dreptate!

– Filo! Hai în parc. Știu eu niște tufe. Nu ne vede nimeni. Vreau să te simț într-un loc unde n-a mai respirat cineva.

– Niculine!... Suntem oameni în vârstă! Serioși. Hai la hotel.
Cunosc eu.

– Fă, tu n-ai înțeles că vreau într-un loc unde să nu simt pereții care a mai văzut buleli și paturi care le-au umezit alții?!

O ploaie mărunță de toamnă îl obligă pe Niculin să lase picioarele Filomelei jos. Pe iarba unde o așezase, sub un tufăriș, se adunase apă.

Se grăbiră spre locuința Filomelei.

Aveau furtună-n suflet și uragan în creier. Cafeaua îi mai liniști. Filomela sparse tăcerea.

– Niculine, ești în stare să mă ascuți, fără să mă oprești, timp de câteva minute.

– Spune! Da să nu pomenesci de fată.

– Nu este vorba de fată, ci de tine.

– Ia zi-i, fă securisto! Ce mai vrei?

– Este vorba despre mama ta.

– Da, știu! N-a fost Luludia. A vrut să-mi spună când era pe moarte cine e mama, da' a venit Marmacică bulibașa și n-a mai apucat să-mi zică. Și orice ar fi, Filo, tata este Floricel. Pă el îl știu și mai mi-aduc aminte de o femeie care striga: „Ștefan! Hai că te așteaptă mă-ta mare”. Atât știu.

– Mama ta este româncă, Niculine. Se numea Popa Cati și te-a născut în același oraș cu mine, doar că tu ai cinci ani înaintea mea.

Bulibașa simțea săgeți în ochi. Spusele femeii îi aduseră aminte de capul păpușii, de trenuleț și de peștii din tingirea de aramă. Căzu jos. Femeia îl lăasă. Știa că asemenea stări trebuie lăsate să se anihileze numai prin ele și cu ele. Într-adevăr, după câțva timp, Niculin se ridică. În acele minute, cât stătuse jos, văzuse toate scenele mai importante cu Luludia. Pe Cati nu o văzuse. Luludia apărea cel mai des în mintea lui.

Începu să-i povestească Filomelei.

– Să știi că nu este de ajuns să pui un pom, dacă nu-i pui și apă! Așa și cu mine. Rumânca-mama n-a făcut ce a făcut Luludia pentru mine. Vreau să-ți spui că o dată a dat un ducat pă o portocală, că văzusem eu, la un rumân și poftisem. Ca să nu mi să umfle boașilii, s-a dus și a plătit cât a cerut rumân' acela. Și cu școala, la fel! A pierdut o groază de bani. Când țiganii lucrau, ea ședea să mă ducă la școală. Când pleca țiganii pân țară cu marfa, ea ședea cu mine, noi nu plecam, că lipseam dă la școală.

Două clase, cât am învățat, da' am învățat!

Știi să scriu și să citesc. Nu mă dau pă oricine. Și vii tu să-mi zici că sunt rumân! Și ce dacă sunt? Acum, la anii mei, ce mai contează! Aaa!

Poate pentru tine. Să fii tu acolo în creieru' tău mulțumită că n-ai trăit cu un țigan!

Femeia îl întrerupse, zicându-i:

– Dacă vrei să știi, tata a fost român și mama țigancă.

– Făi, Filo! Fă, neică! Tu vrei să mori dă mâna mea? Fă, cum dracu nu te-am văzut io că ești dilie? Îmi spui numai brașoave?

– Nu glumesc! Dacă vrei, poți să te interesezi. Și să-ți mai spun ceva: tatăl tău a fost ofițer.

– Astea le știi dă la ăia care ți-a dat misiunea. Proștii dracu! A uitat că ești femeie și io sunt bărbat. N-a calculat și asta. Auzi, Filo? Dă ce nu m-ai căutat 20 de ani?

– Ți-am mai spus, Niculine, de ce!

– Minți, fă! Mă minți și pă mine și pă tine. Ai văzut că ești singură acum la bătrânețe, că n-ai decât ziduri, mobile și bani la C.E.C. și gata, hai să mă agăț dă el și dă fată! Gata. Nu mai merge. Zi merci că nu te-am bătut acolo la petrecere. Să știi, Filo, că nu te iert, numai pentru câte descântece i-am făcut când avea junghi... Câte ouă sparte și descântece am plimbat pă pielicica ei! Și-acum? Vii tu cu pretenții!

– Nu ești drept, Niculine! Mie, munca pe care am făcut-o a făcut să fiu privită ca o ciumată. Toți prietenii și prietenele mă ocoleau. Cei care acceptau să-mi stea în preajmă o făceau de teamă sau din interes. Ție, șatra ți-a dat voie să te însori, să ai copii, să trăiești – chiar dacă ai suferit ce ai suferit. Eu nu am nimic! Și-acum vrei să-mi iei și dreptul de a mă gândi că am o fată? Poate mă urăști și nu mă înțelegi că sunt mamă, fiindcă mama ta, Cati, te-a lăsat?! Dar te-ai întrebat că poate s-a întâmplat ceva? Ți spun eu: au murit arse. Un ofițer rus a dat foc casei. Bunica și mama ta se pare că voiau să vină după tine.

Niculin simți ochii umezi. Știa că este adevărat ce auzea! Plângea pentru prima dată. Acesta era semnul.

Se ridică. La poartă se adresă Filomelei:

– Vorbește tu cu Coronica. Mi să pare că are ceva pă suflet. A venit tristă din Rusia. S-o fi certat cu băiatul acela! Eu nu-l cunosc. Vezi, poate îți spune ție mai multe.

Plecă. Nu-l mai fluieră pe Marcel. Voia să meargă pe jos. Începu să se întrebă „De ce nu am plâns decât când a murit Floricel și acum când am auzit de mama mea?” „Fiindcă și el și ea au murit, fără ca tu să-i cunoști prea bine” – răspunse un glas din interior.

Mersul pe jos prin oraș îi aduse în cale doi cerșetori. Era un rănit de război. Nu avea picioare. Ședea sprijinit lângă un zid. Lângă el o cerșetoare care ținea basmaua pe ochi și în brațe avea un copil. Zicea într-una: „Dați și mie un bănișor, dați și...”

Îi lăsa bani bărbatului iar femeii, care era o țigancă, îi zise cu glas tare:

– Voi nu vedeți fă că nici să cerșiți nu știți?!

Trecătorii se opriră și câteva femei își făcură cruce. Auzi în spatele lui voci melodioase:

– Dragă, nu este bulibașa de la șatră?

– Da, el este! Unde i-o fi calul?

– O fi murit! Da' parcă-l văd cu alt cal! Îi schimbă ca pe cămăși. Nu mai rezista. Fluieră scurt.

Marcel apărură, și cele două animale plecară călcând pământul cu patru picioare, cu două sau cu niciunul.

Calul se îndreptă spre șatră. Când Niculin îi lăsa frîul liber, Marcel știa că stăpânul său vrea la șatră. Bulibașa coborî de pe cal. Privi spre cer. Deasupra, norii fugeau pe cer ca o turmă de vaci. Lumina soarelui se micșorase. Ziua era pe sfârșite. Prin corturi intrau femei și bărbați care se-ntorceau din oraș. Apărură Nae.

– Tată! Ești chemat la miliție, mâine la ora 9,00.

– Și ce, mă, nu mai știi să vorbești limba noastră? Ai uitat țigănește?

– Nu, bre! Da știi că...

– Aaa. Am uitat! Vrei să te obișnuiești, să vază românii că meriți să te trimeată la școala de partid ca pe Rică. Bravo, mă! Auzi, bă Nică, dă ce nu iei tu o româncă, mă?

Las-o dracu pe pirandă, vinde cortu că și-așa nu mai stai în el și du-te mă cu românii.

– Consider că unilii persoane n-ar trebui să vorbească tocmai ei...

– Adică, ce vrei să spui, mă janghinosule?

– Bre tată! Eu nu zic, da vorbește țiganii...

– Bă ,Nae. Hai să nu mă cert cu tine. Măine, după ce vin dă la miliție, am să îți fac o surpriză – cum zice Coronica atunci când...

– Știam și noi ce însemnează, îl întrerupse băiatul bulibașului.

– Mă, băiete, dacă n-ai fi copilul meu, aș crede că ești prost, da așa nu știu cum să zic. Orice o fi, mâine să aduni toți țiganii.

Dimineața fu așteptată de cei doi țigani ca o femeie dorită. Fiecare așteptase din motive diferite. Curiozitatea era însă prezentă la amândoi.

Niculin înhămă calul. Își luă pălăria nouă și puse în buzunar doi ducați pe care-i înveli în cârpa roșie. Pipăi sub șa. Capul de păpușă era acolo, ca de obicei. Toți caii pe care-i avusese Niculin purtaseră șaua unde capul de păpușă era siguranța.

Frecarea de părul animalului, făcuse ca bucata de lemn cioplit sub forma unui cap de păpușă să arate ca o bilă de lemn bună ca bilă pentru popice.

Niculin o purta, uneori, când avea sfat cu șătrarii sau probleme de afaceri.

Ajunse la miliție.

La poartă, un subofițer, cu mai multe trese decât clase avea, îl legitimă:

Îi făcu semn să aștepte.

Apăru un ofițer tânăr, înalt, ca și funcția pe care o avea! Pe chip i se citea dispreț, dar și curiozitate. Privea des la chipul bulibașului și-i zise:

– Lasă calul undeva și vii să dai o declarație.

Niculin plecă cu Marcel să-l ducă în apropiere, unde era un stadion.

Între timp, tânărul ofițer raportă: – Tovarășe comandant, venit.

– Aplici varianta discutată. Îi dai de înțeles că el nu este țigan, dar nu îi spui direct. Vreau să vedem cât de mult iubește șatra și obiceiurile ei. Trebuie să scoatem de la el douăzeci de ducați. Bucureștiul așteaptă! Ai înțeles?

– Înțeles, să trăiți!

În biroul ofițerului, Niculin scria autobiografia. Fu întrerupt.

– Mai odihnește-te, bulibașule! Cam greu al dracului cu scrisu’.

– Noi, ce avem de spus, spunem din gură, nu scriem.

– Asta așa este. Da’ aia totul zboară ca vorba-n vânt. Când o să vă liniștiți?

– Apăi, gura lumii e slobodă, ca și șătrarii... Ofițerul încercă să schimbe planul. Niculin știa de la bun început pentru ce era chemat.

– Îți plac bancurile, bulibașule?

– Dacă e de răs, da!

– Nu prea.

– Apoi zii, dom’ comandant.

– Vezi că te pui să-mi plătești diferența de grad și funcție. Comandant este altu’.

– Acesta o fi bancu’? Mișto, trăi-ți-ar!

– Nu, bulibașule! Ascultă: Cică un țigan nu știa ce sunt măslinile și cum sunt. S-a dus într-o zi la alimentară și a cerut de zece lei măslinile. Vânzătorul i-a dat. S-a uitat țiganul la ele, s-a uitat și, când le-a văzut așa negre, i-a zis: „Mai spălățele n-ai?”. Niculin se forță și râse. Apoi zise:

– Acum să-ți zic și eu una, dacă-mi dai voie. Cică l-a prins pe un țigan un jandar beat. Jandaru’ avea la el o pușcă și-un topor. Zice țiganului: „Țigane, dă ce vrei să mori? Dă glonț sau dă topor?”. Țiganu i-a răspuns: „Vreau să mor de bătrânețe”.

Ofițerul râse cu poftă, fără a se forța în vreun fel. Îi plăcea bărbatul din fața sa. Sângele de român fusese hrănit cu vorbă dulce țigănească. Niculin crescuse țigănește și avea să moară țigănește. Trăia însă românește!.

Se studiau reciproc. La un moment dat, Niculin sparse tăcerea.

– Domnu gradu, zi-i, mânca-ți-aș, cât trebuie? Hai că ești tinerel! Ca matale am mai cunoscut eu. Hai, să nu te ia în spăgi aștia mari ai tăi!

– Douăzeci, bulibașule!

– Cam mult, da să rezolvă. Măine seară să veniți la șatră. Plecă. Pe drum hotărî să-l lase pe Nae să adune cei douăzeci de bani de aur.

De cum ajunse acasă, Niculin îl chemă pe Nae la el și-i zise:

– Bă Năică! Am zis să aduni toți țiganii. Voiam să le aduc la cunoștință o veste nouă. După cum știi m-a chemat la miliție.

– Ce voiau, tată?

– Galbeni, mă! galbeni. Douăzeci, d’ăia mari. Ziceam să te pui să-i aduni tu. Vreau să văz dacă ascultă țiganii dă tine.

– Da, o să-i testez!

– Bă, nebune, vrei să vorbești dracu pă-nțeleș sau te las?

– Da, bre! O să văz acum cât m-ascultă.

– Păi așa, mă! Ce, am uitat că suntem țigani?

Să știi, bă Năică, că poci să fii și general, tot țigan ești. Vezi să le spui la țigani că ți-am dat ție putere.

Băiatul cel mare văzu în clipele următoare două animale. Iuțeala gândului era soră cu iuțeala pașilor. Bulibașa Niculin și Marcel plecaseră.

Capitolul II

*Inkli, mai avri Te dikhau koi kor porni...
(Ieși, mai afară Să văd al tău gât alb...)*

Filomela se întorcea din oraș. Se opri, ca de obicei, la cofetăria de lângă blocul ce era în fața casei ei. Intrând înăuntru, văzu majoritatea meselor ocupate de copii. Îi recunoscuse ca fiind elevi ai școlii de lângă cofetărie.

La o masă mai retrasă ședea Niculin cu un țânc. Niculin bulibașa avea haine de orășean, cu cravată și pălărie de fetru.

– Ce faci, Niculine, aici? Ai dat în mintea copiilor?

– Bună ziua, Filo! Nu, încă n-am dat. Îmi dau și mie de pomană, că Niculin copilul din mine a murit și nu s-a săturat niciodată de prăjituri și de limonadă. Du-te acasă că vin și eu mai târziu.

Copiii se ridicau unul câte unul și, trecând pe la masa lui Niculin, spuneau „Mulțumesc”.

La început îl supăra acest „mulțumesc”, dar începu să-i placă, astfel că o clasă întregă de aproape 30 de elevi mânca ră prăjituri și băura limonadă.

Cele două vânzătoare priveau mirate. Niculin lăsase o mie de lei dinainte. După un timp, una dintre ele începu să râdă. Brusc, se opri și începu un plâns cu suspine sacadate. Zise:

– Săracu'om! poate și lui i-o fi murit vreun copil la nouă ani, cum a murit Doruț al meu!

La teighea rămase doar o vânzătoare. În sală nu mai era nimeni.

Niculin se duse la vânzătoare și-i zise:

– Ia spune, cocoană, mai îți dau sau mai îmi dai?

– Vă mai dau eu!

În timp ce femeia număra restul. Niculin zise:

– Dați-mi două pahare goale!

– Pofțiți.

Niculin puse în cele două pahare un lichid verde cu miros de izmă dintr-o sticlă de sub haină.

– Na și ție, cocoană, și zi bogdaproste!

– Adică, cum?

– Păi, mi-am dat de pomană mie când eram copil și mai îmi dau de pomană acum, când sunt bătrân.

Vânzătoarea bău repede, parcă pentru a scăpa de uimirea ce se lăsase cu durere în ceafă.

Niculin plecă spre Fila. Calul, Marcel, era cu el. Ajunse la poartă. Legă calul de unul din stâlpii porții.

Filomela îi ieși în întâmpinare. Cu glas serios, dar cu fața veselă, îi zise:

– Nu se poate să lași calul la poartă. Îți dai seama ce vor zice vecinii?

– Apăi, ce-ți mai pasă, fă? Acum, când sunt român, înseamnă că și calul este românesc.

– Calul este cal, orice rasă ar fi.

– Da' omu' nu e tot om, orice rasă-ar fi?

– Păi...

– Filo! Dacă vrei să stăm de vorbă, taci din gură, că ăia ai tăi n-au nimic cu caii. Cu țiganii și cu politiciii au ce au.

– Hai intră, omule, și taci.

Gurile cu încrețituri în colțuri se împreună sub privirile absente ale calului.

Când ajunseră la intrare, sus pe scară, Filomela și Niculin se uitară la Marcel. Sub burtă îi atârna bărbăția.

Bulibașa zise în gândul lui: „Și lu' Marcel i-a plăcut dă ea!”

– Încet, Niculine! Mai rar, să nu-ți fie rău. încet! Lasă-mă pe mine!

– Ah, Filo, Filo! Și în pat îți place să comanzi. Crezi că sunt chiar așa de rablagit?

– Nu, Niculine! Ba pot să zic că ai ceva de arzoi, ca țiganii. Nu ești tu degeaba bulibașul șătrarilor.

– Nu mai sunt, Filomelo! L-am lăsat pe Nae. Să-l vedem cum se descurcă. Trebuia să dea, de acum trei zile, douăzeci de ducați la miliție. Știi cum e? Vine de la București ordin că trebuie l5 ducați. ăștia cere 20 de ducați. Dacă nu dăm, ne bagă la articole de legi, le confiscă, ne bate. Ehe, cât am tras eu!... O prostie și cu auru ăsta. Țiganii au, dă'

umblă ca vai dă mama lor! Pentru ei nu dă un ban, da' când e vorba dă alții – pac albina!

– Niculin, am vorbit cu fata. Vreau să știi că are un prieten. O să plece mâine din nou. Știi de ce a venit tristă atunci?

– De ce?

– Fiindcă acel băiat, care este inginer și coleg cu ea, a cerut-o de nevastă.

– Păi, ce e rău în asta? Auzi? Nu cumva e tot dilie, așa ca tine?

– Taci, Niculine, nu vorbi cu păcat! Fata nu știe cum o să reacționeze părinții lui, care sunt avocați, când vor afla că a crescut la șatră.

– Și cum ai liniștit-o?

– I-am spus adevărul.

– Și ea ce a zis?

– Cică bănuia că nu ești țigan.

– De unde și-a dat seama?

– După ochi.

– Adică?

– Păi nu știu cum să-ți explic, dar țiganii au un punct galben-maroniu în colțul ochilor, lângă rădăcina nasului. Coronica îi zise ... „galbenul lui van Gogh...” Ce-am mai râs cu ea!

– Ai, fă, Fila, i-e drag de el? D'acesta, Gogu', cum zici.

– Îl iubește, Niculine!

– Și eu ce dracu fac cu înțelegerea dă la Timișoara? Că era vorba să-l ia pă Bratu, fiul bulibașului...

– Dar ai spus că nu mai ești bulibaș?

– Nu, nu mai sunt. Dar trebuie să respect legili șatrei și pă țigani!

– Niculine, aș vrea să te întreb: nu crezi că ai plătit destul? De ce să nu te bucuri măcar acum de libertate?

– Este ceva mai liber ca șatra?

– Gândul!

– Pă, dracu! Ia spune tu mie dacă poate un gând să-ți plece atunci când n-ai un leu? Dar șătrarul este liber și cu bani și fără bani. Spune-mi tu mie dacă d'acesta cu carte, este bătut fără să fie vinovat, mai poate să-i ia gândurile razna? Mai e liber gându'? E pă dracu! Parcă zici că a rămas blocat. Zici că are pecingine în cap. Așa se întinde lanțul peste gânduri. Dă un șătrar, chiar dacă ia bătaie pe nedrept, are gândurile libere. Și știi de ce?

– Nu!

– Că fiindcă el nu știe ce-nseamnă să te „umilești” – cum zice Coronica.

Capitolul III

*Katâr alemas me te kârau khâr gadathe!
(De unde venisem să fac casă aici!)*

– Tovarăşa Opran Coronica este aşteptată la ghişeu unu. Anunţul fu repetat de trei ori de dispecerul aeroportului. Două geamantane de lucruri şi alte două geamantane de fericire se apropiară de ghişeu. Coronica lăasă geamantanul jos şi se aruncă la gâtul lui Niculin. Acesta avea costum de aba albă, căciulă cu pană de păun şi cizme roşii cu potcoave de argint. În sala aeroportului se auzi:

- Niculin!
- George!
- Filomela!

În restaurantul de la poalele Tîmpei se auzea glasul conducătorului orchestrei.

– Stimaţi consumatori! În salonul alăturat are loc o nuntă; fiica bulibaşului Niculin şi fiul domnului avocat Tudor. Cine are plăcere este invitat. O ocazie unică de a petrece un revelion de neuitat!

Primul sfert de oră fu rezervat cercetării mirilor.

Peste tot se vedeau ochi de analiză, deducţii, raţionamente.

Următorul sfert de oră aparţinu socrilor.

Din nou comparaţii. Figura bulibaşului domina sala. Muzica alterna ritmul săltăreţ cu cel lent.

Niculin fu anunţat la orchestră:

- Socrul mic are de spus câteva cuvinte!
- Oameni buni, daţi-mi voie să vă mulţumesc că mi-aţi onorat masa. Noi suntem doar şapte oameni şi-ncă una – Niculin bulibaş,

Fila, avocat Tudor, soacra mare – doamna Irina, George și Coronica – copiii mei și o vioară ce se numește Ion..

Doresc să vă simțiți bine și rog orchestra să-mi strige darul. Cu permisiunea domnului avocat Tudor, socrul mare! Vreau să...

– Trăiască! Să trăiască!, îl întrerupse sala.

– Vreau să spun că este nuntă fără dar. Toată lumea amuți. Filomela îl sărută de față cu toți mesenii.

Avocatul Tudor le făcu semn băiatului și fetei și le zise:

– Mergeți și sărutați-i mâna!

În sală plutea o liniște de mormânt. Totul fu preț de o secundă în repaus. Nimeni nu mișcă și nu zise nimic, timp în care cei doi tineri sărutară mâna bulibașului.

După sarmale începură întrebările. Vinul începuse să alunge respectul și să facă pe oameni mai îndrăzneți.

– Dar ei nu au neamuri?

– Le-o fi fost rușine să facă în locurile lor?

– Da' soacra mică este româncă, sigur!

– Lasă că nici el nu arată a țigan! E chiar bulibaș.

– Ai văzut tu, că i-a pupat mâna? I-a pus avocatul. Ce dacă sunt ingineri amândoi!

– Da cine o fi a opta persoană? C-o zis că sunt șapte și încă cineva?

Se ciocniră cupe cu șampanie. Se auziră focuri de armă. Se împușcase anul.

După miezul nopții, mesenii sollicitară să audă vioara.

Ion începu o sârbă care după ce se termină îi așeză pe toți pe scaune.

Se odihneau și cei de la orchestră.

Începu să se simtă miros de pâine albă, suflat de corzile viorii și al degetelor de țigan ce șterseseră cândva păhăruțele acelea.

Când începu partea cu „do de sus” în sală se auzi un nechezat de cal.

Mesenii înmărmuriră.

Niculin se ridică. Apăruse Marcel, calul care-l însoțea întotdeauna pe bătrânul țigan.

Apucă calul de căpăstru și făcu semn că nu este nici o primejdie. Mesenii se liniștiră.

Vioara continua să cânte. Fu singura care nu se speria. Bulibașa se duse la miri. Îi dădu lui George un port chei. Din căciulă scoase o

salbă cu cinci ducați. O dădu Coronicăi. Chemă șeful de sală și-i dădu un teanc de bancnote.

Toată lumea era înmărmurită. Anul nou care venise, venise! Deodată, Niculin se urcă pe cal, ieși în galop din sală, spunând: – V-aștept și la nunta noastră, Ioane, te-am iertat de pahare. Să vii! Artista rămăsese prostită. Se ridică și sparse tăcerea recitând:

„Pământul e-o scenă Pe care omu' apare Își joacă rolul vieții Și-apoi dispare”.

În salon, lumea continua petrecerea.

În noapte, Niculin continuă alergarea între artistă și șatră.

*

...În chimir, alături de ducați, mahmudele, icușari, napoleoni și pastile pentru inimă domnea un plic pe care i-l dăduse Filomela.

Luna, ban de aur în palmă de cămătar, lumina și-l ajuta să deslușească scrisoarea pe care vederea slăbită și priceperea în ale cititului...tot slăbită, făceau scrisoarea grea-grea. Începu să deslușească:

„Bărbatul meu de ieri, de azi și dintotdeauna,

De ani mulți mă gândesc că oamenii care sunt suflete-pereche nu se întâlnesc. Sau se întâlnesc prea târziu. Un târziu când au comorile sufletului secătuite, când îndoielile privind trecutul ei sau al lui sunt multe, dureroase, enervante, storcătoare de suflet și de minte. În cazul meu nu am simțit niciodată această îndoială.

Pentru aceasta, trebuie să-i mulțumesc Varvarei, răposata ta nevastă, țișganca cu ochi migdalați, că a știut să fie tot ceea ce nu am reușit eu, cu toată bruma de cultură învățată în școli sau din viața petrecută în medii foarte diferite, cu personaje foarte diferite.

De ce Varvara?

Varvara m-a ferit de zbaterile, de neliniștea ce ți-o provoacă trecutul bărbatului iubit, al tău, Niculin, țiganul meu „pârât”. Știu că a avut darul de a-ți oferi tot ceea ce poate oferi o pirandă, inclusiv sângele de arzoaică!

Am destule cunoștințe anatomo-fiziologice, dar nu-mi pot scoate din minte acest lucru.

Femeile voastre au ceva în plus. Ele sunt Penelopa lui Ulise, amestec de Ana Karenina cu Julieta lui Romeo și Josephina lui Napoleon.

Față de Varvara nu simt decât respect și recunoștință. Ea mi-a înlăturat și gelozia pe care, în mod firesc, o simte o femeie față de faptul că o altă femeie a fost înaintea ei, la bărbatul iubit.

În capul vostru voi ați fost primii. Știu că dacă nu ar fi fost virgină, ar fi fost izgonită în pielea goală și tot neamul ei ar fi trebuit să plece pe pustii.

Fiindcă femeia rămâne „poale lungi și minte scurtă” chiar dacă este savantă, recunosc că am dispute pentru locul I cu Varvara. O aduc pe Coronica pe talgerele balanței vieții și-mi spun că aici Varvara pierde.

Nu vreau să fiu rea, dar mintea ei întrece cumințenia surorilor vitrege, fetele, cele cinci, pe care ți le-a dăruit răposata.

Am știut că ești băiat de crescut, că ești român-român, fizic vorbind, dar sufletește aparții șatrei.

Varvara a fost o femeie frumoasă. Uneori cred că și ea a fost româncă. Știu de la ai mei că de multe ori țigani luau și creșteau copiii nedoriți, abandonați, „omiși prin uitare”.

.....
Scrisoarea continua.

Luna, ban de aur în batistă de față bătrână lăsă mai multă întunecime în privirea lui, privire ce încerca să deslușească scrisoarea.

Cuvintele folosite îi provocară un sentiment de jenă, de inferioritate. Se liniști singur, zicându-și:

- Unde-i carte multă, e și prostie!
- *Unde nu-i carte, e și mai multă prostie!* auzi de sub botul calului.
- Doamne, ce mi-ai dat?
- *Apoi, mulțumește-I, că este singurul care dă fără să ceară!*

Știa că Marcel-Calul vorbise. Descălecă și-și jură să nu-l mai încalece niciodată.

Opriră la birt. După două țării băute de bulibașa pe nerăsuflete, oamenii din zonă se uitau ca la moaștele sfinte la ceea ce puteau să vadă!

Un bărbat în vârstă, care sfida timpul și părea că și pe cei din jur, încerca să ajute calul să fie călăreț. Niculin dorea ca Marcel să-l încalece...

– Niculine-Stăpâne! Nu uita că doar Dumnezeu are puterea și dreptul de a schimba rânduiala lumii!

– Bă, Marcele! Da' în pat femeia de ce încalecă...

– Apăi d'ăia se-ntâmplă ce se întâmplă! Oamenii și-au luat libertăți pe care nu le înțeleg, care nu le fac bine! De ce? Fiindcă omul este propriul său dușman...

...Șatra se îndepărta tot mai mult.

Niculin se scotoci în chimir. Găsi pastilele pentru inimă, dar nu le înghiți. Înghiți două dintre mahmudelele ce se aflau alături de ducați, de napoleoni.

Începu să cânte:

Filo! Crezi că n-am știut

Ce făceai tu, mai demult?!

Dada la, dada la, la la dada, la Filo!

Pe genunchiul tău

Juca zaruri ala rău

Și-alături de coapsa ta

Un hălădit s-odihnea!

Iar în ochii tăi ca mura

Bengu își făcea frizura

Dada la, dada la, la la dada, la Filo!

Genunchiorul tău,

Las-mi-l fă doar al meu

Că-s gelos pe ălă-al-tău!

Și chiar pe Dumnezeu.

Aurul și alcoolul îl duseră în pământul șatrei...

Sfârșit

Editura Centrului Național de Cultură a Romilor